

PREZES
PROKURATORII GENERALNEJ
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

SPRAWOZDANIE O STANIE MIENIA SKARBU PAŃSTWA

**stan na dzień
31 grudnia 2018 r.**

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	10
1.1. PODSTAWA PRAWNA SPRAWOZDANIA	10
1.2. ZAKRES PRZEDMIOTOWY SPRAWOZDANIA	10
1.3. CELE SPRAWOZDANIA	10
1.4. KLASYFIKACJA MIENIA SKARBU PAŃSTWA	10
1.5. PODMIOTY WYKONUJĄCE UPRAWNIENIA WYNIKAJĄCE Z PRAW MAJĄTKOWYCH SKARBU PAŃSTWA	12
1.6. ŹRÓDŁA DANYCH	15
1.7. ZASADY WYCENY SKŁADNIKÓW MAJĄTKU SKARBU PAŃSTWA	16
2. ZABYTKI I ZASOBY ARCHIWALNE	19
2.1. ZABYTKI	19
<i>2.1.1. Prawa Skarbu Państwa do zabytków</i>	<i>19</i>
<i>2.1.2. Organy ochrony zabytków</i>	<i>19</i>
<i>2.1.3. Ewidencja zabytków</i>	<i>19</i>
<i>2.1.4. Zestawienie ilościowe zabytków</i>	<i>20</i>
2.2. ZBIORY MUZEÓW PAŃSTWOWYCH	20
2.3. MATERIAŁY BIBLIOTECZNE	22
2.4. ZASOBY ARCHIWALNE	24
<i>2.4.1. Zakres praw Skarbu Państwa</i>	<i>24</i>
<i>2.4.2. Ewidencja archiwów</i>	<i>25</i>
<i>2.4.3. Materiały archiwalne</i>	<i>25</i>
2.5. STRATY WOJENNE	26
3. ZASOBY NATURALNE	27
3.1. WODY	27
<i>3.1.1. Zakres praw Skarbu Państwa i wykonywanie uprawnień w stosunku do wód</i>	<i>27</i>
<i>3.1.2. Ewidencja wód</i>	<i>28</i>
3.2. LASY	28
<i>3.2.1. Zakres praw Skarbu Państwa i wykonywanie uprawnień w stosunku do lasów</i>	<i>28</i>
<i>3.2.2. Zasoby leśne</i>	<i>29</i>
3.3. GEOLOGICZNE ZASOBY NATURALNE	29
<i>3.3.1. Zakres praw Skarbu Państwa i wykonywanie uprawnień w stosunku do kopalin</i>	<i>29</i>
<i>3.3.2. Ewidencja zasobów kopalin</i>	<i>30</i>
<i>3.3.3. Zasoby bilansowe kopalin w Polsce</i>	<i>30</i>

3.3.4. <i>Wody lecznicze, termalne, solanki</i>	31
3.4. ZASOBY CZĘSTOTLIWOŚCI RADIOWYCH	32
3.5. ZASÓB PARKÓW NARODOWYCH	34
3.6. ŻYWE ZASOBY MORZA	35
4. GRUNTY I INNE NIERUCHOMOŚCI SKARBU PAŃSTWA	37
4.1. DYSPONENCI I UŻYTKOWNICY GRUNTÓW SKARBU PAŃSTWA	37
4.2. ROZPORZĄDZANIE NIERUCHOMOŚCIAMI SKARBU PAŃSTWA	38
4.3. EWIDENCJA GRUNTÓW I BUDYNKÓW	39
4.4. GRUNTY SKARBU PAŃSTWA	41
4.5. ZMIANY W STANIE GRUNTÓW SKARBU PAŃSTWA W ROKU 2018	43
4.6. GRUNTY SKARBU PAŃSTWA W MIASTACH	44
4.7. BUDYNKI I LOKALE SKARBU PAŃSTWA	44
4.8. NIERUCHOMOŚCI SKARBU PAŃSTWA W GOSPODAROWANIU STAROSTÓW I PREZYDENTÓW MIAST	46
4.9. NIERUCHOMOŚCI W GOSPODAROWANIU MINISTRA INWESTYCJI I ROZWOJU	47
4.10. GRUNTY POD AUTOSTRADY	49
4.11. SZACUNKOWA WARTOŚĆ GRUNTÓW SKARBU PAŃSTWA	51
5. OBIEKTY INFRASTRUKTURY	52
5.1. DROGI	52
5.1.1. <i>Źródła praw Skarbu Państwa i wykonywanie uprawnień w stosunku do dróg</i>	52
5.1.2. <i>Ewidencja sieci dróg krajowych</i>	53
5.1.3. <i>Wartość sieci dróg krajowych</i>	54
5.2. MAJĄTEK SKARBU PAŃSTWA ZWIĄZANY Z GOSPODARKĄ WODNĄ I GOSPODARKĄ MORSKĄ	54
5.3. MELIORACJE WODNE I OBIEKTY PRZECIWPOWODZIOWE	55
5.3.1. <i>Ewidencja melioracji</i>	55
5.3.2. <i>Stan ilościowy i utrzymanie urządzeń melioracyjnych</i>	56
5.3.3. <i>Wartość melioracji wodnych podstawowych i obiektów przeciwpowodziowych</i>	57
5.4. WODNE BUDOWLE INŻYNIERSKIE UTRZYMywane PRZEZ URZĘDY MORSKIE	60
5.4.1. <i>Zarządzanie i ewidencja budowli wodnych</i>	60
5.4.2. <i>Wartość budowli wodnych</i>	60
6. MIENIE SKARBU PAŃSTWA WYDZIELONE W MAJĄTKI ODRĘBNE	61
6.1. PAŃSTWOWE GOSPODARSTWO LEŚNE LASY PAŃSTWOWE	61
6.1.1. <i>Gospodarowanie nieruchomościami PGL Lasy Państwowe</i>	61
6.1.2. <i>Majątek państwowej jednostki organizacyjnej PGL Lasy Państwowe</i>	62
6.2. WŁASNOŚĆ ROLNA SKARBU PAŃSTWA	63
6.2.1. <i>Grunty Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa</i>	63

6.2.2. Gospodarowanie Zasobem Własności Rolnej Skarbu Państwa	65
6.2.3. Inne mienie Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa	67
6.3. MIENIE POWIERZONE AGENCJI MIENIA WOJSKOWEGO	68
6.4. REZERWY STRATEGICZNE	70
7. SEKTOR FINANSÓW PUBLICZNYCH	71
7.1. PAŃSTWOWE JEDNOSTKI BUDŻETOWE	71
7.2. AGENCJE WYKONAWCZE	80
7.3. INSTYTUCJE GOSPODARKI BUDŻETOWEJ	82
7.4. PAŃSTWOWE FUNDUSZE CELOWE	83
7.5. POLSKA AKADEMIA NAUK I TWORZONE PRZEZ NIĄ JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE	83
7.6. PAŃSTWOWE INSTYTUCJE KULTURY	83
7.7. SAMODZIELNE PUBLICZNE ZAKŁADY OPIEKI ZDROWOTNEJ	84
7.8. UCZELNIE PUBLICZNE	86
7.9. PARKI NARODOWE	87
7.10. INNE PAŃSTWOWE OSOBY PRAWNE UTWORZONE USTAWAMI SZCZEGÓLNYMI	88
7.11. FUNDUSZE UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH	92
8. AKCJE I UDZIAŁY SKARBU PAŃSTWA	94
8.1. PODMIOTY WYKONUJĄCE PRAWA Z AKCJI I UDZIAŁÓW SKARBU PAŃSTWA	94
8.2. AKCJE I UDZIAŁY SKARBU PAŃSTWA	96
8.2.1. Jednoosobowe spółki Skarbu Państwa	96
8.2.2. Spółki z częściowym udziałem Skarbu Państwa	96
8.2.3. Akcje Skarbu Państwa w spółkach publicznych	98
8.3. WARTOŚĆ AKCJI I UDZIAŁÓW SKARBU PAŃSTWA	98
9. INNE PAŃSTWOWE OSOBY PRAWNE	101
9.1. PRZEDSIĘBIORSTWA PAŃSTWOWE	101
9.2. INSTYTUTY BADAWCZE	103
9.3. BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO	104
10. INNE SKŁADNIKI MIENIA SKARBU PAŃSTWA	105
10.1. NALEŻNOŚCI Z TYTUŁU ZBYCIA I ODPLATNEGO KORZYSTANIA Z MIENIA SKARBU PAŃSTWA	105
10.2. NALEŻNOŚCI W EWIDENCJI MINISTRA FINANSÓW	106
10.3. UDZIAŁY W MIĘDZYNARODOWYCH INSTYTUCJACH FINANSOWYCH	107
11. OBCIĄŻENIA PUBLICZNOPRAWNE I ZOBOWIĄZANIA SKARBU PAŃSTWA	108
11.1. ZASOBY MAJATKOWE SŁUŻĄCE REALIZACJI ZADAŃ PUBLICZNYCH PAŃSTWA	108
11.2. ZADANIA PUBLICZNE PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH REALIZOWANE NA PODSTAWIE USTAW	108
11.3. BEZPIECZEŃSTWO ENERGETYCZNE W POLITYCE WŁAŚCICIELSKIEJ	110

11.3.1. Sektor elektroenergetyczny	110
11.3.2. Sektor gazowniczy i paliwowo-naftowy	111
11.3.3. Sektor górnictwa węgla kamiennego i brunatnego	112
11.4. SZCZEGÓLNE ZASADY PRYWATYZACJI I RESTRUKTURYZACJI SPÓŁEK	113
11.5. ZASÓB NA ZASPOKOJENIE ROSZCZEŃ Z TYTUŁU PORECZEŃ I GWARANCJI SKARBU PAŃSTWA	114
11.6. ZOBOWIĄZANIA WOBEC PRACOWNIKÓW, ROLNIKÓW I RYBAKÓW	115
11.7. ZAPLANOWANE W BUDŻECIE PAŃSTWA PRZYCHODY Z PRYWATYZACJI	115
11.8. FUNDUSZE ZWIĄZANE Z PRYWATYZACJĄ	116
11.8.1. Fundusz Reprywatyzacji	116
11.8.2. Fundusz Rekompensacyjny	116
11.9. ZADŁUŻENIE SKARBU PAŃSTWA	117
12. ZESTAWIENIE ZBIORCZE MIENIA SKARBU PAŃSTWA	118
13. ZAŁĄCZNIKI	120
13.1. ZAŁĄCZNIKI DO ROZDZIAŁU 4.	121
13.2. ZAŁĄCZNIK DO ROZDZIAŁÓW 6. I 7.	123
13.3. ZAŁĄCZNIKI DO ROZDZIAŁU 8.	124

SPIS TABEL

Tab. 1.1. Wykorzystanie źródeł i zastosowanie zasad wyceny	17
Tab. 2.1. Zabytki wpisane do rejestru zabytków	20
2.2. Muzea państwowe i ich zbiory	21
2.3. Zbiory bibliotek państwowych	23
2.4. Ewidencja zasobu Archiwum Państwowego	25
Tab. 3.1. Zasoby bilansowe złóż kopalin	30
3.2. Zasoby eksploatacyjne wód leczniczych, termalnych i solanek	32
3.3. Powierzchnia i zapas drewna w parkach narodowych	34
3.4. Morze Bałtyckie – połowy organizmów morskich w 2018 roku	35
Tab. 4.1. Grunty Skarbu Państwa według grup rejestrowych i użytków	42
4.2. Grunty Skarbu Państwa – zmiany w strukturze użytków w roku 2018	43
4.3. Własność gruntów w Polsce – zmiany w roku 2018	43
4.4. Własność gruntów Skarbu Państwa w miastach	44
4.5. Budynki Skarbu Państwa	45
4.6. Lokale Skarbu Państwa	46
4.7. Nieruchomości oddane w trwały zarząd urzędowi państwowym	47
4.8. Grunty pod autostrady według sposobu nabycia	50
4.9. Struktura terytorialna gruntów pod autostrady	50
4.10. Szacunkowa wartość gruntów Skarbu Państwa	51
Tab. 5.1. Sieć dróg krajowych	53
5.2. Obiekty mostowe, tunele i przejścia podziemne na sieci dróg krajowych	53
5.3. Wartość dróg krajowych i obiektów mostowych	54
5.4. Stan ilościowy i utrzymanie urządzeń melioracyjnych podstawowych	56
5.5. Wartość melioracji wodnych podstawowych i obiektów przeciwpowodziowych	57
5.6. Sprawozdanie z wykonania obiektów małej retencji wodnej za 2018 r. – środki finansowe	58
5.7. Sprawozdanie z wykonania obiektów małej retencji wodnej za 2018 r. – efekty rzeczowe	59
5.8. Wartość morskich budowli hydrotechnicznych	60
Tab. 6.1. Nieruchomości PGL Lasy Państwowe	62
6.2. Wartość majątku PGL Lasy Państwowe	62
6.3. Grunty Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa według województw	64
6.4. Powierzchnia i wartość gruntów Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa	64
6.5. Wartość Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa	65

6.6. Stan zagospodarowania gruntów Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa	66
6.7. Wybrane składniki mienia powierzonego Agencji Mienia Wojskowego	69
Tab. 7.1. Państwowe jednostki budżetowe w kraju	72
7.2. Jednostki organizacyjne za granicą	74
7.3. Majątek jednostek budżetowych organów centralnych w układzie rodzajowym	75
7.4. Mienie użytkowane przez jednostki podporządkowane wojewodom	79
7.5. Fundusze własne państwowych jednostek budżetowych i ich funduszy celowych	80
7.6. Zasób majątkowy państwowych agencji wykonawczych	81
7.7. Zasób majątkowy państwowych instytucji gospodarki budżetowej	82
7.8. Majątek państwowych instytucji kultury	84
7.9. Majątek samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej	85
7.10. Majątek uczelni publicznych	86
7.11. Majątek parków narodowych	87
7.12. Majątek agencji, fundacji, funduszy i innych państwowych osób prawnych utworzonych ustawami szczególnymi	91
7.13. Fundusze ubezpieczeń społecznych	93
Tab. 8.1. Spółki kapitałowe z udziałem Skarbu Państwa	95
8.2. Akcje i udziały Skarbu Państwa	96
8.3. Akcje i udziały, z których prawa wykonywały organy reprezentujące Skarb Państwa	97
8.4. Akcje Skarbu Państwa w spółkach publicznych	98
8.5. Majątek jednoosobowych spółek Skarbu Państwa	99
8.6. Akcje i udziały w spółkach niepublicznych z częściowym udziałem Skarbu Państwa	100
Tab. 9.1. Liczba przedsiębiorstw państwowych w ostatnich latach	101
9.2. Przedsiębiorstwa państwowe według organów założycielskich	102
9.3. Majątek przedsiębiorstw państwowych „czynnych”	102
9.4. Majątek instytutów badawczych	103
Tab. 10.1. Należności z tytułu umów zbycia i odpłatnego korzystania z mienia Skarbu Państwa	105
10.2. Struktura należności z tytułu umów zbycia mienia Skarbu Państwa	105
10.3. Należności Skarbu Państwa będące w ewidencji Ministra Finansów w układzie prezentowanym w Sprawozdaniu z wykonania budżetu państwa	106
10.4. Udziały Rzeczypospolitej Polskiej w międzynarodowych organizacjach finansowych	107
Tab. 11.1. Zasób majątkowy na zaspokojenie roszczeń z tytułu poręczeń i gwarancji Skarbu Państwa	114
11.2. Potencjalne zobowiązania Skarbu Państwa z tytułu gwarancji i poręczeń	115
11.3. Wykonanie przychodów z prywatyzacji	115

11.4. Zadłużenie Skarbu Państwa według kryterium miejsca emisji	117
11.5. Zadłużenie Skarbu Państwa według kryterium rezydenta	117
11.6. Zobowiązania Skarbu Państwa z tytułu kredytów zaciągniętych w międzynarodowych instytucjach finansowych	117
Tab. 12.1. Zestawienie zbiorcze składników mienia Skarbu Państwa	118
12.2. Wartość praw majątkowych z tytułu wkładu Skarbu Państwa	119
Tab. 13.1. Grunty Skarbu Państwa według województw z podziałem na grupy rejestrowe	121
13.2. Grunty Skarbu Państwa według województw z podziałem na rodzaje użytków	122
13.3. Wartość grup rodzajowych składników majątku jednostek państwowych	123
13.4. Akcje Skarbu Państwa w spółkach publicznych	124
13.5. Jednoosobowe spółki Skarbu Państwa	125
13.6. Wybrane spółki niepubliczne z częściowym udziałem Skarbu Państwa	129

1. WSTĘP

Przedłożone „Sprawozdanie o stanie mienia Skarbu Państwa według stanu na dzień 31 grudnia 2018 r.”, zwane dalej Sprawozdaniem, stanowi realizację obowiązku nałożonego na Prezesa Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, na podstawie art. 43 pkt 1 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym¹.

1.1. PODSTAWA PRAWNA SPRAWOZDANIA

Sprawozdanie zostało sporządzone na podstawie cyt. wyżej art. 43 pkt 1 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 roku o zasadach zarządzania mieniem państwowym, zgodnie z którym „Prezes Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej przygotowuje i przedkłada Sejmowi coroczne sprawozdania o stanie mienia Skarbu Państwa”.

Niniejsze Sprawozdanie sporządzono według stanu na dzień 31 grudnia 2018 r. Zasady i tryb jego przygotowania określa § 24 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 20 września 2017 r. w sprawie sposobu ewidencjonowania mienia Skarbu Państwa (Dz. U. poz. 1804).

1.2. ZAKRES PRZEDMIOTOWY SPRAWOZDANIA

Zgodnie z powołanym rozporządzeniem w sprawie sposobu ewidencjonowania mienia Skarbu Państwa Sprawozdanie dotyczy majątku państwowego objętego zbiorczą ewidencją. W zbiorczej ewidencji majątku Skarbu Państwa uwzględniono składniki wyróżnione rodzajowo, składniki podlegające ewidencji na szczególnych zasadach i w zakresie określonym w odrębnych przepisach, składniki mające formę majątków odrębnych oraz prawa majątkowe, które stanowiły wkład założycielski lub udział Skarbu Państwa w państwowych osobach prawnych. W Sprawozdaniu przedstawiono również zasoby majątku służące realizacji zadań publicznych państwa.

1.3. CELE SPRAWOZDANIA

Celem niniejszego Sprawozdania jest przedstawienie informacji o majątku Skarbu Państwa, a w szczególności o jego stanie prawnym, strukturze i wartości.

Funkcją Sprawozdania jest rejestracja stanu mienia. Sprawozdanie ma prezentować mienie Skarbu Państwa w ujęciu zbiorczym, syntetycznym i statycznym, według stanu na określony dzień, przedstawiany na podstawie dokumentów będących źródłem dla ewidencji zbiorczej.

W systemie informacji publicznej zajmuje ono miejsce obok innych dokumentów sprawozdawczych i informacyjnych przedstawiających Skarb Państwa lub określone składniki jego mienia w innych ujęciach szczegółowych i dynamicznych.

1.4. KLASYFIKACJA MIENIA SKARBU PAŃSTWA

Art. 4 ustawy o zasadach zarządzania mieniem państwowym jako mienie państwowe definiuje mienie, które służy wykonywaniu zadań publicznych, którym zarządza się zgodnie z zasadami prawidłowej gospodarki, z zachowaniem szczególnej staranności.

W niniejszym Sprawozdaniu, zgodnie z powoływanym rozporządzeniem w sprawie sposobu ewidencjonowania mienia Skarbu Państwa zastosowano przede wszystkim klasyfikację rodzajową (z

¹ Dz. U. z 2019 r. poz. 1302, 1309, 1571 i 1655.

uwzględnieniem przeznaczenia, sposobu zagospodarowania oraz ewidencjonowania poszczególnych składników lub ich grup rodzajowych) i wyróżniono:

1. **Dobra kultury narodowej** – muzealia, zabytki i zasoby biblioteczne – składniki podlegające ewidencji na szczególnych zasadach, stanowiące publiczne dobra dziedzictwa narodowego, które państwo zamierza utrzymywać bezterminowo ze względu na ich wyjątkowe właściwości historyczne, kulturowe lub środowiskowe;
2. **Zasoby archiwalne;**
3. **Zasoby naturalne**, czyli dobra naturalne w stanie nieprzetworzonym, które mogą być dostępne dla ludności bez ograniczeń w celach niekomercyjnych, ale ich wykorzystywanie gospodarcze wymaga uzyskania koncesji lub pozwolenia:
 - kopaliny,
 - wody,
 - żywe zasoby morza,
 - częstotliwości radiowe,
 - lasy (obszary leśne i drzewostan);
4. **Grunty:**
 - zasób nieruchomości Skarbu Państwa, którym gospodarują starostowie,
 - grunty w trwałym zarządzie państwowych jednostek organizacyjnych, w tym wykorzystywane na cele statutowe przez urzędy organów władzy i administracji państwowej,
 - grunty w Zasobie Własności Rolnej Skarbu Państwa,
 - grunty zarządzane przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe,
 - grunty powierzone Agencji Mienia Wojskowego,
 - grunty oddane w użytkowanie wieczyste osobom prawnym lub fizycznym;
5. **Urządzenia infrastruktury** (rozumiane tu jako obiekty, urządzenia i instalacje ogólnodostępne lub wykorzystywane dla ułatwienia dostaw dóbr i usług lub zapewnienia niezakłóconego działania państwa i gospodarki):
 - drogi, mosty i wiadukty,
 - obiekty budownictwa wodnego, śródlądowego i morskiego,
 - inne urządzenia, w tym melioracje;
6. **Budynki i budowle:**
 - wykorzystywane przez państwowe jednostki organizacyjne do realizacji ich zadań administracyjnych i świadczenia usług publicznych,
 - powierzone agencjom wykonującym zadania z zakresu gospodarowania składnikami majątku Skarbu Państwa;
7. **Finansowe składniki majątku trwałego** Skarbu Państwa, w tym przede wszystkim akcje i udziały w spółkach handlowych;
8. **Składniki majątku obrotowego**, w tym należności Skarbu Państwa m.in. z tytułu oddania mienia do odpłatnego korzystania i z innych umów zawartych przez Skarb Państwa bądź jego poprzedników prawnych;
9. **Rezerwy strategiczne;**
10. **Uprawnienia wynikające z wniesienia wkładu majątkowego** do przedsiębiorstw państwowych;
11. **Uprawnienia w stosunku do majątku innych państwowych osób prawnych** utworzonych ustawami (agencji, funduszy, uczelni akademickich) lub na podstawie ustaw (instytucji kultury, instytutów naukowych, państwowych samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, państwowych szkół wyższych, instytucji gospodarki budżetowej, itd.).

1.5. PODMIOTY WYKONUJĄCE UPRAWNIENIA WYNIKAJĄCE Z PRAW MAJATKOWYCH SKARBU PAŃSTWA

Z dniem 1 stycznia 2017 r. dział administracji rządowej Skarb Państwa został wykreślony, a zadania realizowane w ramach tego działu zostały zniesione bądź przypisane innym organom administracji.

Ustawa o zarządzaniu mieniem państwowym zmieniła podejście do mienia Skarbu Państwa. Określiła wspólne dla wszystkich stationes fisci zasady zarządzania mieniem państwowym oraz precyzyjnie wskazała zakres reprezentowania Skarbu Państwa przez organy administracji publicznej oraz inne podmioty.

Zgodnie z ustawą wykonywanie praw z akcji Skarbu Państwa zostało przyznane **Prezesowi Rady Ministrów**, który zgodnie z art. 7 pkt.1:

1. koordynował wykonywanie uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa w spółkach oraz dąży do zapewnienia jednolitego sposobu wykonywania praw z akcji należących do Skarbu Państwa w przypadku określonym w art. 8,
2. wykonywał prawa z akcji należących do Skarbu Państwa, łącznie z wynikającymi z nich prawami osobistymi, o ile przepisy odrębne nie stanowią inaczej,
3. wykonywał uprawnienia z akcji należących do Skarbu Państwa na walnym zgromadzeniu w sprawach, o których mowa w art. 201 § 4 oraz art. 368 § 4 ustawy z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych²,
4. składał w imieniu Skarbu Państwa oświadczenia woli o utworzeniu spółki, przystąpieniu do spółki lub objęciu akcji.

W drodze Rozporządzenia Rady Ministrów Prezes Rady Ministrów mógł przekazać innemu członkowi Rady Ministrów, pełnomocnikowi Rządu lub innej państwowej osobie prawnej wykonywanie uprawnień, o których mowa w art. 7 ust. 1.:

1. pkt. 2,
2. pkt. 3 lub
3. pkt. 4 w zakresie składania w imieniu Skarbu Państwa oświadczeń woli o objęciu akcji.

W przypadku zarządzania mieniem Skarbu Państwa innym niż akcje, ustawa określiła zasady zarządzania, w zakresie nieuregulowanym w przepisach szczególnych.

Wojewoda, do czasu rozstrzygnięcia o sposobie zagospodarowania mienia państwowego:

1. wykonywał uprawnienia przysługujące Skarbowi Państwa wobec innego niż środki finansowe mienia:
 - pozostałego po zlikwidowanych państwowych jednostkach organizacyjnych lub spółkach z udziałem Skarbu Państwa,
 - pozostałego po rozwiązanych bądź wygasłych umowach o oddanie przedsiębiorstwa do odpłatnego korzystania,
 - przejętego przez Skarb Państwa z innych tytułów;
2. reprezentował Skarb Państwa w odniesieniu do spadków przypadających Skarbowi Państwa, w tym długów spadkowych, z zastrzeżeniem kompetencji przyznanych starostom wykonującym zadania z zakresu administracji rządowej oraz konsulom;
3. przejmował inne niż środki finansowe mienie pozostałe po przedsiębiorstwie państwowym wykreślonym z rejestru przedsiębiorców lub gospodaruje tym mieniem;
4. przyjmował na rzecz Skarbu Państwa darowizny mienia;
5. przyjmował, a także wykonywał czynności zwykłego zarządu oraz przekraczające zakres zwykłego zarządu wobec spadków i darowizn mienia na rzecz Skarbu Państwa, zabezpieczonych i zrealizowanych przez konsula na mocy przepisów odrębnych;

² Ustawa z 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 505, 1543 i 1655).

6. sporządzał plan realizacji polityki gospodarowania nieruchomościami Skarbu Państwa, o której mowa w art. 10a ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami³, oraz przedkładał go, za pośrednictwem ministra właściwego do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa, Prezesowi Rady Ministrów celem akceptacji;
7. wykonywał inne czynności, o których mowa w art. 5 ust. 1.

Uprawnienia wykonywane przez **Prezesa Rady Ministrów oraz poszczególnych ministrów**, w zakresie nieuregulowanym w przepisach szczególnych (art. 36 i 36a):

1. jeżeli z przepisów odrębnych nie wynikało, której państwowej osobie prawnej przysługują prawa majątkowe do składnika mienia państwowego, prawa te przysługiwały Skarbowi Państwa,
2. Prezes Rady Ministrów wykonywał w imieniu Skarbu Państwa uprawnienia określone w przepisach odrębnych oraz uprawnienia przysługujące Skarbowi Państwa względem państwowych osób prawnych, o których mowa w art. 44¹ ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. z 2019 r. poz. 1145 i 1495), chyba że z przepisów odrębnych wynikała właściwość innego organu jednostki organizacyjnej Skarbu Państwa lub państwowej osoby prawnej,
3. Minister właściwy do spraw finansów publicznych wykonywał w imieniu Skarbu Państwa uprawnienia przysługujące Skarbowi Państwa do składnika mienia państwowego, chyba że z przepisów odrębnych lub czynności prawnej wynikała właściwość innego organu lub jednostki organizacyjnej Skarbu Państwa,
4. Minister właściwy do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa wykonywał w imieniu Skarbu Państwa przysługujące Skarbowi Państwa uprawnienia wynikające z prawa własności nieruchomości, chyba że z przepisów odrębnych lub czynności prawnej wynikała właściwość innego organu, jednostki organizacyjnej Skarbu Państwa lub państwowej osoby prawnej,
5. Prezes Rady Ministrów mógł przekazać wykonywanie uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa do poszczególnych składników mienia państwowego innemu organowi lub jednostce organizacyjnej Skarbu Państwa,
6. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego wykonywał w imieniu Skarbu Państwa uprawnienia wynikające z praw autorskich i pokrewnych, w tym zakresie zezwolenia na wykonywanie praw zależnych, chyba że z przepisów odrębnych lub czynności prawnej wynikała właściwość innego organu, jednostki organizacyjnej Skarbu Państwa lub państwowej osoby prawnej.

W zakresie nadzoru nad czynnościami prawnymi państwowych osób prawnych, zasady udzielania zgód na dokonanie czynności prawnej w zakresie rozporządzenia mieniem uregulowano w art. 38 ustawy o zasadach zarządzania mieniem państwowym. Dokonanie przez państwową osobę prawną czynności prawnej w zakresie rozporządzenia składnikami aktywów trwałych w rozumieniu ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, zaliczonymi do wartości niematerialnych i prawnych, rzeczowych aktywów trwałych lub inwestycji długoterminowych, w tym wniesienia ich jako wkładu do spółki lub spółdzielni, wymagało zgody, jeżeli wartość rynkowa tych składników przekracza 200.000,– PLN:

1. organu nadzorującego – jeżeli wartość rynkowa składników aktywów trwałych wynosiła do 5.000.000,– PLN,
2. Prezesa Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej – jeżeli wartość rynkowa składników aktywów trwałych przekraczała 5.000.000,– PLN,

³ Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2018 r. poz. 121).

3. Prezesa Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej w przypadku, gdy państwowa osoba prawna nie posiadała organu nadzorującego – jeżeli wartość rynkowa składników aktywów trwałych przekraczała 200.000,– PLN,
4. Prezesa Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej – jeżeli organem nadzorującym państwowej osoby prawnej był Prezes Rady Ministrów.

Dokonanie przez państwową osobę prawną czynności prawnej w zakresie oddania składników, o których mowa w ust. 1, do korzystania innemu podmiotowi, na okres dłuższy niż 180 dni w roku kalendarzowym, wymagało zgody, jeżeli wartość rynkowa przedmiotu czynności prawnej przekraczała 200.000,– PLN:

1. organu nadzorującego – jeżeli wartość rynkowa przedmiotu czynności prawnej wynosiła do 5.000.000,– PLN,
2. Prezesa Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej – jeżeli wartość rynkowa świadczenia za oddanie do korzystania przedmiotu czynności prawnej przekraczała 5.000.000,– PLN,
3. Prezesa Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej w przypadku gdy państwowa osoba prawna nie posiadała organu nadzorującego – jeżeli wartość rynkowa świadczenia za oddanie do korzystania przedmiotu czynności prawnej przekraczała 200.000,– PLN,
4. Prezesa Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej – jeżeli organem nadzorującym państwowej osoby prawnej był Prezes Rady Ministrów.

Organy administracji publicznej oraz kierownicy jednostek, którzy na podstawie art. 5 ust. 1 ustawy o zasadach zarządzania mieniem Skarbu Państwa gospodarowali nabytym lub powierzonym tym organom lub jednostkom mieniem Skarbu Państwa oraz mogli zbywać jego składniki, a w szczególności:

1. zapewniali wycenę mienia,
2. zabezpieczali mienie przed uszkodzeniem lub zniszczeniem,
3. wykonywali czynności związane z naliczaniem należności za mienie udostępnione przed ich przejęciem oraz prowadzą windykację tych należności,
4. współpracowali z innymi organami, które na mocy przepisów odrębnych gospodarują mieniem oraz z właściwymi jednostkami samorządu terytorialnego,
5. podejmowali czynności w postępowaniu sądowym, w szczególności w sprawach dotyczących własności lub innych praw rzeczowych na mieniu, o zapłatę należności za korzystanie z mienia, roszczenia ze stosunku najmu, dzierżawy lub użyczenia, stwierdzenie nabycia spadku, stwierdzenie nabycia własności przez zasiedzenie,
6. składali wnioski o założenie księgi wieczystej dla nieruchomości oraz wpis w księdze wieczystej;
7. zapewniali ochronę tego mienia.

Kierownicy państwowych jednostek budżetowych reprezentowali Skarb Państwa w odniesieniu do nabytego i powierzonego im mienia i w zakresie zadań urzędów lub jednostek, a także zarządzali składnikami majątkowymi wykorzystywanymi przez organy władzy i administracji państwowej w realizacji funkcji publicznych państwa (majątek administracyjny). Przepisy o gospodarce finansowej traktowały je jak majątek własny jednostki, ewidencjonowany i wykazywany we właściwych dokumentach i sprawozdaniach.

Organy władzy wykonawczej i administracji, bezpośrednio lub poprzez podległe im jednostki organizacyjne, wykonywały funkcje zarządcze, regulacyjne, czy inwestorskie wobec mienia o charakterze dóbr publicznych. Specyficzny zakres i sposób wykonywania tych uprawnień przedstawiany jest w Sprawozdaniu w wyodrębnionych podrozdziałach.

Niektóre składniki mienia takiego, jak np. grunty i złoża kopalin, były obciążane odpłatnie na rzecz osób trzecich. Inne udostępniane były obywatelom nieodpłatnie (np. wody, zbiory bibliotek).

Składniki te najczęściej nie podlegały obrotowi cywilnoprawnemu jako należące do całego narodu⁴. Dla takich dóbr nie prowadzi się ewidencji finansowej i nie ujmuje się ich w aktywach bilansów jednostek działających w imieniu Skarbu Państwa. Były one rejestrowane w zbiorach informacji nazywanych ewidencjami przedmiotowymi.

Określone ustawowo agencje wykonawcze i jednostki organizacyjne, które gospodarowały na rzecz Skarbu Państwa szczególnymi, oddanymi im w zarząd rzeczowymi składnikami mienia Skarbu Państwa:

1. Agencja Rezerw Materiałowych,
2. Agencja Mienia Wojskowego,
3. Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe,
4. Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa⁵.

Państwowe osoby prawne sektora finansów publicznych, które na mocy ustaw wykonywały cele publiczne jako zadania własne, tj.:

1. uczelnie publiczne,
2. państwowe instytucje kultury,
3. fundacje, których jedynym fundatorem jest Skarb Państwa,
4. państwowe samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej,
5. instytucje gospodarki budżetowej,
6. agencje wykonawcze,
7. inne państwowe osoby prawne i państwowe fundusze celowe utworzone odrębnymi ustawami w celu wykonywania szczególnych zadań publicznych.

Państwowe osoby prawne wyposażone były przez państwo w składniki majątkowe niezbędne do podjęcia działalności statutowej i władły nimi pod nadzorem ministra wskazanego przez powołujące je ustawę, rozporządzenie lub statut. Podmioty te występowały w obrocie prawnym w swoim imieniu i na swoją rzecz. Wartość przysługujących im składników mienia państwowego była ujęta w ich księgach, prowadzonych na podstawie odpowiednich przepisów o gospodarce finansowej i rachunkowości.

1.6. ŹRÓDŁA DANYCH

Obowiązek prowadzenia ewidencji przepisy prawa nakładały na liczne instytucje państwowe, organy administracji i jednostki organizacyjne.

Ustanawiając takie obowiązki brano pod uwagę reguły realizacji budżetu państwa, prowadzenie przejrzystej gospodarki powierzonym mieniem, kontrolę wewnętrzną, potrzebę ustalania stanu faktycznego bądź prawnego dla bezpieczeństwa obrotu gospodarczego, albo też inne cele specjalne.

Przepisy, które regulowały ewidencję majątku Skarbu Państwa zobowiązywały dysponentów części budżetu i organy nadzoru nad podmiotami, którym powierzono mienie państwowe, do przekazywania jako źródeł danych dla ewidencji zbiorczej:

1. kopii bilansów łącznych jednostek budżetowych i innych podmiotów nie posiadających osobowości prawnej,
2. kopii bilansów państwowych osób prawnych będących w ich nadzorze,

⁴ Ustawa z 6 lipca 2001 r. o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju (Dz. U. z 2018 r. poz. 1235).

⁵ Art. 45 ustawy z dnia 10 lutego 2017 r. Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa (Dz. U. z 2017 r. poz. 624 i 1503). Z dniem 1 września 2017 roku rozpoczął działalność Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa (KOWR). Jednocześnie przestały istnieć dwie agencje rolne: Agencja Rynku Rolnego oraz Agencja Nieruchomości Rolnych.

3. informacji o stanie innego mienia Skarbu Państwa, uzyskiwanych na podstawie odrębnych przepisów, z racji posiadanych uprawnień założycielskich lub nadzorczych albo obowiązku prowadzenia ewidencji przedmiotowych.

Dokumenty wykorzystywane w zbiorczej ewidencji majątku Skarbu Państwa, w pierwszym rzędzie bilanse i informacje o stanie mienia, z reguły nie zawierały danych pozwalających na przedstawianie powodów zaistnienia wykazywanych stanów ilościowych bądź zmian wartości. Analizy takie dokonywane są natomiast przez właściwe jednostki w innych dokumentach sprawozdawczych takich jak sprawozdania z działalności. Ze standardowych sprawozdań z działalności agencji pochodzą dane o stanie i wartości mienia Skarbu Państwa, którym te państwowe osoby prawne gospodarowały lub zarządzały.

Bilanse łączne dysponentów części budżetu państwa na dzień 31 grudnia 2018 roku sporządzone dla podległych jednostek pozwoliły na przedstawienie w Sprawozdaniu m.in. zbiorczej wartości majątku pozostającego w dyspozycji państwowych jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej, którym przysługuje prawo wykonywania uprawnień majątkowych lub reprezentowania Skarbu Państwa w zakresie mienia powierzonego tym jednostkom dla wykonywania ich zadań z zakresu administracji publicznej. Za pośrednictwem tych urzędów otrzymano też liczne bilanse nadzorowanych państwowych osób prawnych.

Urzędy państwowe i podległe im jednostki organizacyjne dysponowały informacjami o majątku Skarbu Państwa, który powinien być uwzględniany w ewidencji choćby w ujęciu rzeczowym. Dla przedstawienia tych składników majątkowych wykorzystano m.in.:

1. Krajowe Zestawienie Zbiorcze danych objętych ewidencją gruntów i budynków sporządzane przez urząd Głównego Geodety Kraju,
2. zestawienia Ministerstwa Środowiska ujmujące zasoby kopalin, a także dotyczące gruntów zarządzanych przez PGL Lasy Państwowe i parki narodowe,
3. informację o sieci dróg krajowych przygotowaną przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad, dane Ministerstwa Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej o urządzeniach melioracyjnych,
4. dane Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju o nieruchomościach w trwałym zarządzie instytucji państwowych,
5. informacje Ministerstwa Finansów o należnościach, długu publicznym i innych zobowiązaniach Skarbu Państwa,
6. informacje Ministerstwa Przedsiębiorczości i Technologii o przychodach z prywatyzacji i należnościach Skarbu Państwa powstałych w wyniku procesów prywatyzacyjnych,
7. bilanse i inne informacje o spółkach z udziałem Skarbu Państwa i przedsiębiorstwach państwowych, rejestry, sprawozdania i dane analityczne, opracowywane na bieżąco w PGRP.

Z uwagi na zbiorczy charakter opracowania, w prezentacji ustaleń wielokrotnie posługiwano się zaokrągleniami wielkości występujących w danych źródłowych. Konieczność przechodzenia na większe jednostki mogła w niektórych tabelach doprowadzić do tego, że zaokrąglone wielkości częściowe nie sumują się dokładnie do również zaokrąglonych wartości zagregowanych.

1.7. ZASADY WYCENY SKŁADNIKÓW MAJĄTKU SKARBU PAŃSTWA

Podstawą do wyceny majątku Skarbu Państwa w większości przypadków była wartość bilansowa, co wynikało pośrednio z zasad określonych w *rozporządzeniu w sprawie sposobu ewidencjonowania majątku Skarbu Państwa*. Źródłem danych ewidencji zbiorczej majątku Skarbu Państwa są w szczególności bilanse, sprawozdania i informacje właściwych jednostek ewidencji podmiotowej i przedmiotowej, które obejmują ustalenie wartości składników podlegających ewidencji księgowej (wartość bilansowa). Zgodnie z tymi zasadami wyceny dokonują, na podstawie przepisów odrębnych, jednostki ewidencji podmiotowej i przedmiotowej, a tylko jeżeli te przepisy

odrębne nie nakładają obowiązku prowadzenia ewidencji w ujęciu wartościowym, Prezes Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej może dokonać oszacowania wartości lub ustalić wartość ewidencjonowanych składników mienia na potrzeby ewidencji. Ponieważ *rozporządzenie* nie określa metody tego oszacowania lub ustalenia, w niniejszym Sprawozdaniu dla każdego rodzaju składników mienia przyjmowano możliwie najwłaściwszą metodę wyceny.

Zasadniczo uznano, że w wycenie majątku Skarbu Państwa można stosować te same metody i udokumentowane dane, które powszechnie wykorzystuje się do szacowania wartości pieniężnej podmiotów gospodarczych i ich mienia, jak również rzeczy i praw majątkowych będących przedmiotem obrotu rynkowego. Takie oszacowanie może być przydatne w ochronie interesów Skarbu Państwa w razie formułowania generalnych programów użycia majątku do zaspokajania różnych roszczeń lub wsparcia programów państwowych.

Z drugiej strony przyjęto, że do sprawowania funkcji nie polegających na obrocie składnikami majątkowymi wystarczą dane ilościowe i opisowe, ograniczone do charakterystyki rzeczowej i cech prawnych wyodrębniających majątek należący do Skarbu Państwa. Uwzględnienie tych kryteriów powoduje podział mienia, o którym mowa, na trzy główne grupy:

1. dobra nie będące przedmiotem obrotu, stale pozostające własnością Skarbu Państwa, dla których niemożliwe jest określenie wartości ani w oparciu o ceny rynkowe, ani nakłady poniesione na nabycie, wytworzenie lub odtworzenie (mienie w stanie wolnym, złoża kopalin, zabytki),
2. dobra nie przeznaczone do obrotu, nabyte lub wytworzone za środki publiczne przez jednostki państwowe w celu wypełniania ich zadań,
3. mienie stanowiące obecnie lub w przyszłości przedmiot obrotu, w tym prywatyzacji.

Niniejsze Sprawozdanie o stanie mienia Skarbu Państwa sporządzane jest zatem w ujęciu:

1. rzeczowym – tylko opisowym lub rodzajowo-ilościowym, bez dokonywania wyceny – dla dóbr w stanie naturalnym, dóbr kultury, zasobów dokumentacyjnych i archiwaliów,
2. wartościowym – szacunkowym, które w odniesieniu do gruntów uwzględnia wartość według szacunku dokonanego na podstawie cen drewna, wynikającego z zarządzenia Dyrektora Generalnego PGL Lasy Państwowe (w ten sposób ustalono wartość gruntów leśnych) lub przeciętnych cen sprzedaży (rejestrowanych przez KOWR),
3. wartościowym – księgowym, polegającym na ustalaniu wartości składników podlegających ewidencji księgowej na podstawie sprawozdań sporządzanych zgodnie z przepisami o rachunkowości oraz innymi przepisami szczególnymi dotyczącymi jednostek państwowych,
4. wartościowym – rynkowym, odwołującym się do cen w rzeczywistych transakcjach, które zastosowano do akcji notowanych w obrocie na Giełdzie Papierów Wartościowych.

Tab. 1.1. Wykorzystanie źródeł i zastosowanie zasad wyceny

ewidencja źródłowa	źródła danych do określenia wartości	metoda wyceny	rodzaj dóbr
rodzajowo-ilościowa (niefinansowa)	brak danych	bez wyceny	zabytki, eksponaty muzealne, materiały biblioteczne, archiwalia
			zasoby naturalne, wody
			kwoty połowowe

rodzajowo-ilościowa (z wartością szacunkową)	KOWR – ceny transakcyjne	szacunek PGRP na podstawie przeciętnych cen transakcyjnych	grunty Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa
	PGL Lasy Państwowe	szacunek na podstawie przeciętnych cen drewna	nieruchomości PGL lasy Państwowe
ilościowo-wartościowa (kosztowa)	właściwe ministerstwa – informacje uzupełniające	wg kosztów odtworzenia i ponoszonych nakładów	drogi i obiekty drogowe
		wg poniesionych nakładów i stopnia zużycia	urządzenia wodne, infrastruktura rolna
ilościowo-wartościowa (księgowa)	dysponenci części budżetu i urzędy wojewódzkie – bilanse łączne	wg wartości księgowej poszczególnych grup rodzajowych aktywów podmiotu	mienie państwowych jednostek organizacyjnych
	MPiT i AMW	wg operatów szacunkowych – zawarta w bilansach	należności po likwidacji, mienie przekazane AMW
	PGRP – na podstawie bilansów podmiotów	wg wartości netto majątku podmiotu	majątek agencji, przedsiębiorstw oraz innych państwowych osób prawnych
	PGRP – na podstawie bilansów podmiotów	wg wartości netto majątku podmiotu	pakiety akcji i udziałów Skarbu Państwa
ilościowo-wartościowa (rynkowa)	GPW, PGRP	wg kursu giełdowego lub ceny zbycia	

Przyjęta metoda wyceny mienia Skarbu Państwa, wykorzystująca zróżnicowaną bazę danych źródłowych, może powodować jednakże niewspółmierność i nakładanie się na siebie poszczególnych wartości, a zatem brak możliwości podania wartości mienia Skarbu Państwa jako jednej kwoty.

Warto jeszcze raz podkreślić, iż „wycena” nie oznacza tu próby ustalenia ceny, po której składniki majątkowe zmieniłyby właściciela. Metodologia „wyceny dla ewidencji” odnosi się do wielkich i wewnętrznie zróżnicowanych agregatów przedmiotów i praw. Ujęcie takie nie pozwala na posługiwanie się ustalonymi tu wartościami w prognozowaniu cen w transakcjach dotyczących konkretnych składników. Dla takich celów niezbędne jest zastosowanie specjalistycznych metod wyceny uwzględniających jednostkowe cechy przedmiotu transakcji i aktualne w okresie transakcji warunki rynkowe. Wycena ewidencyjna nie jest tożsama, w sensie finansowym, z wyceną rynkową i tym samym nie odpowiada potencjalnie uzyskanej cenie zbycia.

2. ZABYTKI I ZASOBY ARCHIWALNE

2.1. ZABYTKI

Zabytkiem jest nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich część lub zespół, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową⁶.

2.1.1. Prawa Skarbu Państwa do zabytków

Własność Skarbu Państwa stanowią przedmioty będące zabytkami archeologicznymi odkrytymi, przypadkowo znalezionymi albo pozyskanymi w wyniku badań archeologicznych. Wojewódzki konserwator zabytków przekazuje je, w drodze decyzji, w depozyt muzeum lub innej jednostce organizacyjnej za jej zgodą.

Na własność Skarbu Państwa w sytuacjach przewidzianych ustawą może być przejęty zabytek należący do innego właściciela. W przypadku wystąpienia zagrożenia dla zabytku ruchomego wpisanego do rejestru, polegającego na możliwości jego zniszczenia, uszkodzenia, kradzieży, zaginięcia lub nielegalnego wywiezienia za granicę, wojewódzki konserwator zabytków może wydać decyzję o zabezpieczeniu tego zabytku w formie ustanowienia czasowego zajęcia do czasu usunięcia zagrożenia tzn. przekazania go do muzeum, archiwum lub biblioteki. Jeżeli usunięcie zagrożenia nie jest możliwe, zabytek ruchomy może być przejęty przez wojewódzkiego konserwatora zabytków, w drodze decyzji, na własność Skarbu Państwa, z przeznaczeniem na cele kultury, oświaty lub turystyki, za odszkodowaniem odpowiadającym wartości rynkowej tego zabytku.

W przypadku wystąpienia zagrożenia dla zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru, polegającego na możliwości jego zniszczenia lub uszkodzenia, starosta na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków może wydać decyzję o zabezpieczeniu tego zabytku w formie ustanowienia czasowego zajęcia do czasu usunięcia zagrożenia. Jeżeli nie jest możliwe usunięcie ww. zagrożenia, zabytek nieruchomy może być na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków, wywłaszczony przez starostę na rzecz Skarbu Państwa lub gminy, w trybie i na zasadach przewidzianych w przepisach o gospodarce nieruchomościami.

2.1.2. Organy ochrony zabytków

Organami ochrony zabytków są: minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków oraz wojewoda, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje wojewódzki konserwator zabytków. Generalny Konserwator Zabytków jest sekretarzem lub podsekretarzem stanu w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Generalny Konserwator Zabytków sprawuje nadzór nad działalnością wojewódzkich konserwatorów zabytków.

2.1.3. Ewidencja zabytków

Dla zabytków znajdujących się na terenie danego województwa, wojewódzki konserwator zabytków prowadzi rejestr zabytków. Do rejestru nie wpisuje się zabytków wpisanych do inwentarza

⁶ Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2018 r. poz. 2067 i 2245 oraz z 2019 r. poz. 730 i 1696).

muzeum lub wchodzących w skład narodowego zasobu bibliotecznego⁷. Ponadto Generalny Konserwator Zabytków prowadzi krajową ewidencję zabytków znajdujących się w ewidencji wojewódzkiej.

2.1.4. Zestawienie ilościowe zabytków

Tab. 2.1. Zabytki wpisane do rejestru zabytków

województwo	zabytki nieruchome	zabytki ruchome	zabytki archeologiczne
	stan na 31 XII 2018 r.		
dolnośląskie	8 873	40 951	1 480
kujawsko-pomorskie	3 494	10 468	190
lubelskie	4 242	19 470	180
lubuskie	4 559	6 894	542
łódzkie	2 842	14 476	143
małopolskie	5 994	26 222	488
mazowieckie	8 273	23 913	406
opolskie	3 326	8 470	1 267
podkarpackie	5 467	52 871	479
podlaskie	2 388	4 602	268
pomorskie	3 982	6 241	564
śląskie	4 625	8 430	241
świętokrzyskie	1 894	14 158	208
warmińsko-mazurskie	6 824	5 433	286
wielkopolskie	7 803	24 471	680
zachodniopomorskie	4 015	2 467	370
ogółem stan na 31 XII 2018 r.	78 601	269 537	7 792
ogółem stan na 31 XII 2017 r.	76 779	261 503	7 752

Uwaga: Uwzględniono zabytki należące do różnych właścicieli.

Źródło: Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

2.2. ZBIORY MUZEÓW PAŃSTWOWYCH

Muzeum jest jednostką organizacyjną nienastawioną na osiągnięcie zysku, której celem jest gromadzenie i trwała ochrona dóbr naturalnego i kulturalnego dziedzictwa ludzkości o charakterze materialnym i niematerialnym, informowanie o wartościach i treściach gromadzonych zbiorów, upowszechnianie podstawowych wartości historii, nauki i kultury polskiej oraz światowej, kształtowanie wrażliwości poznawczej i estetycznej oraz umożliwianie korzystania ze zgromadzonych zbiorów.

Muzeum może prowadzić, jako dodatkową, działalność gospodarczą w celu finansowania działalności określonej w art. 2 ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2019 r. poz. 917 i 1726).

⁷ Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. poz. 661).

Wprawdzie muzealiami są rzeczy ruchome i nieruchomości stanowiące własność muzeum posiadającego osobowość prawną i wpisane do inwentarza muzealiów, jednakże znaczna liczba muzealiów pochodzi z powojennych procesów nacjonalizacyjnych, a po 1990 r. nie wydano żadnego aktu prawnego, który by przenosił własność muzealiów znajdujących się w zbiorach muzeów publicznych ze Skarbu Państwa na muzea jako jednostki posiadające osobowość prawną. Zbiory te w znacznej części nadal są własnością Skarbu Państwa, wobec czego uzasadnione jest przyjęcie domniemania, że muzea państwowe są jedynie ich posiadaczami. Muzealia stanowią dobro narodowe⁸.

Muzeami państwowymi są muzea utworzone przez organy administracji rządowej w formie państwowych instytucji kultury. Na koniec 2018 r. funkcjonowało 25 muzeów państwowych.

Wszystkie zabytki przechowywane w muzeach są ewidencjonowane. Wpis w karcie ewidencyjnej, księdze inwentarzowej i księdze depozytów zawiera możliwe do ustalenia, następujące dane identyfikacyjne zabytku: określenie autorstwa lub wytwórcy, pochodzenie, wartość w dniu nabycia, czas i miejsce powstania, materiał, techniki wykonania, wymiary, ewentualnie jego wagę oraz określenie cech charakterystycznych. W razie braku danych identyfikacyjnych wpisuje się w odpowiedniej rubryce księgi wyraz „nieznane”⁹. Państwowe i samorządowe muzea i biblioteki publiczne objęte są jednocześnie stałym badaniem statystycznym, które obejmuje m.in. zasoby i okazy muzealne i biblioteczne.

Tab. 2.2. Muzea państwowe i ich zbiory

l. p.	muzea	liczba muzealiów [pozycje inwentarzowe]	
		31 XII 2018 r.	31 XII 2017 r.
1.	Narodowe Muzeum Morskie w Gdańsku	14 451	14 312
2.	Muzeum Historii Polski w Warszawie	29 803	23 293
3.	Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku *	13 071	11 809
4.	Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie **	11 327	1 478
5.	Muzeum Narodowe w Krakowie	659 990	746 293
6.	Muzeum Narodowe w Poznaniu	249 357	246 358
7.	Muzeum Narodowe w Warszawie	633 531	633 919
8.	Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie	11 588	11 534
9.	Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha	1 754	1 693
10.	Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie ***	304	275
11.	Muzeum Zamkowe w Malborku	41 438	41 372
12.	Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka w Wieliczce	17 194	16 836
13.	Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu	10 814	10 786
14.	Państwowe Muzeum na Majdanku w Lublinie	32 246	25 557
15.	Muzeum Stutthof w Sztutowie	1 285	1 270

⁸ Ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2019 r. poz. 917 i 1726).

⁹ Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 30 sierpnia 2004 r. w sprawie zakresu, form i sposobu ewidencjonowania zabytków w muzeach (Dz. U. poz. 2073).

16.	Zamek Królewski w Warszawie	123 541	122 766
17.	Zamek Królewski na Wawelu – Państwowe Zbiory Sztuki	61 129	60 902
18.	Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku	25 062	21 940
19.	Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie	102 897	102 582
20.	Muzeum Wojsk Lądowych w Bydgoszczy	44 560	44 429
21.	Muzeum Sił Powietrznych w Dęblinie	1 740	1 554
22.	Muzeum Marynarki Wojennej w Gdyni	37 659	36 848
23.	Muzeum Getta Warszawskiego ****	b. d.	—
24.	Muzeum Jana Pawła II i Prymasa Wyszyńskiego *****	36	72
25.	Narodowe Muzeum Techniki	10 508	—

* Państwowa Instytucja kultury utworzona na podstawie art. 21 ust. 2 ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej zarządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 listopada 2008 r. w związku z umową z 10 listopada 2008 r. zawartą przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z Fundacją Rodziny Józefa Piłsudskiego.

** Od 1 stycznia 2018 r. oddziałem Muzeum Łazienki Królewskie jest Muzeum Łowiectwa i Jeździectwa.

*** Państwowa instytucja kultury utworzona na mocy zarządzenia Ministra Kultury z dnia 29 kwietnia 2005 r., prowadzona wspólnie z Miastem Stołecznym Warszawą na podstawie umowy z dnia 30 października 2006 r.

**** Państwowa instytucja kultury utworzona na podstawie art. 21 ust. 2 ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej zarządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 15 kwietnia 2016 r. w związku z umową z 11 kwietnia 2016 r. zawartą przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z Archidiecezją Warszawską.

***** Państwowa instytucja kultury utworzona na mocy zarządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 28 lutego 2018 r.

Źródło: Dane Muzeów za pośrednictwem właściwych Ministerstw.

2.3. MATERIAŁY BIBLIOTECZNE

Biblioteki i ich zbiory stanowią dobro narodowe oraz służą zachowaniu dziedzictwa narodowego. Biblioteki organizują i zapewniają dostęp do zasobów dorobku nauki i kultury polskiej oraz światowej. Prawo korzystania z bibliotek ma charakter powszechny.

Materiałami bibliotecznymi są w szczególności dokumenty zawierające utrwalony wyraz myśli ludzkiej, przeznaczone do rozpowszechniania, a zwłaszcza: dokumenty graficzne (piśmiennicze, kartograficzne, ikonograficzne i muzyczne), dźwiękowe, wizualne, audiowizualne i elektroniczne. Zbiory bibliotek mające wyjątkową wartość i znaczenie dla dziedzictwa narodowego stanowią w całości lub części, narodowy zasób biblioteczny, który podlega szczególnej ochronie¹⁰. W Polsce istnieją 3 biblioteki zorganizowane przez ministrów i kierowników urzędów centralnych jako instytucje kultury:

1. Biblioteka Narodowa, która jest centralną biblioteką państwa,
2. Główna Biblioteka Lekarska im. Stanisława Konopki,
3. Centralna Biblioteka Rolnicza im. Michała Oczapowskiego.

Centralna Biblioteka Statystyczna, Główna Biblioteka Pracy i Zabezpieczenia Społecznego, Centralna Biblioteka Wojskowa oraz Główna Biblioteka Komunikacyjna mają status państwowych jednostek organizacyjnych. Inne biblioteki stanowią samodzielne samorządowe jednostki organizacyjne albo wchodzą w skład innych jednostek państwowych lub samorządowych.

¹⁰ Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2019 r. poz. 1479).

Tab. 2.3. Zbiory bibliotek państwowych

zbiory		Biblioteka Narodowa	Główna Biblioteka Lekarska Im. Stanisława Konopki	Centralna Biblioteka Rolnicza Im. Michała Oczapowskiego	Centralna Biblioteka Statystyczna	Główna Biblioteka Pracy i Zabezpieczenia Społecznego	Centralna Biblioteka Wojskowa Im. Marszałka Piłsudskiego	Główna Biblioteka Komunikacyjna
księgozbiór	książki	3 245 227	292 120	208 937	331 081	55 178	387 118	55 038
	czasopisma	2 623 500	148 080	138 197	172 199	17 863	165 334	31 589
wpływające tytuły czasopism bieżących		7 156	400	538	—	123	220	93
pozostałe zbiory nieelektroniczne		4 720 185	78 906	38 784	5 016	8 157	191 124	25 085
w tym	rękopisy	40 595	23	0	0	0	1 510	0
	starodruki	183 477	4 056	825	0	0	3 355	0
	mikrofilmy	276 288	45 178	0	0	0	1 666	0
	druki muzyczne	132 694	0	0	0	0	210	0
	dokumenty kartograficzne	161 195	0	0	5 003	0	39 440	535
	dokumenty graficzne	561 730	18 090	0	13	0	1 706	449
zbiory elektroniczne z inventaryzowane	normy, opisy patentowe	12 729	0	0	0	0	0	17 751
	materiały audiowizualne	258 025	8 456	0	0	8 157	3 519	0
	inne zbiory	3 100 827	3 103	37 959	0	0	139 718	6 350
		292 366	1 108	4 056	7 526	0	0	33
licencjonowane zbiory elektroniczne, do których biblioteka opłaciła dostęp		39	—	—	—	—	—	—
w tym	książki elektroniczne	12	367	135	9 500	0	0	0
	czasopisma elektroniczne	11	542	0	400	0	0	0
	bazy danych	16	12	2	2	1	1	0
	inne zbiory elektroniczne	0	0	1 710	0	0	0	0
materiały zdigitalizowane przez bibliotekę		2 580 458	3 108	2 311	4 224	8 127	4 029	0

Źródło: Sprawozdania K-03 poszczególnych Bibliotek.

Zasady ewidencji materiałów bibliotecznych w bibliotekach wchodzących w skład ogólnokrajowej sieci bibliotecznej określa rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego¹¹. Ewidencja polega na ujęciu wpływów i ubytków w sposób umożliwiający identyfikację, oraz na ujęciu ilościowym i wartościowym stanu materiałów i zachodzących w nim zmian. Szczegółową ewidencję materiałów włączonych do zbiorów prowadzi się w księdze inwentarzowej. W terminach ustalonych przez kierownika biblioteki, nie rzadziej jednak niż raz w roku, sporządza się zestawienie liczby i wartości zinwentaryzowanych jednostek ewidencyjnych. W ewidencji finansowo-księgowej materiałów wchodzących w skład zbiorów bibliotecznych powinno się ujmować wpływy i ubytki według rzeczywistych kosztów nabycia, a w przypadkach materiałów otrzymanych bezpłatnie – według bieżącej wartości szacunkowej. Zbiory bibliotek objęte są regularnym badaniem statystycznym.

2.4. ZASOBY ARCHIWALNE

Z mocy prawa własnością Skarbu Państwa są liczne zasoby dokumentacji. W ewidencji zbiorczej uwzględnia się jedynie zasoby archiwalne.

2.4.1. Zakres praw Skarbu Państwa

Materiałami archiwalnymi wchodzącymi do narodowego zasobu archiwalnego, zwanymi dalej „materiałami archiwalnymi”, są wszelkiego rodzaju akta i dokumenty, korespondencja, dokumentacja finansowa, techniczna i statystyczna, mapy i plany, fotografie, filmy i mikrofilmy, nagrania dźwiękowe i wideofonowe, dokumenty elektroniczne w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz. U. z 2017 r. poz. 570, z 2018 r. poz. 1000, 1554 i 1669 oraz z 2019 r. poz. 60) oraz inna dokumentacja, bez względu na sposób jej wytworzenia, mająca znaczenie jako źródło informacji o wartości historycznej o działalności Państwa Polskiego, jego poszczególnych organów i innych państwowych jednostek organizacyjnych oraz o jego stosunkach z innymi państwami, o rozwoju życia społecznego i gospodarczego, o działalności organizacji o charakterze politycznym, społecznym i gospodarczym, zawodowym i wyznaniowym, o organizacji i rozwoju nauki, kultury i sztuki, a także o działalności jednostek samorządu terytorialnego i innych samorządowych jednostek organizacyjnych, powstała w przeszłości i powstająca współcześnie¹².

Narodowy zasób archiwalny służy nauce, kulturze, gospodarce narodowej oraz potrzebom obywateli. W zależności od własności materiałów archiwalnych, dzieli się na:

1. państwowy zasób archiwalny,
2. niepaństwowy zasób archiwalny¹³.

Państwowy zasób archiwalny stanowią wszelkie materiały archiwalne o wartości historycznej, które dokumentują działalność państwa, jego poszczególnych organów i państwowych jednostek organizacyjnych, jego stosunki z innymi państwami oraz życie społeczne i gospodarcze, a także działalność samorządu terytorialnego i samorządowych jednostek organizacyjnych oraz, o ile odpowiednie dokumenty znajdują się na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, działalność obcych organów władzy i administracji oraz sił zbrojnych. Państwowy zasób archiwalny tworzą również, jeżeli znalazły się w posiadaniu Państwa, mające wartość historyczną materiały archiwalne powstałe i powstające w wyniku działalności organizacji politycznych, społecznych, zawodowych i gospodarczych oraz innych niepaństwowych organizacji i jednostek organizacyjnych, o działalności

¹¹ Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie sposobu ewidencji materiałów bibliotecznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1948).

¹² Art. 1 ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2019 r. poz. 553 i 730).

¹³ Art. 2 ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach.

kościół i związków wyznaniowych, osobistości, rodzin i rodów, które wywarły wpływ na rozwój Państwa, życie polityczne, społeczne i gospodarcze oraz rozwój nauki, techniki, kultury i sztuki.

Materiały archiwalne udostępnia się bezpłatnie jednostkom organizacyjnym i obywatelom w celach poznawczych, w tym związanych z badaniami naukowymi albo zaspokajaniem osobistych potrzeb informacyjnych.

Centralnym organem administracji rządowej w sprawach państwowego zasobu archiwalnego jest Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych. Nadzór nad Naczelnym Dyrektorem Archiwów Państwowych sprawuje minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

2.4.2. Ewidencja archiwów

Jednostki podległe Nacelnemu Dyrektorowi Archiwów Państwowych gromadzą spisy przekazywanych im materiałów archiwalnych, sporządzają inwentarze zespołów i zbiorów, a także inne szczegółowe pomoce archiwalne. Ponadto opracowują informatory i przewodniki po zasobach poszczególnych archiwów państwowych.

Wybrane dane o zasobie archiwalnym jednostek podległych Nacelnemu Dyrektorowi Archiwów Państwowych objęte są okresowo badaniami statystyki publicznej.

2.4.3. Materiały archiwalne

Tab. 2.4. Ewidencja zasobu Archiwum Państwowego

	stan zasobu archiwalnego na koniec roku sprawozdawczego		zinwentaryzowano w roku sprawozdawczym
	ogółem	w ewidencji	
zespoły (zbiory)	98 528	98 246	1 446
metry bieżące	350 063,28	344 660,23	2 427,81
jednostki	47 405 329	34 810 356	338 394
liczba plików dokumentów elektronicznych	150 943	150 437	1 423
rozmiar w GB dokumentów elektronicznych	18 358,8913	18 356,5313	1 718,81
	nabytki w roku sprawozdawczym		ubytki w roku sprawozdawczym
	ogółem	od podmiotów państwowych i samorządowych	
zespoły (zbiory)	1 224	970	440
metry bieżące	6 556,10	5 740,75	799,64
jednostki	743 008	628 004	79 921
liczba plików dokumentów elektronicznych	7 927	790	0
rozmiar w GB dokumentów elektronicznych	137,086	8,94	0

Źródło: Sprawozdanie statystyczne KN-1 działalność archiwalna według stanu na 31 grudnia 2018 r.

2.5. STRATY WOJENNE

Za polskie straty wojenne uznaje się ruchome dobra kultury utracone w wyniku II wojny światowej z terenu Polski w granicach z 1945 r. Kwestie związane z restytucją dóbr kultury reguluje ustawa z dnia 25 maja 2017 r. o restytucji narodowych dóbr kultury (Dz. U. 2019 poz. 1591). Ustawa przyznaje w tym zakresie ogólną kompetencję do działania ministrowi właściwemu do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Właściwość ministra obejmuje zarówno sprawy restytucji prowadzone przez Rzeczpospolitą Polską w stosunku do dóbr kultury w kraju i za granicą.

Podstawą własności polskiego Skarbu Państwa w stosunku do powyższej kategorii mienia są przede wszystkim przepisy dekretu z dnia 8 marca 1946 r. o majątkach opuszczonych i niemieckich (Dz. U. z 1946 poz. 87, z późn. zm.). Z mocy powyższych przepisów polski Skarb Państwa nabywał własność mienia niemieckiego i mienia kwalifikowanego jako opuszczone.

Straty wojenne stanowiły obszar praw majątkowych państwa niemożliwy do oszacowania. Są one przedmiotem systematycznych działań restytucyjnych realizowanych przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. W 2018 roku w wyniku restytucji odzyskano następujące obiekty:

1. XVII-wieczny obraz „Portret damy” Melchiora Geldorpa, zrabowany podczas II wojny światowej z Muzeum Narodowego w Warszawie. Obraz udało się odzyskać dzięki współpracy MKiDN z amerykańską służbą śledczą DHS/ICE Homeland Security Investigations. Obraz przekazany do Muzeum Narodowego w Warszawie,
2. kolejna część przedwojennej kolekcji etnograficznej z Muzeum Etnograficznego w Łodzi, utraconej i rozproszonej na skutek II wojny światowej. Do Polski powróciło z Lipska 124 zabytkowych obiektów etnograficznych i 14 archiwalnych fotografii. Zbiory przekazane zostały do Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi,
3. obraz „Zesłanie Ducha Świętego”, datowany na około 1610 r., wybitnego gdańskiego malarza Izaaka van den Blocke, uznawany przez kilkadziesiąt lat za utracone dobro kultury. Obraz po wieloletniej restytucji przekazany Muzeum Narodowemu w Gdańsku,
4. zabytek archeologiczny – lekty czerwonofigurowy z uszkiem, ozdobiony przedstawieniem sfinksa z IV w. p.n.e. z kolekcji Józefa Chojnowskiego, będącej przed II wojną światową częścią zbiorów Muzeum Narodowego w Warszawie. Lekty przekazany Muzeum Narodowemu w Warszawie.

3. ZASOBY NATURALNE

Własność Skarbu Państwa stanowią strategiczne zasoby naturalne kraju¹⁴:

1. wody podziemne oraz wody powierzchniowe w ciekach naturalnych i w źródłach, z których te ciekі biorą początek, w kanałach, jeziorach i zbiornikach wodnych o ciągłym dopływie,
2. wody polskich obszarów morskich wraz z pasem nadbrzeżnym i ich naturalnymi zasobami żywymi i mineralnymi, a także zasobami naturalnymi dna i wnętrza ziemi znajdującego się w granicach tych obszarów,
3. lasy państwowe,
4. złoża kopalin nie stanowiące części składowych nieruchomości gruntowej,
5. zasoby przyrodnicze parków narodowych.

Zasoby te nie podlegają przekształceniom własnościowym, z zastrzeżeniem przepisów zawartych w ustawach szczególnych.

Gospodarowanie strategicznymi zasobami naturalnymi jest prowadzone zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju w interesie dobra ogólnego. Oznacza to, że właściwe organy administracji publicznej oraz inne podmioty sprawujące na podstawie odrębnych przepisów zarząd nad zasobami naturalnymi mają obowiązek utrzymywać, powiększać i doskonalić zasoby odnawialne oraz użytkować złoża kopalin zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

3.1. Wody

3.1.1. Zakres praw Skarbu Państwa i wykonywanie uprawnień w stosunku do wód

Z dniem 1 stycznia 2018 r. weszła w życie ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. *Prawo wodne*¹⁵. Ustawa reguluje sprawy własności wód oraz gruntów pokrytych wodami, a także zasady gospodarowania tymi składnikami jako mieniem Skarbu Państwa i ma zastosowanie do wód śródlądowych oraz morskich wód wewnętrznych. Zarządzanie zasobami wodnymi jest realizowane z uwzględnieniem podziału państwa na obszary dorzeczy, regiony wodne i zlewnie zgodnie z art. 13 ustawy.

Natomiast zgodnie z art. 212 tej ustawy, prawa właścicielskie w stosunku do wód publicznych stanowiących własność Skarbu Państwa wykonują:

1. Wody Polskie – w stosunku do śródlądowych wód płynących oraz wód podziemnych, z wyłączeniem śródlądowych dróg wodnych o szczególnym znaczeniu transportowym,
2. minister właściwy do spraw gospodarki morskiej – w stosunku do wód morza terytorialnego oraz morskich wód wewnętrznych,
3. minister właściwy do spraw żeglugi śródlądowej – w stosunku do śródlądowych dróg wodnych o szczególnym znaczeniu transportowym.

Wody Polskie wykonują prawa właścicielskie w stosunku do nieruchomości stanowiących własność Skarbu Państwa, znajdujących się w obrębie działki ewidencyjnej, która obejmuje także śródlądowe wody płynące będące własnością Skarbu Państwa. Równocześnie minister właściwy do

¹⁴ Ustawa z dnia 6 lipca 2001 r. o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju (Dz. U. z 2018 poz. 1235). Według art. 5 świadczenia pozaprodukcyjne zasobów naturalnych Skarbu Państwa na potrzeby własne ludności, szczególnie rekreację oraz niekomercyjny zbiór runa leśnego są nieodpłatne. Według art. 6 wstęp do lasów państwowych i dostęp do cieków i zbiorników wodnych stanowiących własność Skarbu Państwa jest wolny, a szczegółowe zasady korzystania ludności z zasobów naturalnych określają odrębne przepisy.

¹⁵ Dz. U. z 2018 r. poz. 2268.

spraw żeglugi śródlądowej upoważnił Wody Polskie do wykonywania praw właścicielskich na śródlądowych drogach wodnych o szczególnym znaczeniu transportowym w celu realizacji inwestycji z zakresu ochrony przed powodzią na tych drogach wodnych.

3.1.2. Ewidencja wód

Zgodnie z art. 302 ustawy Wody Polskie, na podstawie pozwoleń wodnoprawnych, pozwoleń zintegrowanych, pomiarów dokonywanych przez podmioty obowiązane do ponoszenia opłat za usługi wodne oraz innych danych technicznych i technologicznych, prowadzą coroczną ewidencję zawierającą informacje o:

1. ilości i jakości pobranych wód podziemnych i wód powierzchniowych,
2. ilości, stanie i składzie ścieków wprowadzanych do wód lub do ziemi,
3. ilości wód odprowadzanych do wód,
4. wielkości i rodzaju uszczelnionej powierzchni, systemu odbioru wód opadowych lub roztopowych oraz wielkości retencji w procencie wielkości spływu,
5. wielkości produkcji ryb lub innych organizmów wodnych w stawach o wodzie stojącej oraz powierzchni użytkowej tych stawów eksploatowanych w cyklu produkcyjnym w obiektach chowu lub hodowli tych ryb lub tych organizmów, za okres od dnia 1 maja roku rozpoczynającego cykl do dnia 30 kwietnia roku następującego po zakończeniu tego cyklu produkcyjnego,
6. wielkości średniego niskiego przepływu z wielolecia (SNQ),
7. udokumentowanych zasobach wód podziemnych.

3.2. LASY

3.2.1. Zakres praw Skarbu Państwa i wykonywanie uprawnień w stosunku do lasów

Lasami Skarbu Państwa zarządza Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe¹⁶ (państwowa jednostka organizacyjna nie posiadająca osobowości prawnej), które reprezentuje Skarb Państwa w zakresie zarządzanego mienia, prowadzi gospodarkę leśną, gospodaruje gruntami i innymi nieruchomościami oraz ruchomościami związanymi z gospodarką leśną, a także prowadzi ewidencję majątku Skarbu Państwa oraz ustala jego wartość¹⁷. Podstawowym zadaniem PGL Lasy Państwowe jest zachowanie trwałości lasów oraz ciągłość i zrównoważone wykorzystanie wszystkich pełnionych przez nie funkcji.

Sprzedaż lasów, gruntów i innych nieruchomości w zarządzie PGL Lasy Państwowe może następować tylko w przypadkach określonych w ustawie. Jeżeli jest to uzasadnione potrzebami gospodarki leśnej i nie narusza interesu Skarbu Państwa, kierownik jednostki organizacyjnej PGL Lasy Państwowe za zgodą Dyrektora Generalnego, może nabywać grunty i nieruchomości, jeżeli jest to uzasadnione potrzebami gospodarki leśnej i nie narusza interesu Skarbu Państwa. Grunty Skarbu Państwa przeznaczone w planach zagospodarowania do zalesienia przekazuje się decyzją starosty w zarząd PGL Lasy Państwowe.

¹⁶ Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2018 r. poz. 2129 i 2161 oraz z 2019 r. poz. 83 i 125). Według art. 4 ustawy zasada ta nie dotyczy lasów w użytkowaniu wieczystym parków narodowych, wchodzących w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa i będących w użytkowaniu wieczystym na mocy odrębnych przepisów.

¹⁷ §8 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 6 grudnia 1994 r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe. (Dz. U. ~~Nr 134~~ poz. 692).

3.2.2. Zasoby leśne

Powierzchnia lasów i gruntów zalesionych należących do Skarbu Państwa według Krajowego Wykazu Gruntów wynosiła **7 493 110 ha**, z czego:

1. w zarządzie PGL Lasy Państwowe jest 7 088 698 ha¹⁸,
2. 38 107 ha znajdowało się w Zasobie Własności Rolnej Skarbu Państwa,
3. 218 389 ha było zarządzanych lub pozostaje w gospodarowaniu innych podmiotów reprezentujących Skarb Państwa,
4. 147 916 ha użytkowali użytkownicy wieczysti.

3.3. GEOLOGICZNE ZASOBY NATURALNE

3.3.1. Zakres praw Skarbu Państwa i wykonywanie uprawnień w stosunku do kopalin

Na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. *Prawo geologiczne i górnicze*¹⁹, Skarbowi Państwa przysługuje prawo własności górniczej, którą objęte są złoża węglowodorów, węgla kamiennego, metanu występującego jako kopalina towarzysząca, węgla brunatnego, rud metali z wyjątkiem darniowych rud żelaza, metali w stanie rodzimym, złoża rud pierwiastków promieniotwórczych, siarki rodzimej, soli kamiennej, soli potasowej, soli potasowo-magnezowej, gipsu i anhydrytu, kamieni szlachetnych, bez względu na miejsce ich występowania, pierwiastków ziem rzadkich, gazów szlachetnych, a także złoża wód leczniczych, wód termalnych i solanek. Inne złoża kopalin są objęte prawem własności nieruchomości gruntowej. Własnością górniczą objęte są także części górotworu położone poza granicami przestrzennymi nieruchomości gruntowej, w szczególności znajdujące się w granicach obszarów morskich Rzeczypospolitej Polskiej.

W granicach określonych przez ustawy Skarb Państwa, z wyłączeniem innych osób, może korzystać z przedmiotu własności górniczej albo rozporządzać swoim prawem wyłącznie przez ustanowienie użytkowania górniczego. Ustanowienie użytkowania górniczego następuje w drodze umowy zawartej na czas oznaczony, nie dłuższy niż 50 lat, w której określa się wynagrodzenie z tytułu ustanowienia użytkowania górniczego i sposób jego zapłaty.

Uprawnienia Skarbu Państwa w zakresie wynikającym z własności górniczej w odniesieniu do działalności, która wymaga koncesji wykonują właściwe organy koncesyjne tj. minister właściwy do spraw środowiska, marszałek województwa, a jeżeli przedmiot własności górniczej znajduje się w granicach obszarów morskich Rzeczypospolitej Polskiej, wykonywanie uprawnień właścicielskich wymaga porozumienia z ministrem właściwym do spraw gospodarki morskiej.

Własnością Skarbu Państwa są również złoża eksploatowane odkrywkowo wtedy, gdy nieruchomość gruntowa, w obrębie której występują, stanowi własność Skarbu Państwa. Gospodarowanie tymi złożami może polegać na przeniesieniu praw własności lub innego prawa do gruntu i przeznaczeniu terenu pod wydobywanie w planie zagospodarowania przestrzennego za opłatą uwzględniającą wartość złóż znajdujących się w granicach nieruchomości.

Przedsiębiorca wydobywający kopalinę ze złoża uiszcza opłatę eksploatacyjną za wydobytą kopalinę. Wysokość opłaty jest iloczynem stawki kwotowej oraz ilości wydobytej kopaliny, zaś obowiązek jej ustalenia oraz wpłacenia spoczywa na przedsiębiorcy. Opłata eksploatacyjna stanowi dochód Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz gminy, powiatu i województwa, na terenie których prowadzona jest działalność wydobywcza.

¹⁸ Według danych PGL Lasy Państwowe powierzchnia lasów wynosiła 7 313 375 ha (por. rozdział 6.1.).

¹⁹ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2019 r. poz. 868, 1214 i 1495).

3.3.2. Ewidencja zasobów kopalin

Przedsiębiorca wydobywający kopaliny jest zobowiązany do prowadzenia ewidencji zasobów na podstawie sporządzanego corocznie operatu ewidencyjnego zasobów złoża kopaliny, dokumentacji geologicznej i projektu zagospodarowania złoża. Prowadzenie ewidencji polega na ustalaniu zmian, których przyczyną jest dokładniejsze rozpoznanie, eksploatacja, zmiana granic lub podział złoża, albo przeklasyfikowanie zasobów.

Na podstawie ewidencji zasobów złóż kopalin państwowa służba geologiczna, którą pełni Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy corocznie, w terminie do dnia 30 czerwca, sporządza krajowy bilans zasobów złóż kopalin. Bilans nie zawiera informacji o właścicielu złoża.

3.3.3. Zasoby bilansowe kopalin w Polsce

Tab. 3.1. Zasoby bilansowe złóż kopalin

kopalina	ilość złóż		zasoby bilansowe		wydobycie w 2018 r.
	ogółem	zagospo- darowa- ne	stan na 31 XII 2018 r.	zagospo- darowa- ne	
			[mln T], gaz ziemny i metan [mld m³], srebro [tys. T]		
KOPALINY ENERGETYCZNE					
– GAZOWE	363	230	241,95	133,12	5,25
– CIEKŁE	86	59	23,56	22,15	0,94
– STAŁE	252	54	84 751,74	23 532,40	125,02
gaz ziemny *	298	203	139,93	89,88	4,93
metan pokładów węgla	65	27	102,02	43,24	0,32
ropa naftowa *	86	59	23,56	22,15	0,94
węgłe brunatne	91	9	23 315,52	1 224,50	61,14
węgłe kamienne	161	45	61 436,22	22 307,90	63,88
KOPALINY METALICZNE	33	9	2 540,44	1 677,11	31,84
rudy cynku i ołowiu	20	3	83,96	14,08	1,59
w tym: cynk metaliczny			3,59	0,58	
ołów metaliczny			1,41	0,22	
rudy miedzi i srebra	12	6	1 905,65	1 663,03	30,25
w tym: miedź metaliczna			34,04	30,38	
srebro			103,28	86,85	
rudy molibdenowo-wolframowo- miedziowe	1	—	550,83	—	—
w tym: molibden metaliczny			0,29		
wolfram metaliczny			0,24		
miedź metaliczna			0,80		
KOPALINY CHEMICZNE	50	100	91 547,17	14 995,59	4,77
baryty	5	—	5,67	—	—
fluoryt	2	—	0,54	—	—

siarka	19	5	502,93	17,57	0,64
sole potasowo-magnezowe	5	—	686,15	—	—
sól kamienna	19	6	90 351,88	14 978,02	4,13
KOPALINY INNE (SKALNE)	13 351	4 681	61 344,59	20 748,36	347,90
bentonity i iły bentonitowe	8	1	2,88	0,49	0,56
dolomity	12	4	501,87	207,77	3,15
gipsy i anhydryty	15	4	255,23	83,33	1,04
gliny ceramiczne	24	5	137,02	9,39	0,47
gliny ogniotrwałe	16	1	54,19	1,17	0,07
kamienie łamane i bloczne	738	326	11 407,30	6 184,18	81,25
kreda	198	14	207,14	16,46	0,29
kwarcyty ogniotrwałe	8	—	6,59	—	—
kwarc żyłowy	6	2	5,61	3,83	—
magnezyty	6	1	13,72	3,69	0,10
PIASKI					
– formierskie	73	5	301,84	49,60	1,05
– do produkcji betonów komórkowych i cegły wapienno-piaskowej (1,8 **)	166	35	723,29	122,53	1,83
– podsadzkowe (1,7 **)	31	9	4 275,64	870,33	5,14
piaski i żwiry	10 295	3 979	19 470,77	6 001,23	197,01
SUROWCE ILASTE					
– ceramiki budowlanej (2,0 **)	1 148	154	4 088,50	507,66	4,08
– do produkcji cementu	25	2	279,64	3,73	0,11
– do produkcji kruszywa lekkiego (2,0 **)	41	1	336,16	16,20	0,20
surowce kaolinowe	15	2	226,19	54,02	0,31
surowce skaleniowe	11	3	139,14	16,26	0,07
surowce szklarskie	37	8	647,26	165,19	2,80
torf **	297	84	91,70	45,82	1,38
wapienie i margle przemysłu cementowego i wapienniczego	181	41	18 173,30	6 385,48	46,99

* zasoby wydobywalne.

** Zasoby przeliczone z mln m³ na mln ton, według gęstości przestrzennej podanej w nawiasach.

Źródło: Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy – Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce według stanu na 31 XII 2018 r.

3.3.4. Wody lecznicze, termalne, solanki

Zgodnie z ustawą Prawo geologiczne i górnicze, do wód leczniczych zalicza się wody podziemne, które pod względem chemicznym i mikrobiologicznym nie są zanieczyszczone, cechujące się naturalną zmiennością cech fizycznych i chemicznych, o zawartości:

1. rozpuszczonych składników mineralnych stałych – nie mniej niż 1000 mg/dm³ lub
2. jonu żelazawego – nie mniej niż 10 mg/dm³ (wody żelaziste) lub
3. jonu fluorkowego – nie mniej niż 2 mg/dm³ (wody fluorkowe) lub
4. jonu jodkowego – nie mniej niż 1 mg/dm³ (wody jodkowe) lub
5. siarki dwuwartościowej – nie mniej niż 1 mg/dm³ (wody siarczkowe) lub
6. kwasu metakrzemowego – nie mniej niż 70 mg/dm³ (wody krzemowe) lub
7. radonu – nie mniej niż 74 Bq/dm³ (wody radonowe) lub

8. dwutlenku węgla niezwiązanego – nie mniej niż 250 mg/dm³, z tym że od 250 do 1000 mg/dm³ to wody kwasowęglowe, a powyżej 1000 mg/dm³ to szczawa.

Wodą termalną jest woda podziemna, która na wypływie z ujęcia ma temperaturę nie mniejszą niż 20°C, natomiast solanką jest woda podziemna o zawartości rozpuszczonych składników mineralnych stałych, nie mniejszej niż 35 g/dm³.

Tab. 3.2. Zasoby eksploatacyjne wód leczniczych, termalnych i solanek

województwo	liczba udokumentowanych złóż	zasoby eksploatacyjne [m ³ /h]	pobór [m ³ /r.]
dolnośląskie	21	540,37	950 054,54
kujawsko-pomorskie	6	586,90	123 704,00
lubelskie	2	54,00	1 644,90
lubuskie	1	5,00	—
łódzkie	7	993,60	1 655 418,50
małopolskie	43	2 085,73	6 945 698,20
mazowieckie	3	89,12	307 357,00
opolskie	2	27,00	—
podkarpackie	12	96,93	43 326,73
pomorskie	3	57,00	30 664,00
śląskie	5	15,59	7 317,00
świętokrzyskie	9	135,82	81 359,22
warmińsko-mazurskie	3	162,00	7 562,10
wielkopolskie	8	496,20	9 604,00
zachodniopomorskie	10	894,47	3 161 807,70
ogółem	135	6 239,73	13 325 517,89

Źródło: Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy – Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce według stanu na 31 XII 2018 r.

3.4. ZASOBY CZĘSTOTLIWOŚCI RADIOWYCH

Zgodnie z art. 190 ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. Prawo telekomunikacyjne (Dz. U. 2018 r. poz. 1954, 2245, 2354 oraz z 2019 r. poz. 643, 730, 1030 i 1553), zwanej dalej „PT”, organem regulacyjnym w dziedzinie rynku usług telekomunikacyjnych i pocztowych jest Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej, zwany dalej „Prezesem UKE”. Do zakresu działania Prezesa UKE należy w szczególności „wykonywanie, przewidzianych ustawą i przepisami wydanymi na jej podstawie, zadań z zakresu zasobów częstotliwości, zasobów orbitalnych i zasobów numeracji oraz kontroli spełniania wymagań dotyczących kompatybilności elektromagnetycznej” (art. 192 PT).

Częstotliwości radiowe są zasobem ograniczonym i podlegają reglamentacji. Podstawowym instrumentem gospodarowania częstotliwościami jest Krajowa Tablica Przeznaczeń Częstotliwości, zwana dalej „Tablicą”, ustalona w drodze rozporządzenia przez Radę Ministrów (Dz. U. z 2018 r. poz. 1612). W Tablicy określone zostało przeznaczenie częstotliwości lub zakresów częstotliwości, zwanych dalej „częstotliwościami” dla poszczególnych służb radiokomunikacyjnych oraz sposób ich użytkowania. Zgodnie z art. 111 ust. 3 PT, Rada Ministrów realizując politykę państwa w zakresie gospodarki zasobami częstotliwości, spełniania wymagań dotyczących kompatybilności elektromagnetycznej oraz telekomunikacji, określa w drodze rozporządzenia Krajową Tablicę Przeznaczeń Częstotliwości, z uwzględnieniem:

1. międzynarodowych przepisów radiokomunikacyjnych;

2. kierunków i celów polityki w zakresie planowania strategicznego, koordynacji i harmonizacji wykorzystania widma radiowego określonych w wieloletnich programach dotyczących polityki w zakresie widma radiowego przyjętych przez Parlament Europejski i Rady na mocy art. 8a ust. 3 dyrektywy 2002/21/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 7 marca 2002 r. w sprawie wspólnych ram regulacyjnych sieci i usług łączności elektronicznej (dyrektywa ramowa – Dz. Urz. WE L 108 z 24.04.2002 r., str. 33);
3. wymagań dotyczących:
 - zapewnienia warunków do harmonijnego rozwoju służb radiokomunikacyjnych oraz dziedzin nauki i techniki, wykorzystujących zasoby częstotliwości,
 - wdrażania nowych, efektywnych technik radiokomunikacyjnych,
 - obronności, bezpieczeństwa państwa oraz bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Tablica wyznacza warunki stosowania pozostałych instrumentów gospodarowania częstotliwościami. Uszczegółowienie zapisów Tablicy znajduje wyraz w planach zagospodarowania częstotliwości, które mają charakter planistyczny. Zgodnie z art. 112 ust. 1 PT plany zagospodarowania częstotliwości ustala oraz zmienia Prezes UKE. Natomiast w odniesieniu do częstotliwości przeznaczonych do rozpowszechniania programów radiofonicznych i telewizyjnych, zgodnie z art. 112 ust. 2 PT, plany zagospodarowania częstotliwości oraz zmiany tych planów ustala Prezes UKE w uzgodnieniu z Przewodniczącym Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji (KRRiT), na jego wniosek lub z własnej inicjatywy. Zgodnie z ust. 3 tego artykułu, obowiązującym na dzień 31 grudnia 2018 r., uzgodnienie z Przewodniczącym KRRiT dotyczy liczby i rodzaju planowanych częstotliwości i sieci oraz zasięgu i lokalizacji stacji nadawczych. Plany zagospodarowania częstotliwości oraz ich zmiany powinny uwzględniać politykę państwa m.in. w zakresie gospodarki częstotliwościami oraz w zakresie radiofonii i telewizji oraz telekomunikacji (art. 112 ust. 4 pkt 1 i 2 PT). Natomiast projektowanie kierunków polityki państwa w dziedzinie radiofonii i telewizji pozostaje w kompetencji KRRiT w porozumieniu z Prezesem Rady Ministrów na podstawie art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (Dz. U. z 2019 r. poz. 361, 643, 1495 i 1655), zwanej dalej „URTV”. Zgodnie z art. 114 ust. 2 PT, rezerwacji częstotliwości dokonuje, zmienia lub cofa Prezes UKE. Rezerwacja określa częstotliwości lub zasoby orbitalne, które w okresie rezerwacji pozostają w dyspozycji podmiotu, na rzecz którego dokonano rezerwacji, przeniesiono uprawnienia do częstotliwości lub uprawnienia do dysponowania częstotliwościami na cele związane z uzyskiwaniem pozwoleń radiowych. W przypadku rozprowadzania lub rozpowszechniania programów radiofonicznych lub telewizyjnych, Prezes UKE wydaje decyzje w sprawach rezerwacji częstotliwości w porozumieniu z Przewodniczącym KRRiT.

W przypadku braku dostatecznych zasobów częstotliwości, zgodnie z art. 116 ust. 1 PT, podmiot, który uzyska rezerwację częstotliwości wyłaniany jest w drodze konkursu, przetargu albo aukcji. Procedura wyłaniania przez Prezesa UKE podmiotu, na rzecz którego dokonywana jest rezerwacja częstotliwości na potrzeby rozpowszechniania lub rozprowadzania programów radiofonicznych lub telewizyjnych w sposób cyfrowy drogą rozsiwczącą naziemną, odbywa się w jednym z następujących trybów:

1. bez konkursu – w przypadku wyłącznej rezerwacji dla nadawców publicznych, tj. Telewizji Polskiej S. A. oraz Polskiego Radia S. A., na podstawie art. 26 ust. 5 URTV w związku z art. 114 i 115 PT (przypadek MUX-3 oraz multipleks radiowy) lub gdy w wyniku konkursu przeprowadzonego przez Prezesa UKE zainteresowanie nie przekroczy dostępnych zasobów częstotliwości (przypadek niektórych telewizyjnych nadawców lokalnych),
2. w trybie konkursowym i po uzyskaniu koncesji KRRiT na podstawie art. 37 ust. 3a URTV w związku z art. 114 i 115 PT (przypadek MUX-1 i MUX-2),
3. w wyniku konkursu przeprowadzonego przez prezesa UKE na podstawie art. 116 ust. 1 pkt ust. 3 w związku z art. 118 i art. 114 i 115 (przypadek MUX-4) lub na podstawie art. 116 ust. 6, art. 118 ust. 1, 2 i 2a oraz 118a ust. 3 (przypadek MUX-8).

Należy zaznaczyć, że zgodnie z art. 185 ust. 1 PT, warunki uczestnictwa w konkursie w zakresie dodatkowych obowiązków i zadań przedsiębiorcy dotyczących zawartości programowej, w tym warunków dotyczących transmisji obowiązkowej, określa KRRiT na wniosek Prezesa UKE, w terminie 30 dni od dnia otrzymania wniosku, uwzględniając pozaekonomiczne interesy narodowe dotyczące kultury, języka i pluralizmu mediów.

Zgodnie z art. 185 ust. 1 PT, podmiot, który uzyskał prawo do dysponowania częstotliwością w rezerwacji częstotliwości, uiszcza roczne opłaty za prawo do dysponowania częstotliwością. Dodatkowo zgodnie z ust. 4, podmiot, na rzecz którego dokonano rezerwacji częstotliwości w drodze postępowania, o którym mowa w art. 116 PT (tzn. w drodze konkursu, przetargu albo aukcji), uiszcza dodatkową opłatę za dokonanie rezerwacji częstotliwości w kwocie zadeklarowanej w tym postępowaniu, nie niższej niż opłata roczna za prawo do dysponowania częstotliwością, ustalonej zgodnie z warunkami podanymi w rezerwacji częstotliwości. Opłaty są uiszczane na konto UKE i stanowią dochód budżetu państwa.

3.5. ZASÓB PARKÓW NARODOWYCH

Park narodowy obejmuje obszar wyróżniający się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1 000 ha, na którym ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe.

Park narodowy tworzy się w celu zachowania różnorodności biologicznej, zasobów, tworów i składników przyrody nieożywionej i walorów krajobrazowych, przywrócenia właściwego stanu zasobów i składników przyrody oraz odtworzenia zniekształconych siedlisk przyrodniczych, siedlisk roślin, siedlisk zwierząt lub siedlisk grzybów²⁰.

Tab. 3.3. Powierzchnia i zapas drewna w parkach narodowych

l. p.	park narodowy	obszar	w tym: własność Skarbu Państwa		grunty leśne Skarbu Państwa	zapasy drewna – własność Skarbu Państwa [tys. m³]
			w użytkowaniu wieczystym parku narodowego	w użytkowaniu innych jednostek		
		[ha]				
1.	Babiogórski	3 397	3 253	17	3 113	919
2.	Białowiecki	10 517	10 517	0	9 974	4 724
3.	Biebrzański	59 223	35 510	186	14 220	2 343
4.	Bieszczadzki	29 192	29 039	101	24 440	10 462
5.	Bory Tucholskie	4 613	4 599	11	3 936	1 102
6.	Drawieński	11 342	11 133	179	9 496	3 115
7.	Gorczański	7 038	6 636	2	6 440	2 255
8.	Gór Stołowych	6 352	6 215	34	5 822	2 055
9.	Kampinoski	38 544	33 573	442	28 243	7 422
10.	Karkonoski	5 951	5 937	0	4 397	1 021
11.	Magurski	19 437	19357	76	18 571	4 600
12.	Narwiański	7 350	2 313	415	46	14
13.	Ojcowski	2 146	1 419	19	1 184	511
14.	Pieniński	2 372	1 409	42	1 124	592
15.	Poleski	9 760	8 563	11	4 353	1 016

²⁰ Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2018 r. poz. 1614, 2244 i 2340 oraz z 2019 r. poz. 1696).

16.	Roztoczański	8 483	8 343	54	8 087	3 879
17.	Słowiński	21 579	21 380	31	6 185	1 162
18.	Świętokrzyski	7 643	7 465	14	7 197	2 437
19.	Tatrzański	21 197	17 864	106	13 779	3 596
20.	Ujście Warty	8 099	7 512	495	80	18
21.	Wielkopolski	7 597	6 648	118	4 754	1 504
22.	Wigierski	15 090	12 480	22	9 030	3 914
23.	Woliński	10 913	8 138	50	4 648	2 007
ogółem 31 XII 2018 r.		317 836	269 303	2 425	189 119	60 668
ogółem 31 XII 2017 r.		320 147	269 613	1 525	189 019	60 907

Źródło: Ministerstwo Środowiska.

3.6. ŻYWE ZASOBY MORZA

Utrzymanie i odtwarzanie zasobów ryb w polskich obszarach morskich jest dokonywane przez zarybianie tych obszarów zgodnie z art. 98 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2014 r. *o rybołówstwie morskim*²¹. Koszty zarybiania polskich obszarów morskich ponoszone są corocznie przez budżet państwa, z części której dysponentem jest minister właściwy do spraw rybołówstwa. Ustanowienie ogólnego dopuszczalnego połowu w podziałem na łowiska i rozdzielanie możliwości połowowych jest kompetencją Rady Unii Europejskiej. W tab. 3.4. przedstawiono wykorzystanie przyznanego dla Polski na 2018 rok dopuszczalnego połowu na Bałtyku w granicach wód terytorialnych Wspólnoty.

Natomiast zgodnie z rozporządzeniem Rady z dnia 30 października 2018 r. ustalającym uprawnienia do połowów na rok 2019²², dla Polski dopuszczalny połów w Morzu Bałtyckim wynosi:

1. dorsza – 7 488 ton,
2. łososa – 5 729 sztuk,
3. śledzia – 43 615 ton,
4. szprota – 79 497 ton,
5. gładzicy – 1 518 ton.

Tab. 3.4. Morze Bałtyckie – połowy organizmów morskich w 2018 roku

gatunek	j. m.	podobszary ICES	ogólna kwota połowowa	połowu łącznie	wykorzystanie kwoty [%]
dorsz	[T]	22–24 *	786	6 779,73	56,56
		25–32 *	11 201		
łosoś	[szt.]	22–31 *	17 108	8 497	49,67
szprot	[T]	22–32 *	77 568	76 040,41	98,03
gładzica	[T]	25–32 *	740	746,68	100,84

²¹ Dz. U. z 2018 r. poz. 514.

²² Rozporządzenie Rady (UE) 2018/1628 z dnia 30 października 2018 r. ustalające uprawnienia do połowów na 2019 rok dla niektórych stad ryb i grup stad ryb w Morzu Bałtyckim oraz zmieniające rozporządzenia (UE) 2018/120 (Dz. Urz. UE 272 z 31 października 2018 r.).

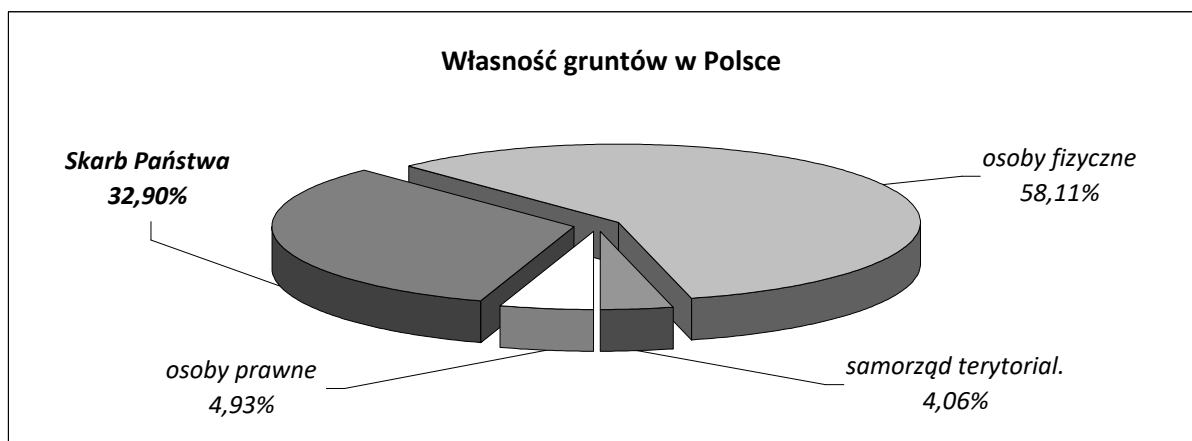
śledź	[T]	22–24 *	1 946	1 747,75	89,81
		25–27; 28,2; 29; 32 *	58 776	5 0241,45	85,48
dobijak	[T]	22–32	500	639,91	127,98
tobiasz	[T]	22–32	500	585,34	117,07
stornia	[T]	22–32	—	14 906,18	—
troć wędrowna	[szt.]	22–32	—	51 411	—
pozostałe	[T]	22–32	—	5 217,27	—

* Kwoty połowowe po uwzględnieniu wymian międzynarodowych.

Źródło: Ministerstwo Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowe – dane wprowadzone do ERS do dnia 20.02.2019 r.

4. GRUNTY I INNE NIERUCHOMOŚCI SKARBU PAŃSTWA

Grunty Skarbu Państwa zajmują 10 280 241 ha co odpowiada 32,90 % terytorium kraju. W porównaniu z ubiegłym rokiem zanotowano niewielki (0,08 %) wzrost powierzchni gruntów Skarbu Państwa, co świadczy, że wartość ta utrzymuje się na niemal niezmiennym poziomie. Ewentualne zmiany polegają na przeszerzegowaniu pomiędzy poszczególnymi grupami rodzajowymi, które wzajemnie się równoważą.

4.1. DYSPOONENTI I UŻYTKOWNICY GRUNTÓW SKARBU PAŃSTWA

Dysponentami gruntów reprezentującymi prawa majątkowe Skarbu Państwa i działającymi w jego imieniu i na jego rzecz byli:

1. starostowie i prezydenci miast na prawach powiatu wykonujący zadania z zakresu administracji rządowej, do których należy gospodarowanie zasobem nieruchomości Skarbu Państwa²³,
2. Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa w stosunku do gruntów Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa i Agencja Mienia Wojskowego odpowiednio w zakresie powierzonego jej mienia,
3. PGL Lasy Państwowe działające poprzez nadleśnictwa w zakresie gospodarowania gruntami i innymi nieruchomościami,
4. Minister Inwestycji i Rozwoju, który gospodarował nieruchomościami przeznaczonymi na potrzeby statutowe centralnych i naczelných organów państwa oraz urzędów wojewódzkich; a także rozstrzygał o sposobie zagospodarowania nieruchomości, które pozostały po zlikwidowanej lub sprywatyzowanej państwowej osobie prawnej,
5. Prezes Krajowego Zasobu Nieruchomości w stosunku do nieruchomości wchodzących w skład Zasobu Nieruchomości,
6. Minister właściwy do spraw gospodarki morskiej w odniesieniu do gruntów pokrytych wodami morza terytorialnego i morskich wód wewnętrznych.

W formie trwałego zarządu gruntami Skarbu Państwa włądały państwowe jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej, a wśród nich m.in. Generalna Dyrekcja Dróg

²³ Zasób nieruchomości Skarbu Państwa stanowią nieruchomości, które są własnością lub przedmiotem użytkowania wieczystego Skarbu Państwa z wyłączeniem gruntów Skarbu Państwa oddanych w użytkowanie wieczyste i gruntów pokrytych wodami powierzchniowymi płynącymi (ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, (Dz. U. z 2018 r. poz. 2204, 2348 oraz z 2019 r. poz. 270, 492, 801, 1309, 1589 i 1716). Grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi stanowią odrębny zasób nieruchomości Skarbu Państwa.

Krajowych i Autostrad w zakresie gruntów położonych w pasach drogowych dróg krajowych oraz pod urządzeniami towarzyszącymi.

Szczególnymi podmiotami władającymi gruntami Skarbu Państwa jako użytkownicy wieczysti z mocy przepisów szczególnych są między innymi Parki Narodowe²⁴, Polskie Koleje Państwowe S. A. i Poczta Polska S. A.

4.2. ROZPORZĄDZANIE NIERUCHOMOŚCIAMI SKARBU PAŃSTWA

Nieruchomości Skarbu Państwa mogą być przedmiotem obrotu²⁵. W szczególności mogą być przedmiotem sprzedaży, zamiany i zrzeczenia się, mogą być wnoszone jako wkłady niepieniężne (aporty) do spółek, mogą być wyposażeniem tworzonych przedsiębiorstw państwowych oraz jako majątek tworzonych fundacji, a także jako wkład własny podmiotu publicznego w celu realizowania zadań w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego.

Państwowe osoby prawne oraz państwowe jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej, z dniem ich utworzenia, były wyposażane w nieruchomości niezbędne do ich działalności odpowiednio przez organ założycielski lub przez organ nadzorujący. Wyposażenie polega na przeniesieniu na rzecz państwowej osoby prawnej własności nieruchomości albo oddaniu jej nieruchomości gruntowej w użytkowanie wieczyste, użytkowanie (również nieodpłatne), użyczenie lub na oddaniu państwowej jednostce organizacyjnej nieruchomości w trwały zarząd.

W przypadku zbywania nieruchomości Skarbu Państwa osobom fizycznym i prawnym pierwszeństwo w ich nabyciu przysługuje osobie, która:

1. ma roszczenie o nabycie nieruchomości,
2. jest poprzednim właścicielem pozbawionym prawa własności tej nieruchomości przed dniem 5 grudnia 1990 r. albo jego spadkobiercą,
3. jest najemcą lokalu mieszkalnego, a najem został nawiązany na czas nieoznaczony.

Sprzedaż nieruchomości albo oddanie w użytkowanie wieczyste nieruchomości gruntowej następuje (poza przypadkami określonymi w ustawie) w drodze przetargu²⁶. Zbycia dokonuje starosta (prezydent miasta na prawach powiatu) wykonujący zadania z zakresu administracji rządowej za zgodą wojewody.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2018 r. nieruchomość Skarbu Państwa mogła być oddana osobie fizycznej lub prawnej w użytkowanie wieczyste. Użytkownik wieczysty korzysta z gruntu z wyłączeniem innych osób w granicach określonych przez ustawy i zasady współżycia społecznego oraz przez umowę o oddanie gruntu w użytkowanie wieczyste i może swoim prawem rozporządzać. Zatem Skarb Państwa choć jest właścicielem nieruchomości nie korzysta z niej, ani nie może nią rozporządzać. Użytkownik ma obowiązek jej wykorzystywania w sposób określony w umowie. Niewykonanie tego obowiązku może prowadzić do rozwiązania umowy. Oddanie gruntu w użytkowanie wieczyste następuje na okres 99 lat, ale w przypadkach wyjątkowych dopuszczalne jest oddanie terenu na okres krótszy, co najmniej jednak na lat czterdzieści. Nieruchomość może być sprzedana wyłącznie użytkownikowi wieczystemu, z wyjątkiem przeniesienia własności

²⁴ Z dniem 1 stycznia 2012 r. parki narodowe z mocy prawa (stając się państwowymi osobami prawnymi) uzyskały prawo użytkowania wieczystego gruntów, które wcześniej pozostawały w ich trwałym zarządzie.

²⁵ Podstawowe zasady gospodarowania nieruchomościami państwowymi reguluje ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t. j. – Dz. U. z 2018 r. poz. 2204 z późn. zm.). Przepisy dotyczące nieruchomości o szczególnym charakterze lub szczególnych form gospodarowania zawarte są w licznych innych aktach prawnych.

²⁶ Na poczet ceny sprzedaży nieruchomości stanowiących własność Skarbu Państwa albo ceny sprzedaży prawa użytkowania wieczystego przysługującego Skarbowi Państwa można zaliczyć wartości nieruchomości pozostawionych poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej w związku z wojną rozpoczętą w roku 1939 zgodnie z ustawą z dnia 8 lipca 2005 r. o realizacji prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2017 r. poz. 2097).

nieruchomości w drodze umowy między Skarbem Państwa a jednostką samorządu terytorialnego lub między jednostkami samorządu terytorialnego. Użytkowanie wieczyste ustanawia się za wynagrodzeniem, które stanowi pierwsza opłata i opłaty roczne. Stawka procentowa pierwszej opłaty z tytułu użytkowania wieczystego wynosi od 15% do 25% ceny nieruchomości. Wysokość opłat rocznych dla nieruchomości wykorzystywanych do prowadzenia działalności gospodarczej wynosi 3% ceny.

Nieruchomość Skarbu Państwa może być także przedmiotem darowizny na cele publiczne. Darowizny nieruchomości stanowiącej własność Skarbu Państwa dokonuje starosta, wykonujący zadanie z zakresu administracji rządowej, za zgodą wojewody. W umowie darowizny określa się cel, na który nieruchomość jest darowana. W przypadku niewykorzystania nieruchomości na ten cel, darowizna może być odwołana. W drodze darowizny przekazuje się m. in.: gminie nieruchomości stanowiące zasób nieruchomości Skarbu Państwa przeznaczone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod budownictwo mieszkaniowe oraz na realizację urządzeń infrastruktury związanych z tym budownictwem.

Państwowe jednostki organizacyjne korzystają z nieruchomości Skarbu Państwa oddanych im w trwały zarząd, który stanowi formę prawną władania nieruchomością przez jednostkę organizacyjną nie posiadającą osobowości prawnej.

Korzystanie z nieruchomości oddanej w trwały zarząd, polega na:

1. korzystaniu z niej w celu prowadzenia działalności należącej do zakresu działania jednostki,
2. zabudowie, odbudowie, rozbudowie, nadbudowie, przebudowie lub remoncie obiektu budowlanego na nieruchomości, za zgodą organu nadzorującego,
3. oddaniu nieruchomości lub jej części w najem, dzierżawę albo użyczenie (na czas nie dłuższy niż czas, na który został ustanowiony trwały zarząd, z równoczesnym zawiadomieniem właściwego organu i organu nadzorującego, jeżeli umowa jest zawierana na okres do 3 lat, albo za zgodą tych organów, jeżeli umowa jest zawierana na czas dłuższy niż 3 lata lub czas nieoznaczony, zgoda jest wymagana również w przypadku, gdy strony zawierają kolejne umowy, których przedmiotem jest ta sama nieruchomość).

Zgodnie z art. 57 ustawy o gospodarce nieruchomościami, prawa do nieruchomości, które pozostały na skutek likwidacji lub sprywatyzowania państwowej osoby prawnej, przechodzą z mocy prawa na rzecz Skarbu Państwa odpowiednio z dniem likwidacji lub z dniem zakończenia prywatyzacji. O sposobie zagospodarowania tych nieruchomości rozstrzyga minister właściwy do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa, chyba że odrębne przepisy stanowią inaczej. Jeżeli minister właściwy do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa lub inny organ upoważniony na mocy odrębnych przepisów nie zagospodarował nieruchomości, o których mowa w ust. 1, przekazuje je protokolarnie do zasobu nieruchomości Skarbu Państwa, Agencji Mienia Wojskowego bądź Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa.

Nieruchomości Skarbu Państwa mogą być oddawane w najem lub dzierżawę, użyczane osobom fizycznym lub prawnym i obciążane ograniczonymi prawami rzeczowymi.

4.3. EWIDENCJA GRUNTÓW I BUDYNKÓW

W obowiązującym stanie prawnym starostowie (i prezydenci miast) zobowiązani są do prowadzenia ewidencji nieruchomości stanowiących zasób nieruchomości Skarbu Państwa oraz ewidencji gruntów i budynków.

Ewidencja nieruchomości Skarbu Państwa obejmuje w szczególności²⁷:

1. oznaczenie nieruchomości według księgi wieczystej oraz katastru nieruchomości,
2. powierzchnie nieruchomości,

²⁷ Art. 23 ust. 1c ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami.

3. wskazanie dokumentu potwierdzającego posiadanie przez Skarb Państwa praw do nieruchomości, w przypadku braku księgi wieczystej,
4. przeznaczenie nieruchomości w planie miejscowym, a w przypadku braku planu – w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy,
5. wskazanie daty ostatniej aktualizacji opłaty rocznej z tytułu użytkowania wieczystego lub daty ostatniej aktualizacji opłaty rocznej z tytułu trwałego zarządu nieruchomości,
6. informacje o zgłoszonych roszczeniach do nieruchomości,
7. informacje o toczących się postępowaniach administracyjnych i sądowych.

Podobną ewidencję prowadził minister właściwy do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa w odniesieniu do nieruchomości wchodzących w skład zasobu nieruchomości Skarbu Państwa przeznaczonych na potrzeby jednostek wymienionych w art. 60 ust. 1 ustawy o gospodarce nieruchomościami.

Zakres danych drugiej ewidencji (ewidencji gruntów i budynków, katastru) prowadzonej także przez starostów na podstawie Prawa geodezyjnego i kartograficznego²⁸, reguluje rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa²⁹.

Działka ewidencyjna jest tu traktowana jako jednostka powierzchniowa podziału kraju. Danymi o niej są m.in.: położenie, granice, powierzchnia, rodzaje użytków gruntowych oraz ich klas gleboznawczych, oznaczenia ksiąg wieczystych lub zbiorów dokumentów, jeżeli zostały założone. Danymi ewidencyjnymi dotyczącymi budynków i lokali są m.in.: informacje dotyczące funkcji podstawowej, wartości, roku zakończenia budowy, pola powierzchni zabudowy, powierzchni użytkowej.

W rejestrze gruntów i kartotece budynków uwzględnia się informacje dotyczące wartości katastralnej działki, budynku lub lokalu tylko wówczas jeżeli wartość tych nieruchomości jest znana. Starosta prowadzi rejestr cen nieruchomości określonych w aktach notarialnych oraz wartości nieruchomości określonych przez rzeczoznawców majątkowych w operatach szacunkowych. Okresowych badań rynku nieruchomości dokonuje minister właściwy do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa. Statystyczne badanie transakcji kupna sprzedaży nieruchomości i ich cen prowadzi Główny Urząd Statystyczny.

W gminach, powiatach i urzędach marszałkowskich sporządzane są gminne, powiatowe i wojewódzkie wykazy gruntów według stanu na 1 stycznia każdego roku.

Wykaz gruntów jest spisem danych o ogólnej powierzchni i wartości gruntów położonych w granicach jednostki ewidencyjnej, zestawionych według ich przynależności do poszczególnych grup i podgrup rejestrowych z jednoczesnym podziałem na użytki gruntowe.

Wykaz budynków jest spisem danych o liczbie i wartości budynków, położonych w granicach jednostki ewidencyjnej, zestawionych według przynależności budynków do poszczególnych grup i podgrup rejestrowych z podziałem na rodzaje budynków oraz wyróżnieniem budynków, które stanowią części składowe gruntów oraz budynków, które stanowią odrębne od gruntu nieruchomości.

Wykaz lokali jest spisem danych o liczbie i wartości lokali, stanowiących odrębne nieruchomości, znajdujących się w granicach jednostki ewidencyjnej, zestawionych według przynależności lokali do poszczególnych grup i podgrup rejestrowych.

Na podstawie wykazów danych ewidencyjnych opracowanych przez starostów sporządza się powiatowe, wojewódzkie i krajowe zestawienie danych ewidencyjnych. Krajowe zestawienia zbiorcze sporządza Główny Geodeta Kraju. Zbiorcze zestawienie danych ewidencyjnych nie zawiera wartości nieruchomości, ponieważ obowiązek agregowania tych danych nie jest realizowany na szczeblu ewidencji podstawowej.

²⁸ Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz. U. z 2019 r. poz. 725, 730 i 1309).

²⁹ Rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 marca 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (Dz. U. z 2019 r. poz. 393).

W ewidencji gruntów i budynków władających nieruchomościami Skarbu Państwa podzielono na dwie grupy:

grupa 1. – Skarb Państwa, jeżeli nie występuje w zbiegu z użytkownikami wieczystymi, przy czym osoby, organy i jednostki organizacyjne posiadające prawa do nieruchomości należących do 1. grupy rejestrowej dzieli się na następujące podgrupy:

1. podgrupa 1.1 – Zasób Własności Rolnej Skarbu Państwa,
 2. podgrupa 1.2 – w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe,
 3. podgrupa 1.3 – w trwałym zarządzie państwowych jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej,
 4. podgrupa 1.4 – zasoby nieruchomości Skarbu Państwa,
 5. podgrupa 1.5 – przekazane do zagospodarowania Agencji Mienia Wojskowego,
 6. podgrupa 1.6 – przekazane do zagospodarowania Wojskowej Agencji Mieszkaniowej,
 7. podgrupa 1.7 – organy, które gospodarują gruntami Skarbu Państwa pokrytymi wodami powierzchniowymi,
 8. podgrupa 1.8 – organy, które wykonują zadania zarządcy dróg publicznych Skarbu Państwa.
- grupa 2. – grunty Skarbu Państwa przekazane w użytkowanie wieczyste.

4.4. GRUNTY SKARBU PAŃSTWA

Na grunty Skarbu Państwa składają się przede wszystkim lasy – 78,64 % ogólnej powierzchni gruntów Skarbu Państwa i grunty rolne – 8,01 %. Udział Skarbu Państwa w ogólnym areale gruntów zabudowanych i zurbanizowanych w Polsce wynosi 16,16 %. W użytkowanie wieczyste przekazano lub oddano w trwały zarząd jednostkom państwowym niemal 84 % tych terenów. Wysoki jest udział Skarbu Państwa w puli terenów pokrytych wodami (92,73 %).

Większa część gruntów Skarbu Państwa znajduje się w zachodnich i północnych rejonach kraju, co wynika z warunków przyrodniczych (większego udziału lasów i wód) i historyczno-politycznych (zagospodarowanie ziemi rolniczej przez państwowe gospodarstwa rolne, a po ich likwidacji przez Agencję Własności Rolnej Skarbu Państwa i Agencję Nieruchomości Rolnych). Znacząco niższy jest udział gruntów Skarbu Państwa w rolniczych rejonach Polski centralnej, południowej i wschodniej. (Załącznik do Rozdziału 4).

Tab. 4.1. Grunty Skarbu Państwa według grup rejestrowych i użytków

grupy lub podgrupy rejestrowe	rodzaj jednostki	pole powierzchni ogólnej	użytki rolne	użytki leśne i grunty zadrzewione	grunty zabudowane i zurbanizowane	tereny komunikacyjne	użytki ekologiczne, tereny różne, nieużytki	grunty pod wodami	pole powierzchni ogólnej na 01.01.2018 r.
Zasób Własności Rolnej Skarbu Państwa	miasto	59 642	51 798	1 924	343	291	1 567	3 719	59 505
	wieś	1 200 026	1 082 733	36 183	2 320	3 620	40 045	35 125	1 181 405
	ogółem	1 259 668	1 134 531	38 107	2 663	3 911	41 612	38 844	1 240 910
PGL Lasy Państwowe	miasto	330 555	6 460	319 196	740	253	3 510	397	329 536
	wieś	7 042 959	130 281	6 769 502	4 122	2 078	127 709	9 267	6 966 492
	ogółem	7 373 514	136 741	7 088 698	4 862	2 331	131 219	9 664	7 296 028
w trwałym zarządziepaństwowym jednostek organizacyjnych bez PGL	miasto	56 204	4 704	5 448	5 757	8 160	5 626	26 510	62 453
	wieś	296 901	25 293	49 763	2 911	35 240	21 196	162 498	302 917
	ogółem	353 105	29 997	55 211	8 668	43 400	26 822	189 008	365 370
Zasób Nieruchomości Skarbu Państwa	miasto	80 939	10 642	22 635	5 065	16 644	7 271	18 680	74 371
	wieś	363 437	78 110	128 429	5 387	57 285	20 720	73 506	431 077
	ogółem	444 376	88 752	151 064	10 452	73 929	27 991	92 186	505 448
Agencja Mienia Wojskowego	miasto	2 699	607	178	923	84	905	2	2 784
	wieś	4 468	734	453	451	78	2 699	53	11 901
	ogółem	7 167	1 341	631	1 374	162	3 604	55	14 685
Wojskowa Agencja Mieszkaniowa	miasto	12	3	0	9	0	0	0	432
	wieś	1	0	0	1	0	0	0	148
	ogółem	13	3	0	10	0	0	0	580
pozostałe grunty Skarbu Państwa	miasto	55 077	1 951	4 731	698	12 647	1 837	33 212	55 023
	wieś	298 381	17 121	6 752	764	43 651	10 756	219 337	291 025
	ogółem	353 458	19 072	11 483	1 462	56 298	12 593	252 549	346 048
grunty Skarbu Państwa w użytkowaniu wieczystym	miasto	134 578	11 811	12 314	71 500	28 405	6 857	3 691	135 563
	wieś	354 362	79 284	135 602	27 386	57 040	30 295	24 755	350 402
	ogółem	488 940	91 095	147 916	98 886	85 445	37 152	28 446	485 965
grunty Skarbu Państwa ogółem	miasto	719 706	87 976	366 426	85 035	66 485	27 572	86 212	719 667
	wieś	9 560 535	1 413 556	7 126 684	43 342	198 992	253 420	524 541	9 535 367
	ogółem	10 280 241	1 501 532	7 493 110	128 377	265 477	280 992	610 753	10 255 034
udział gruntów Skarb Państwa w kraju [%]									
grunty Skarbu Państwa na 01.01.2018 r.	miasto	32,90	8,01	78,64	16,16	28,23	48,17	92,73	
	wieś	719 667	87 843	365 563	85 394	66 941	28 084	85 838	
	ogółem	9 535 367	1 411 465	7 101 376	43 076	201 447	258 616	519 387	
		10 255 034	1 499 308	7 466 939	128 470	268 388	286 700	605 225	

Źródło: Główny Geodeta Kraju – Krajowe Zestawienie Zbiorcze danych objętych ewidencją gruntów i budynków według stanu na 01.01.2019 r., obliczenia PGRP.

4.5. ZMIANY W STANIE GRUNTÓW SKARBU PAŃSTWA W ROKU 2018

Tab. 4.2. Grunty Skarbu Państwa – zmiany w strukturze użytków w roku 2018

rodzaj jednostki	zmiany ogółem	użytki rolne	użytki leśne i grunty zadrzewione	grunty zabudowane i zurbanizowane	tereny komunikacyjne	użytki ekologiczne, tereny różne, nieużytki	grunty pod wodami
	[ha]						
miasto	39	133	863	– 359	– 456	– 512	374
wieś	25 168	2 091	25 308	266	– 2 455	– 5 196	5 154
ogółem 2018 r.	25 207	2 224	26 171	– 93	– 2 911	– 5 708	5 528
ogółem 2017 r.	146 264	1 294	120 864	– 334	3 941	2 241	18 254

Źródło: jak w tab. 4.1., obliczenia PGRP.

Tab. 4.3. Własność gruntów w Polsce – zmiany w roku 2018

grupy lub podgrupy rejestrowe *	powierzchnia [ha]		
	31 XII 2018 r.	31 XII 2017 r.	zmiana
Zasób Własności Rolnej Skarbu Państwa	1 259 668	1 240 910	18 758
PGL Lasy Państwowe	7 373 514	7 296 028	77 486
w trwałym zarządzie państwowych jednostek organizacyjnych bez PGL	353 105	365 370	– 12 265
Zasób Nieruchomości Skarbu Państwa	444 376	505 448	– 61 072
Agencja Mienia Wojskowego	7 167	14 685	– 7 518
Wojskowa Agencja Mieszkaniowa	13	580	– 567
pozostałe grunty Skarbu Państwa	353 458	346 048	7 410
grunty Skarbu Państwa w użytkowaniu wieczystym	488 940	485 965	2 975
grunty Skarbu Państwa ogółem	10 280 241	10 255 034	25 207
grunty państwowych osób prawnych	65 401	69 620	– 4 219
grunty samorządów terytorialnych	1 268 897	1 275 431	– 6 534
grunty osób fizycznych	18 158 690	18 158 172	518
grunty spółdzielni	151 120	153 415	– 2 295
grunty kościołów i związków wyznaniowych	139 416	139 189	227
grunty wspólnot gruntowych	108 929	107 949	980
grunty spółek i innych osób prawnych	1 077 933	1 088 966	– 11 033

* Tylko grunty zaliczone do grup rejestrowych (powierzchnia ewidencyjna), bez uwzględnienia powierzchni wyrównawczej.

Źródło: jak w tab. 4.1., obliczenia PGRP.

4.6. GRUNTY SKARBU PAŃSTWA W MIASTACH

W granicach administracyjnych polskich miast nieco ponad 63% stanowią grunty rolne i lasy. Dotyczy to tak samo miast dużych (wojewódzkich) jak i mniejszych. Sprawia to, że połową państwowych gruntów „miejskich” zarządzają lub gospodarują terenowe jednostki organizacyjne PGL Lasy Państwowe lub Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa. Udział Skarbu Państwa we własności gruntów na terenie miast w stosunku do poprzedniego roku pozostaje niemal niezmienny.

Tab. 4.4. Własność gruntów Skarbu Państwa w miastach

stan	użytki rolne	użytki leśne i grunty zadrze- wione	grunty zabudo- wane i zurbani- zowane	tereny komuni- kacyjne	grunty pod wodami	inne grunty	ogółem	udział w po- wierz- chni miast [%]
	[ha]							
ogółem 2018 r.	87 976	366 426	85 035	66 485	86 212	27 572	719 706	32,57
ogółem 2017 r.	87 843	365 563	85 394	66 941	85 838	28 084	719 667	32,69

Źródło: jak w tab. 4.1., obliczenia PGRP.

4.7. BUDYNKI I LOKALE SKARBU PAŃSTWA

Stan własności Skarbu Państwa w odniesieniu do budynków wyraża się niewielkimi (jednocyfrowymi) wartościami procentowymi w stosunku do ogółu tych nieruchomości w kraju. Minimalny udział wynosi ok. 0,25 % i odnosi się do budynków mieszkalnych w miastach, natomiast maksymalna wartość udziałowa, obrazująca stan posiadania budynków biurowych w miastach, wynosi ok. 9,33 %.

Udział własnościowy Skarbu Państwa, którego przedmiotem są nieruchomości lokalowe waha się na poziomie 1–2 ‰ (sic!).

Tab. 4.5. Budynki Skarbu Państwa

dysponent	nieruchomość		budynki									
	gruntowa zabudowana	budynkowa	mieszkalne	przemysłowe	transportu, łączności	handlowo-usługowe	zbiorniki, silosy, magazyny	biurowe	szpitali, zakładów opieki medycznej	oświaty, nauki, kultury, sportowe	produkcyjno-usługowe, gospodarcze dla rolnictwa	inne niemieszkalne
Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa	31 306	144	4 233	377	1 287	218	512	222	5	59	17 860	6 677
	33 115	317	5 988	285	1 487	373	535	680	12	97	7 425	16 550
państwowe jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej z wyłączeniem PGL	19 873	1 034	1 561	471	2 564	390	983	3 518	337	880	896	9 307
Organy administracji gospodarujące zasobem nieruchomości Skarbu Państwa	38 340	1 863	8 037	1 157	4 550	1 102	903	1 242	306	557	7 691	14 658
Agencja Mienia Wojskowego	3 769	63	1 184	81	1 127	184	88	49	11	22	25	1 061
Wojskowa Agencja Mieszkaniowa	23	0	6	1	1	1	2	1	0	1	0	10
pozostałe, nie wymienione powyżej	6 063	152	959	283	576	311	223	290	42	110	821	2 600
Skarb Państwa	miasto	2 414	5 702	1 767	8 931	1 779	2 189	5 145	669	1 321	2 746	22 092
	wieś	82 562	1 159	16 266	888	2 661	800	1 057	857	405	31 972	28 771
	ogółem	132 489	3 573	21 968	2 655	11 592	2 579	3 246	6 002	713	1 726	34 719

Źródło: Jak w tab. 4.1., obliczenia PGRP.

Tab.4.6. Lokale Skarbu Państwa

dysponent	rodzaj jednostki terytorialnej	liczba lokali	
		funkcja mieszkalna	funkcja niemieszkalna
Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa	miasto	35	11
	wieś	306	14
	ogółem	341	25
PGL Lasy Państwowe	miasto	51	7
	wieś	31	8
	ogółem	82	15
państwowe jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej, z wyłączeniem PGL Lasy Państwowe	miasto	473	313
	wieś	34	7
	ogółem	507	320
organy administracji gospodarujące zasobem nieruchomości Skarbu Państwa	miasto	1 051	259
	wieś	131	40
	ogółem	1 182	299
Agencja Mienia Wojskowego	miasto	2 150	295
	wieś	378	1
	ogółem	2 528	296
Wojskowa Agencja Mieszkaniowa	miasto	0	0
	wieś	0	0
	ogółem	0	0
pozostałe, nie wymienione powyżej	miasto	73	14
	wieś	15	2
	ogółem	88	16
Skarb Państwa z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste	miasto	3 833	898
	wieś	895	72
	ogółem	4 728	970

Źródło: Główny Geodeta Kraju – Krajowe zestawienie danych dotyczących nieruchomości lokalowych stan na 1 stycznia 2019 r.

4.8. NIERUCHOMOŚCI SKARBU PAŃSTWA W GOSPODAROWANIU STAROSTÓW I PREZYDENTÓW MIAST

Zasób nieruchomości Skarbu Państwa według Krajowego Wykazu Gruntów stanowiły działki o łącznej powierzchni ponad 444 tys. ha, w tym prawie 81 tys. ha w miastach, ale tylko nieco ponad 5 tys. ha przypadło na miejskie grunty zabudowane i przeznaczone pod zabudowę.

Gospodarując zasobem nieruchomości Skarbu Państwa starostowie i prezydenci miast na prawach powiatu w szczególności:

1. ewidencjonują nieruchomości,
2. zapewniają wycenę tych nieruchomości,
3. sporządzają plany wykorzystania zasobu,
4. zabezpieczają nieruchomości przed uszkodzeniem lub zniszczeniem,
5. wykonują czynności związane z naliczaniem należności oraz prowadzą windykację,
6. współpracują z innymi organami, które na mocy odrębnych przepisów gospodarują nieruchomościami Skarbu Państwa i z właściwymi jednostkami samorządu terytorialnego,
7. zbywają i nabywają, za zgodą wojewody, nieruchomości wchodzące w skład zasobu,
8. wydierżawiają, wynajmują i użyczają nieruchomości wchodzące w skład zasobu,

9. podejmują czynności w postępowaniu sądowym, w szczególności w sprawach dotyczących własności lub innych praw rzeczowych, zapłaty należności za korzystanie z nieruchomości, roszczeń ze stosunku najmu, dzierżawy lub użyczenia, stwierdzenia nabycia spadku, stwierdzenia nabycia własności nieruchomości przez zasiedzenie,
10. składają wnioski o założenie księgi wieczystej dla nieruchomości Skarbu Państwa oraz o wpis w księdze wieczystej.

4.9. NIERUCHOMOŚCI W GOSPODAROWANIU MINISTRA INWESTYCJI I ROZWOJU

W 2018 roku minister właściwy do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa gospodarował nieruchomościami stanowiącymi własność Skarbu Państwa, na potrzeby Kancelarii Sejmu, Kancelarii Senatu, Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Trybunału Konstytucyjnego, Rzecznika Praw Obywatelskich, Rzecznika Praw Dziecka, Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych, Sądu Najwyższego, Naczelnego Sądu Administracyjnego i wojewódzkich sądów administracyjnych, Najwyższej Izby Kontroli, Krajowej Rady Sądownictwa, Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, Prokuratury Krajowej, Krajowego Biura Wyborczego, Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, Państwowej Inspekcji Pracy, Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, Rządowego Centrum Legislacji, Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, ministerstw, urzędów centralnych i urzędów wojewódzkich, Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, z wyłączeniem rejonów oraz nieruchomości zajętych pod drogi publiczne lub przeznaczonych na realizację inwestycji drogowych³⁰. Zadania ministra zostały szczegółowo wskazane w ustępie 2 art. 60 ustawy o gospodarce nieruchomościami.

Tab. 4.7. Nieruchomości oddane w trwały zarząd urzędem państwowym

l. p.	nazwa urzędu (instytucji)	liczba nieruchomości		powierzchnia gruntów w trwałym zarządzie * [m ²]	
		31 XII 2018 r.	31 XII 2017 r.	31 XII 2018 r.	31 XII 2017 r.
1.	Kancelaria Sejmu RP	6	6	72 788	72 788
2.	Kancelaria Senatu RP	2	2	1 793	1 793
3.	Kancelaria Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej	14	14	1 633 606	1 633 606
4.	Kancelaria Prezesa Rady Ministrów	15	15	1 192 909	1 192 909
5.	Trybunał Konstytucyjny	1	1	5 729	5 729
6.	Rzecznik Praw Obywatelskich	2	2	4 418	4 418
7.	Sąd Najwyższy	2	2	4 379	4 379
8.	Naczelnny Sąd Administracyjny	2	2	1 849	1 849
9.	Wojewódzkie Sądy Administracyjne	31	31	47 915	47 915
10.	Najwyższa Izba Kontroli	11	11	109 215	109 215
11.	Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji	1	1	5 840	5 840
12.	Krajowe Biuro Wyborcze	10	11	2 590	2 944
13.	Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu	28	26	111 879	106 447
14.	Państwowa Inspekcja Pracy	22	20	40 984	39 629
15.	Ministerstwo Cyfryzacji	1	1	3 194	3 194

³⁰ Art. 60 ust.1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami.

16.	Ministerstwo Edukacji Narodowej	7	7	21 384	21 384
17.	Ministerstwo Finansów	1	1	29 967	29 967
18.	Ministerstwo Infrastruktury	2	2	8 833	8 833
19.	Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego	7	7	460 906	460 906
20.	Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego	1	1	3 666	3 666
21.	Ministerstwo Obrony Narodowej	12	11	120 092	99 110
22.	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	1	1	15 001	15 001
23.	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	7	6	27 298	26 996
24.	Ministerstwo Sprawiedliwości	5	5	70 746	70 746
25.	Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju	2	3	18 106	29 047
26.	Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii	1	0	10 941	0
27.	Ministerstwo Sportu i Turystyki	3	3	428 457	428 457
28.	Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji	17	18	3 130 614	3 131 567
29.	Ministerstwo Spraw Zagranicznych	16	16	350 962	350 962
30.	Ministerstwo Środowiska	1	1	8 998	8 998
31.	Ministerstwo Zdrowia	7	7	32 530	32 530
32.	Główny Urząd Geodezji i Kartografii	2	2	26 121	26 121
33.	Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów	3	3	2 704	2 704
34.	Główny Urząd Miar	4	4	9 936	9 936
35.	Główny Urząd Nadzoru Budowlanego	1	1	1 666	1 666
36.	Główny Inspektorat Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych	4	4	6 146	6 146
37.	Główny Inspektorat Sanitarny	1	1	3 002	3 002
38.	Główny Urząd Statystyczny	4	4	42 004	42 004
39.	Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej	1	1	9 813	9 813
40.	Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	330	329	356 339	356 339
41.	Urząd do Spraw Cudzoziemców	7	7	132 516	132 516
42.	Komenda Główna Policji	19	19	225 179	225 179
43.	Komenda Główna Straży Granicznej	5	5	106 848	106 848
44.	Agencja Wywiadu	11	11	963 270	963 270
45.	Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego	74	74	1 087 297	1 087 297
46.	Centralne Biuro Antykorupcyjne	15	14	56 345	46 804
47.	Służba Kontrwywiadu Wojskowego	6	6	143 874	143 874
48.	Wyższy Urząd Górniczy	1	1	4 442	4 442
49.	Rządowe Centrum Legislacji	1	1	1 298	1 298
50.	Służba Wywiadu Wojskowego	5	5	615 258	615 258
51.	Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej	1	1	5 506	5 506

52.	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad	63	64	265 408	265 622
53.	Główny Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa	3	3	14 940	14 940
54.	Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych	2	2	11 362	11 362
55.	Urząd Komunikacji Elektronicznej	5	5	10 680	10 680
56.	Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych	3	—	89	—
57.	Służba Ochrony Państwa	1	—	953	—
ogółem instytucje centralne		810	801	12 080 585	12 043 452
1.	Dolnośląski Urząd Wojewódzki	10	7	37 520	31 925
2.	Kujawsko-Pomorski Urząd Wojewódzki	10	10	21 043	21 043
3.	Lubelski Urząd Wojewódzki	12	12	61 578	61 578
4.	Lubuski Urząd Wojewódzki	9	9	21 946	21 946
5.	Łódzki Urząd Wojewódzki	11	10	23 889	21 929
6.	Małopolski Urząd Wojewódzki	26	24	149 548	149 380
7.	Mazowiecki Urząd Wojewódzki	14	15	42 153	71 327
8.	Opolski Urząd Wojewódzki	8	8	40 244	40 244
9.	Podkarpacki Urząd Wojewódzki	16	16	37 443	37 443
10.	Podlaski Urząd Wojewódzki	16	16	285 995	285 995
11.	Pomorski Urząd Wojewódzki	10	9	33 327	30 110
12.	Śląski Urząd Wojewódzki	7	7	37 715	37 715
13.	Świętokrzyski Urząd Wojewódzki	3	3	37 035	37 035
14.	Warmińsko-Mazurski Urząd Wojewódzki	26	27	466 996	467 091
15.	Wielkopolski Urząd Wojewódzki	15	15	30 307	30 307
16.	Zachodniopomorski Urząd Wojewódzki	9	9	50 737	50 737
ogółem urzędy wojewódzkie		202	197	1 377 476	1 395 805
nieruchomości w gospodarowaniu Ministra Inwestycji i Rozwoju na podstawie art. 60 ustawy o gospodarce nieruchomościami		1 012	998	13 458 061	13 439 257

* sumy powierzchni działek gruntu (lub udziałów w działkach) przekazanych w trwały zarząd na potrzeby statutowe i gruntów pod innymi obiektami na podstawie art. 60 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2018 r. poz. 2204).

Źródło: Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju.

4.10. GRUNTY POD AUTOSTRADY

Nabywanie nieruchomości pod autostrady odbywa się w różnych trybach. Dla autostrad, dla których wydano decyzję o ustaleniu lokalizacji przed dniem 16 grudnia 2006 r., nieruchomości nabywane są na rzecz Skarbu Państwa przez Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad w drodze umowy od właścicieli lub użytkowników wieczystych lub w drodze postępowania wywłaszczeniowego przeprowadzanego przez wojewodów, zaś nieruchomości stanowiące własność jednostek samorządu terytorialnego przeznaczone na pasy drogowe stały się własnością Skarbu Państwa z mocy prawa. Dla autostrad, dla których wydano decyzję o ustaleniu lokalizacji w okresie od dnia 16 grudnia 2006 r. do dnia 10 września 2008 r. lub decyzję o zezwoleniu na realizację inwestycji

drogowej wydanej po dniu 10 września 2008 r., nieruchomości przeznaczone pod autostradę stały się własnością Skarbu Państwa z mocy prawa z dniem, w którym ww. decyzje stały się ostateczne.

Tab. 4.8. Grunty pod autostrady według sposobu nabycia

sposób nabycia	ilość [ha]		wartość [mln PLN]	
	31 XII 2018 r.	31 XII 2017 r.	wg umów lub decyzji o odszkodowaniu	przybliżona
Grunty przekazane przez kierowników urzędów rejonowych, starostów lub wojewodów	4 904	4 904	284,8	335,1
Grunty przekazane przez Agencję Nieruchomości Rolnych (obecnie Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa)	1 714	1 712	—	203,6
Grunty przekazane przez PGL Lasy Państwowe	2 712	2 708	—	308,0
Grunty nabyte poprzez zakupy lub w drodze wywłaszczenia	13 495	13 355	3 262,3	356,9
ogółem	22 825	22 679	4 750,7	

Źródło: Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad.

Tab. 4.9. Struktura terytorialna gruntów pod autostrady

pas autostrady		odcinek	powierzchnia gruntów potrzebnych pod budowę odcinka [ha]	grunty nabyte do 31 XII 2018 r.	
oznaczenie	zapotrzebowanie ogółem [ha]			powierzchnia [ha]	wartość [mln PLN]
A1	7 127	Gdańsk-Gorzyczki-granica państwa (Ostrawa)	7 127	7 127	1 514,9
A2	7 800	granica państwa-Świecko-Stryków-Warszawa-Mińsk Mazowiecki	7800	5 696	957,9
A4	8 865	granica państwa-Zgorzelec-Krzyżowa-Przeworsk-Korczowa	8 865	8 634	1 621,7
A6	162 *	granica państwa-Kołbaskowo-Szczecin	162 *	162 *	113,8
A8	504	autostradowa obwodnica Wrocławia (A4-Psie Pole)	504	504	295,2
A18	692	granica państwa-Olszyna-Krzyżowa	692	691	295,3
ogółem	25 150		23 510	22 814	4 798,8

* Korekta wartości wykazywanych w latach poprzednich.

Źródło: Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad.

Pozyskiwanie gruntów pod autostrady skupiało się na odcinkach, na których budowa została rozpoczęta lub będzie rozpoczęta w najbliższych latach. W przypadku budowy i eksploatacji autostrad w systemie koncesyjnym, nieruchomości przeznaczone pod autostradę udostępniane były spółkom, które uzyskały koncesje na ich budowę i eksploatację. Warunki udostępnienia nieruchomości określone były w umowach koncesyjnych.

4.11. SZACUNKOWA WARTOŚĆ GRUNTÓW SKARBU PAŃSTWA

Tab. 4.10. Szacunkowa wartość gruntów Skarbu Państwa

typ użytku	powierzchnia * [ha]	wartość [mln PLN]
grunty Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa **	1 259 668	31 533
rolne **	1 134 531	29 954
leśne ***	38 107	1 579
inne	89 693	b. d.
grunty Państwowego Gospodarstwa Leśnego ***	7 373 514	297 368
leśne	7 088 698	293 690
inne	284 816	3 678
grunty w trwałym zarządzie państwowych jednostek organizacyjnych bez PGL ****, bez gruntów placówek mających siedzibę za granicą	353 105	52 775
Zasób Nieruchomości Skarbu Państwa	444 376	8 602
rolne **	88 752	2 343
leśne ***	151 064	6 259
inne	204 560	b. d.
grunty Agencji Mienia Wojskowego ****	7 167	935
grunty Wojskowej Agencji Mieszkaniowej *****	13	
grunty pozostałe	353 458	980
rolne **	19 072	504
leśne ***	11 483	476
inne	322 903	b. d.
grunty Skarbu Państwa w użytkowaniu wieczystym	488 940	8 533
rolne **	91 095	2 405
leśne ***	147 916	6 128
ogółem	10 280 241	400 726

* Powierzchnia według danych Głównego Geodety Kraju (jak w tab. 4.1.).

** Wartość na podstawie cen sprzedaży przez ANR/KOWR gruntów rolnych w roku 2017 (26.402,- PLN/ha).

*** Wartość na podstawie wyliczeń PGL Lasy Państwowe.

**** Wartość na podstawie bilansów jednostek.

***** Wartość łączna na podstawie bilansu AMW.

Źródło: jak wyżej, obliczenia PGRP.

Spadek wartości gruntów Skarbu Państwa, mimo odnotowania wzrostu powierzchni, wynikał głównie ze spadku cen transakcyjnych przy sprzedaży gruntów rolnych przez Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa.

5. OBIEKTY INFRASTRUKTURY

W zakresie niniejszego tematu przedstawiono trzy grupy budowli, urządzeń i obiektów infrastruktury stanowiących własność Skarbu Państwa:

1. drogi,
2. melioracje i obiekty ochrony przed powodzią,
3. infrastruktura zapewniająca dostęp do portów.

Inne elementy składające się na infrastrukturę kraju (rurociągi, sieci energetyczne i telekomunikacyjne, linie kolejowe, lotniska, porty) są z reguły własnością podmiotów gospodarczych i wykazuje się je wartościowo w ewidencji księgowej podmiotu.

5.1. DROGI

5.1.1. Źródła praw Skarbu Państwa i wykonywanie uprawnień w stosunku do dróg

Drogi, ze względu na rodzaj pełnionych funkcji w sieci drogowej, dzielą się na następujące kategorie:

1. krajowe,
2. wojewódzkie,
3. powiatowe,
4. gminne.

Drogi krajowe stanowią własność Skarbu Państwa, natomiast drogi wojewódzkie, drogi powiatowe i drogi gminne stanowią własność właściwego samorządu³¹.

Wykaz autostrad i dróg ekspresowych ustalony jest w rozporządzeniu Rady Ministrów, natomiast wykaz dróg krajowych jest ustalany w rozporządzeniu Ministra właściwego do spraw transportu³². Do dróg krajowych zalicza się drogi międzynarodowe, oraz połączenia między największymi ośrodkami gospodarczymi kraju i głównymi przejściami granicznymi.

Centralnym organem administracji rządowej właściwym w sprawach dróg krajowych jest Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad, który zarządza drogami krajowymi. Drogi krajowe, z wyjątkiem autostrad i dróg ekspresowych, w granicach miast na prawach powiatu zarządzane są przez prezydentów miast.

Zarządcą autostrady wybudowanej zgodnie z art. 19 ust. 3 ustawy o drogach publicznych, do czasu przekazania jej, w drodze porozumienia, spółce, z którą zawarto umowę o budowę i eksploatację albo wyłącznie eksploatację autostrady jest Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad. Spółka pełni funkcję zarządcy autostrady płatnej na warunkach określonych w umowie o budowę i eksploatację albo wyłącznie eksploatację autostrady.

Zarządcami pozostałych dróg publicznych są:

1. dróg wojewódzkich – zarządy województw,
2. dróg powiatowych – zarządy powiatów,
3. dróg gminnych – wójtowie, burmistrzowie, prezydenci miast.

³¹ Ustawa z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 2068 oraz z 2019 r. poz. 698, 730, 1495 i 1716).

³² Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 lutego 2018 r. w sprawie ustalenia przebiegu dróg krajowych (Dz. U. z 2018 r. poz. 442) oraz rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 maja 2004 r. w sprawie sieci autostrad i dróg ekspresowych (Dz. U. z 2018 r. poz. 741).

W miastach na prawach powiatu wszystkimi drogami publicznymi z wyjątkiem autostrad i dróg ekspresowych zarządzają prezydenci miast.

5.1.2 Ewidencja sieci dróg krajowych

Obowiązki w zakresie gromadzenia danych dotyczących dróg publicznych regulują przepisy rozporządzenia ministra właściwego do spraw transportu³³. Dane o sieci dróg publicznych dla celów statystycznych składane są przez zarządców dróg, koncesjonariuszy autostrad i spółek budujących lub eksploatujących autostrady. Organem odpowiedzialnym za sporządzanie informacji zbiorczej jest Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad.

Tab. 5.1. Sieć dróg krajowych

klasa dróg		długość [km]	
		31 XII 2018 r.	31 XII 2017 r.
autostrady – A		1 636,9	1 636,9
drogi ekspresowe – S		2 074,1	1 764,9
drogi główne ruchu przyspieszonego – GP		10 621,5	10 928,1
drogi główne – G		4 976,0	4 987,8
drogi zbiorcze – Z		86,2	83,9
drogi lokalne – L		8,1	8,1
drogi dojazdowe – D		—	0,6
długość dróg krajowych ogółem		19 402,7	19 410,3
w tym	w granicach administracyjnych miast	4 182,6	4 204,7
	poza granicami administracyjnymi miast	15 220,1	15 205,6

Źródło: Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad.

Tab. 5.2. Obiekty mostowe, tunele i przejścia podziemne na sieci dróg krajowych

konstrukcja obiektów	ilość 31 XII 2018 r.	ilość 31 XII 2017 r.	suma długości [m]	suma powierzchni [m ²]
mosty, wiadukty, estakady i kładki dla pieszych (trwałe)	9 371	8 930	562 470,54	7 874 472,79
– stalowe	1 414	1 304	133 194,09	1 813 916,06
– z betonu zbrojonego (żelbetowe)	3 613	3 611	115 482,57	1 478 562,88
– z betonu sprężonego (strunobetonowe, kablobetonowe)	4 289	3 955	313 205,36	4 575 137,61
– betonowe, kamienne, ceglane	55	60	588,52	7 156,24
przejścia podziemne	220	218	28 647,08	364 240,52
tunele	136	127	7 710,73	97 672,49

Źródło: Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad.

³³ Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 16 lutego 2005 r. w sprawie trybu sporządzania informacji oraz gromadzenia i udostępniania danych o sieci dróg publicznych, obiektach mostowych, tunelach oraz promach (Dz. U. Nr 67 poz. 582).

5.1.3. Wartość sieci dróg krajowych

Tab. 5.3. Wartość dróg krajowych i obiektów mostowych

rodzaj obiektu, zarządca	wartość [mln PLN]	
	31 XII 2018 r.	31 XII 2017 r.
drogi krajowe zarządzane przez GDDKiA (wartość netto)	120 637,80	123 219,73
obiekty mostowe i przejścia podziemne na drogach krajowych zarządzanych przez GDDKiA (wartość netto)	31 997,33	31 913,82
drogi krajowe w miastach na prawach powiatu (wartość odtworzeniowa)	17 634,42	17 941,15
obiekty mostowe, tunele i przejścia podziemne na sieci dróg krajowych w miastach na prawach powiatu (wartość odtworzeniowa)	11 151,86	10 776,61
ogółem	181 421,41	183 851,31
drogi krajowe w budowie	28 664,33	27 990,73

Źródło: Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad.

5.2. MAJATEK SKARBU PAŃSTWA ZWIĄZANY Z GOSPODARKĄ WODNĄ I GOSPODARKĄ MORSKĄ

Dział administracji „gospodarka wodna” obejmuje m.in. kształtowanie, ochronę i racjonalne wykorzystywanie zasobów wodnych, sprawy utrzymania śródlądowych wód powierzchniowych stanowiących własność Skarbu Państwa wraz z infrastrukturą techniczną związaną z tymi wodami, obejmującą budowę oraz urządzenia wodne, budowę, modernizację, utrzymanie śródlądowych dróg wodnych oraz urządzeń zabezpieczających przed powodzią³⁴. Działem tym kieruje minister właściwy do spraw gospodarki wodnej.

Na podstawie ustawy prawo wodne organami właściwymi w sprawach gospodarowania wodami, zgodnie z przyznanymi kompetencjami, są:

1. minister właściwy do spraw gospodarki wodnej,
2. minister właściwy do spraw żeglugi śródlądowej,
3. Prezes Wód Polskich,
4. dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej Wód Polskich,
5. dyrektor zarządu zlewni Wód Polskich,
6. kierownik nadzoru wodnego Wód Polskich,
7. dyrektor urzędu morskiego,
8. wojewoda,
9. starosta,
10. wójt, burmistrz lub prezydent miasta.

Utrzymanie wód i urządzeń wodnych należy do organów wymienionych powyżej. Obowiązek ten był realizowany poprzez utrzymanie dna i brzegów cieków naturalnych, sztucznych zbiorników wodnych zlokalizowanych na tych ciekach oraz dna jezior przepływowych, zarządzanie budowlami i urządzeniami hydrotechnicznymi i regulacyjnymi niezbędnymi do realizacji zadań statutowych jednostek określonych przepisami prawa wodnego. W stosunku do pozostałego mienia związanego z gospodarką wodną, które nie posiada wskazanego administratora, organem właściwym w gospodarowaniu tym mieniem jest starosta.

³⁴ Ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. 2019 r. poz. 945, 1248 i 1696).

5.3. MELIORACJE WODNE I OBIEKTY PRZECIWPOWODZIOWE

Według ustawy prawo wodne melioracje wodne polegają na regulacji stosunków wodnych w celu polepszenia zdolności produkcyjnej gleby i ułatwienia jej uprawy.

Ustawa definiuje katalog urządzeń melioracji wodnych, którymi są:

1. rowy wraz z budowlami związanymi z nimi funkcjonalnie,
2. drenowania,
3. rurociągi,
4. stacje pomp służące wyłącznie do celów rolniczych,
5. ziemne stawy rybne,
6. groble na obszarach nawadnianych,
7. systemy nawodnień grawitacyjnych,
8. systemy nawodnień ciśnieniowych, jeżeli służą celom, o których mowa w art. 195 ustawy.

Równocześnie przepisy dotyczące urządzeń melioracji wodnych stosuje się odpowiednio do:

1. budowli wstrzymujących erozję wodną,
2. dróg dojazdowych niezbędnych do użytkowania obszarów zmeliorowanych,
3. fitomelioracji oraz agromelioracji,
4. systemów przeciwoerozyjnych,
5. zagospodarowania zmeliorowanych trwałych łąk lub pastwisk,
6. zagospodarowania nieużytków przeznaczonych na trwałe łąki lub pastwiska.

Natomiast budowle przeciwpowodziowe to:

1. kanały ulgi,
2. kierownice w ujściach rzek do morza,
3. poldery przeciwpowodziowe,
4. sztuczne zbiorniki przeciwpowodziowe,
5. suche zbiorniki przeciwpowodziowe,
6. wały przeciwpowodziowe,
7. budowle regulacyjne,
8. wrota przeciwpowodziowe i przeciwsztormowe,
9. falochrony,
10. budowle ochrony brzegów morskich,
11. stopnie wodne

– wraz z obiektami związanymi z nimi technicznie i funkcjonalnie lub nieruchomościami przeznaczonymi na potrzeby ochrony przed powodzią.

5.3.1. Ewidencja melioracji

Poniższe informacje oraz dane przedstawione w częściach 5.3.2. i 5.3.3. mają charakter wyłącznie historyczny ze względu na zmiany przepisów i przejęcie kompetencji przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie. Szczegółowe wyjaśnienia przekazane przez Ministerstwo Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej zamieszczone zostały w części 5.3.3.

Ewidencję³⁵ melioracji wodnych podstawowych i obiektów przeciwpowodziowych do 31 grudnia 2017 roku prowadzili marszałkowie województw. Ewidencja obejmowała:

1. śródlądowe wody powierzchniowe lub ich części stanowiące własność publiczną, istotne dla regulacji stosunków wodnych na potrzeby rolnictwa,
2. urządzenia melioracji wodnych,
3. zmeliorowane grunty.

³⁵ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 grudnia 2004 r. w sprawie sposobu prowadzenia ewidencji wód, urządzeń melioracji wodnych oraz zmeliorowanych gruntów (Dz. U. 2014 r. poz. 1403).

Wartość melioracji wodnych podstawowych i obiektów przeciwpowodziowych nie jest ujmowana w księgach jednostek. W zbiorczym sprawozdaniu statystycznym Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi podawano powierzchnię gruntów zmeliorowanych i nawadnianych, długość rowów i cieków oraz wartość wykonanych prac. Dla melioracji podstawowych wykazywano długość rzek, kanałów i wałów przeciwpowodziowych; ilość stacji pomp i ich wydajność, powierzchnię i pojemność zbiorników wodnych, oraz wartość wykonanych prac w rozbiu na rzeki, kanały, wały przeciwpowodziowe i stacje pomp.

5.3.2 Stan ilościowy i utrzymanie urządzeń melioracyjnych

Tab. 5.4. Stan ilościowy i utrzymanie urządzeń melioracyjnych podstawowych

stan ilościowy oraz utrzymanie wód istotnych dla rolnictwa oraz urządzeń melioracji wodnych podstawowych na 31.12.2017 r. *				
wyszczególnienie		j. m.	ogółem wg ewidencji	w tym objętych utrzymaniem
cieki naturalne ogółem		[km]	50 923	23 547
w tym uregulowane			30 674	17 578
kanały ogółem			5 588	3 828
wały przeciwpowodziowe			7 150	6 568
obszar chroniony wałami przeciwpowodziowymi		[ha]	930 288	890 902
stacje pomp odwadniających		[szt.]	528	508
zbiorniki wodne administrowane przez wojewódzkie zarządy melioracji i urządzeń wodnych	liczba	[szt.]	165	129
	powierzchnia	[ha]	11 444	10 650
	pojemność użytkowa	[tys. m ³]	177 206	—
urządzenia wymagające odbudowy lub modernizacji na 31.12.2017 r. *				
rodzaje powierzchni i urządzeń		j. m.	urządzenia wymagające odbudowy lub modernizacji	
powierzchnia użytków rolnych, na których urządzenia wymagają odbudowy lub modernizacji		[ha]	1 229 616	
urządzenia melioracji podstawowych	na ciekach naturalnych		[km]	11 824
	kanały			1 329
	wały przeciwpowodziowe			3 146
	zbiorniki	liczba	[szt.]	6
		pojemność	[tys. m ³]	3 407
	stacje pomp		[szt.]	113

* Przedstawione dane nie obejmują 4 województw (lubelskiego, łódzkiego, mazowieckiego i śląskiego), ponieważ nie zostały jeszcze przekazane do MRiRW.

Źródło: Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

5.3.3. Wartość melioracji wodnych podstawowych i obiektów przeciwpowodziowych

Podstawą dla ustalenia rozmiarów i wartości wykonanych prac dla urządzeń melioracji podstawowych, utrzymywanych przez Państwo, były dane z ewidencji poniesionych wydatków i zobowiązań z tytułu wykonanych prac.

Tab. 5.5. Wartość melioracji wodnych podstawowych i obiektów przeciwpowodziowych

rodzaj urządzeń	stan na 31 XII 2017 r. *		stan na 31 XII 2016 r.	
	stan ilościowy	wartość szacunkowa [mln PLN]	stan ilościowy	wartość szacunkowa [mln PLN]
obwałowania	7 150 [km]	2 776	8 451 [km]	3 232
cieki naturalne i kanały	56 511 [km]	6 941	75 297 [km]	9 351
zbiorniki retencyjne	177 [mln m ³]	860	280 [mln m ³]	1 333
stacje pomp	528 [szt.]	747	579 [szt.]	802
ogółem		11 324		14 718

* Przedstawione dane nie obejmują 4 województw (lubelskiego, łódzkiego, mazowieckiego i śląskiego), ponieważ nie zostały jeszcze przekazane do MRiRW.

Źródło: Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Szacując wartość urządzeń przyjęto:

1. dla obwałowań wymagających pilnej modernizacji (3.146 km) – 40% wartości wałów nowych, a dla pozostałych – 80% wartości wałów nowych (wartość 1 km wału nowego wynosi 622,3 tys. PLN),
2. dla cieków naturalnych i kanałów (dotyczy tylko 36.262 km uregulowanych) – 60% wartości początkowej robót przy cenie jednostkowej 319,0 tys. PLN/km,
3. dla zbiorników retencyjnych – wartość retencionowanej wody wynosi 4,86 PLN/m³ pojemności zbiornika,
4. dla stacji pomp – 70% sumy wartości początkowej obiektów, przy cenie jednostkowej 2.020 tys. PLN/szt.

Zgodnie z informacjami przekazanymi przez Ministerstwo Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej, w związku z wejściem w życie ustawy Prawo wodne oraz zmianami kompetencyjnymi w zakresie zarządzania gospodarką wodną, na potrzeby sprawozdań statystycznych nie jest już wymagane przygotowanie zestawu danych do Sprawozdania ze stanu ilościowego oraz utrzymania wód i urządzeń melioracji wodnych (RRW-10). W ustawie zmianie uległa definicja urządzeń melioracyjnych, które na mocy obowiązujących przepisów są traktowane jako dotychczasowe urządzenia melioracji wodnych szczegółowych. Ustawa nie wyszczególnia wód istotnych dla rolnictwa, które były w administracji wojewódzkich zarządów melioracji i urządzeń wodnych. Wszystkie rzeki znajdują się obecnie w administracji Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie. Podobna sytuacja ma miejsce w odniesieniu do urządzeń wodnych, do których zostały zakwalifikowane dotychczasowe urządzenia melioracji wodnych podstawowych, np. wały przeciwpowodziowe chroniące tereny rolnicze.

W PGW Wody Polskie obecnie trwa proces weryfikacji przejętego majątku Skarbu Państwa oraz kompetencji od starostów i marszałków województw. Kolejnym etapem będzie stworzenie nowej ewidencji wód i urządzeń wodnych w aktualnym podziale hydrograficznym, czyli na 11 regionów wodnych. Zmiana definicji urządzeń melioracji wodnych podstawowych, przejęcie ewidencji melioracyjnej i jej uporządkowanie w ramach struktury nowej jednostki oraz weryfikacja

majątku Skarbu Państwa powoduje, że aktualnie PGW Wody Polskie nie dysponują informacjami, które mogłyby być przedstawione w Sprawozdaniu o stanie mienia Skarbu Państwa na 31.12.2018 r.

Tab. 5.6. Sprawozdanie z wykonania obiektów małej retencji wodnej za 2018 r. – środki finansowe

środki finansowe * [tys. PLN]	piętrzenie jezior	zbiorniki sztuczne	stawy rybne	samodzielne budowle piętrzące i ujęcia wód na ciekach	inne	ogółem
PGL Lasy Państwowe	0	** 510	0	** 239	** 773	** 1522
Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	0	1 585	0	43	0	1 628
Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	0	2 045	0	661	0	2 706
Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa	0	0	0	0	0	0
samorządy	0	5 534	775	879	3 481	10 669
fundusze strukturalne UE	0	** 12 510	684	** 13 972	** 63 633	** 90 799
PGW Wody Polskie	1 339	546	0	2 051	0	3 936
inne	0	111	203	0	1 946	2 260
ogółem	1 339	** 22 841	1 662	** 17 845	** 69 833	** 113 520

* W zestawieniu pominięto część: Sprawozdanie z wykonania obiektów małej retencji wodnej za 2018 r. – III. koszt jednostkowy obiektów oddanych do użytku, ponieważ w rubrykach tych nie zostały wykazane żadne dane.

** Dane uzupełnione na podstawie informacji przekazanych przez Ministerstwo Środowiska w zakresie danych odnoszących się do PGL Lasy Państwowe.

Źródło: Ministerstwo Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej.

Tab. 5.7. Sprawozdanie z wykonania obiektów małej retencji wodnej za 2018 r. – efekty rzeczowe

efekty rzeczowe	j. m.	obiekty małej retencji nowe łącznie	obiekty Małej retencji łącznie	piętrzenie jezior		zbiorniki sztuczne		stawy rybne		samodzielne Budowle piętrzące i ujęcia wód na ciekach		inne	
				nowe	ogółem	nowe	ogółem	nowe	ogółem	nowe	ogółem	nowe	ogółem
liczba obiektów	[szt.]	* 88	* 31 917	1	362	* 29	* 4 199	7	8 323	* 30	* 18 789	* 21	* 244
powierzchnia zalewu	[ha]	* 131,92	* 70 071,17	0,00	35 542,54	* 80,04	* 9 885,82	5,49	24 261,81	—	—	46,39	381,68
		* 1 458,96	* 752 530,08	1 026,00	288 607,92	* 141,73	* 199 064,67	21,46	222 284,87	* 140,22	* 39 555,68	129,55	3 016,94
przyrost pojemności zmagazynowanej wody	ogółem [tys.m ³] w tym dla rolnictwa	57,44	396 474,79	0,00	53 389,88	38,84	83 512,68	1,00	222 284,87	17,60	35 362,46	0,00	1 924,90
Przewidywana powierzchnia nawodnień	[ha]	376,49	167 680,74	0,00	10 583,30	335,13	10 891,33	0,00	1 878,62	38,00	143 759,33	3,36	568,16

* Dane uzupełnione na podstawie informacji przekazanych przez Ministerstwo Środowiska w zakresie danych odnoszących się do PGL Lasy Państwowe.

Źródło: Ministerstwo Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej.

5.4. WODNE BUDOWLE INŻYNIERSKIE UTRZYMYWANE PRZEZ URZĘDY MORSKIE

Własność akwenów portowych wraz z infrastrukturą zapewniającą dostęp do portów lub przystani morskich przysługuje Skarbowi Państwa i jest wyłączona z obrotu.

Budowa, modernizacja i utrzymanie infrastruktury są finansowane ze środków budżetu państwa³⁶. Budowa i utrzymywanie obiektów infrastruktury zapewniającej dostęp do portów i przystani morskich należy do zadań organów administracji morskiej³⁷.

Do zadań administracji morskiej finansowanych ze środków budżetu państwa należy także budowa, utrzymanie i ochrona umocnień brzegowych, wydmy i zalesień ochronnych.

W przypadku braku podmiotu zarządzającego portem lub przystanią morską akweny portowe znajdujące się w granicach portu lub przystani oraz ogólnodostępne obiekty, urządzenia i instalacje stanowiące majątek Skarbu Państwa związane z funkcjonowaniem portu lub przystani morskiej są zarządzane i utrzymywane przez Urzędy Morskie.

5.4.1. Zarządzanie i ewidencja budowli wodnych

Urzędy Morskie w Gdyni, Słupsku i Szczecinie zarządzają morskimi budowlami hydrotechnicznymi oraz innymi obiektami nie będącymi własnością zarządów portów morskich, samorządów lub innych podmiotów prowadzących działalność gospodarczą.

Ewidencja obiektów prowadzona jest w formie zapisów w księgach majątkowych urzędów i podległych im jednostek, a ich wartość z uwzględnieniem umorzenia wykazywana jest w bilansach jako składnik wartości środków trwałych.

5.4.2. Wartość budowli wodnych

Zbiornicze wartości z jakimi poszczególne obiekty zostały wprowadzone do ksiąg inwentarzowych mogą znacznie odbiegać od kosztów zastąpienia liczonych na podstawie aktualnych przepisów i cen. Liczne obiekty, w tym największe morskie budowle wodne, jak rynnny torów wodnych nie posiadają wartości inwentarzowej. Zostały one przejęte po 1945 r. i były potem rozbudowywane przy wykorzystaniu środków pozainwestycyjnych, przez co ich wartość w ogóle nie figuruje w księgach inwentarzowych.

Tab. 5.8. Wartość morskich budowli hydrotechnicznych

organ zarządzający	wartość [tys. PLN]			
	31 XII 2018 r.		31 XII 2017 r.	
	brutto	netto	brutto	netto
Urząd Morski w Szczecinie	5 892 768	b. d.	1 762 977	b. d.
Urząd Morski w Gdyni	750 902	b. d.	751 385	500 479
Urząd Morski w Słupsku	b. d.	796 460	782 759	782 759
ogółem	6 643 670	796 460	3 297 121	1 283 238

Źródło: Urzędy morskie.

³⁶ Ustawa z dnia 20 grudnia 1996 r. o portach i przystaniach morskich (Dz. U. z 2017 r. poz. 1933 oraz z 2019 r. poz. 1716).

³⁷ Art. 42 ust. 2 pkt 20 ustawy z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej (Dz. U. z 2018 r. poz. 2214 oraz z 2019 r. poz. 125, 730, 1495 i 1716).

6. MIENIE SKARBU PAŃSTWA WYDZIELONE W MAJĄTKI ODREBNE

Rozdział niniejszy obejmuje zagadnienia dotyczące majątku, który został oddany w zarząd **PGL Lasy Państwowe** i powierzony agencjom powołanym do gospodarowania rzeczowymi składnikami majątku Skarbu Państwa, w szczególności nieruchomościami (**Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa i Agencja Mienia Wojskowego**) i rezerwami strategicznymi (**Agencja Rezerw Materiałowych**).

6.1. PAŃSTWOWE GOSPODARSTWO LEŚNE LASY PAŃSTWOWE

Lasami Skarbu Państwa zarządza Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe³⁸, państwowa jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej. Podstawowe zadanie PGL Lasy Państwowe polega na zachowaniu trwałości lasów oraz ciągłości i zrównoważonego wykorzystania wszystkich funkcji lasów. PGL Lasy Państwowe prowadzi gospodarkę leśną, gospodaruje gruntami i innymi nieruchomościami oraz ruchomościami związanymi z gospodarką leśną. PGL Lasy Państwowe prowadzi działalność na zasadzie samodzielności finansowej i pokrywają koszty działalności z własnych przychodów.

6.1.1. Gospodarowanie nieruchomościami PGL Lasy Państwowe

W stosunkach cywilnoprawnych Skarb Państwa, w zakresie swojego działania, reprezentują: Dyrektor Generalny, dyrektor regionalnej dyrekcji i nadleśniczy. Kierownik jednostki organizacyjnej PGL Lasy Państwowe za zgodą Dyrektora Generalnego, może nabywać grunty i nieruchomości, tylko jeżeli jest to uzasadnione potrzebami gospodarki leśnej i nie narusza interesu Skarbu Państwa. Sprzedaż lasów, gruntów i innych nieruchomości PGL Lasy Państwowe może następować tylko w przypadkach określonych w ustawie.

Lasy i grunty, na których nie jest możliwe prowadzenie racjonalnej gospodarki PGL Lasy Państwowe może w drodze umowy przekazywać nieodpłatnie Krajowemu Ośrodkowi Wsparcia Rolnictwa (KOWR). W razie zmiany przeznaczenia gruntów leśnych lub rolnych znajdujących się w zarządzie PGL Lasy Państwowe na cele nieleśne lub nierolnicze, w związku z potrzebami innej jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej, przekazanie gruntów następuje nieodpłatnie, w drodze umowy o przeniesieniu zarządu.

Nieruchomości, stanowiące własność Skarbu Państwa a zarządzane przez PGL Lasy Państwowe, przeznaczone na drogi krajowe stają się nieodpłatnie, z mocy prawa, przedmiotem trwałego zarządu Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

Grunty nieprzydatne dla gospodarki leśnej, budynki i budowle wraz z niezbędnym gruntem mogą być przekazane w użytkowanie wieczyste osobie prawnej lub w użytkowanie innej jednostce organizacyjnej nie posiadającej osobowości prawnej. Lasy, grunty i inne nieruchomości Skarbu Państwa w zarządzie PGL Lasy Państwowe mogą być zamieniane na lasy, grunty i inne nieruchomości w przypadkach uzasadnionych potrzebami i celami gospodarki leśnej.

Dyrektor Generalny PGL Lasy Państwowe, na wniosek zainteresowanego ministra, wojewody, lub gminy, może przekazać w użytkowanie wskazanej przez wnioskodawcę jednostce organizacyjnej lasy, grunty oraz inne nieruchomości, bez zmiany ich dotychczasowego przeznaczenia. W przypadkach uzasadnionych potrzebami obronności państwa lasy mogą być przekazane w zarząd jednostce organizacyjnej podległej Ministrowi Obrony Narodowej.

³⁸ Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach. (Dz. U. z 2018 r. poz. 2129 i 2161 oraz z 2019 r. poz. 83 i 125). Zgodnie z art. 4 ustawy zasada ta nie dotyczy lasów będących w użytkowaniu wieczystym parków narodowych, wchodzących w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa i będących w użytkowaniu wieczystym na mocy odrębnych przepisów.

Tab. 6.1. Nieruchomości PGL Lasy Państwowe

rodzaj nieruchomości	powierzchnia [ha]		wartość * [tys. PLN]	
	31 XII 2018 r.	31 XII 2017 r.	31 XII 2018 r.	31 XII 2017 r.
las	7 313 375	7 308 704	302 998 634	309 168 257
użytki rolne	135 845	135 518	516 930	501 558
nieużytki	93 047	95 270		
wody	8 931	8 875		
tereny różne	12 569	12 642		
grunty zabudowane i zurbanizowane	7 304	7 267		
pozostałe grunty nieleśne	37 761	40 025		
ogółem	7 608 832	7 608 301	303 515 564	309 669 815

* Wartość obejmuje wyłącznie wartość bilansową i pozabilansową gruntów, bez wartości aktywów trwałych (budynki, budowle, pozostałe urządzenia). Wyliczenie wartości nieruchomości według metody ustalonej w zarządzeniu Dyrektora Generalnego PGL Lasy Państwowe z dnia 20 maja 2010 r.

Źródło: Dyrekcja Generalna PGL Lasy Państwowe.

6.1.2. Majątek państwowej jednostki organizacyjnej PGL Lasy Państwowe

Państwowa jednostka organizacyjna PGL Lasy Państwowe zarządzała i gospodarowała składnikami majątku Skarbu Państwa związanymi z gospodarką leśną o wartości 7,4 mld PLN.

Tab. 6.2. Wartość majątku PGL Lasy Państwowe

rodzaj składnika	wartość [tys. PLN]	
	31 XII 2018 r.	31 XII 2017 r.
budynki, lokale, obiekty inżynierii lądowej i wodnej	6 433 523	6 152 569
maszyny, urządzenia, pojazdy, inne rzeczowe środki trwałe	370 371	348 405
środki trwałe w budowie	288 570	272 234
inwestycje długoterminowe	109 625	108 597
w tym: – akcje i udziały	41 638	39 631
zapasy	277 686	338 398
należności krótkoterminowe	598 084	492 179
środki pieniężne i krótkoterminowe aktywa finansowe	3 403 176	3 299 131
aktywa ogółem bez gruntów	11 526 401	11 070 100
fundusz własny	8 489 397	7 884 339
w tym: – kapitał zasobów PGL Lasy Państwowe	6 709 353	6 269 085
– kapitał zasobów PGL Lasy Państwowe z aktualizacji wyceny	365 164	371 942
– Fundusz Leśny	881 233	812 405

Źródło: PGL Lasy Państwowe – bilans.

Dyrektor Generalny może, w imieniu Skarbu Państwa, tworzyć jednoosobowe spółki Skarbu Państwa bądź przystępować do spółek z ograniczoną odpowiedzialnością lub spółek akcyjnych, ale lasy nie mogą stanowić przedmiotu wkładu niepieniężnego. Na dzień 31 grudnia 2018 r. Dyrektor Generalny PGL Lasy Państwowe reprezentował Skarb Państwa w następujących 9 spółkach:

1. BOŚ S. A.
2. Fabryka Podłóg BIADKI Sp. z o. o.
3. INWEST STAR S. A.
4. Leśny Zakład Usługowy LASBUD Sp. z o. o.
5. MBANK S. A.
6. PPHU „Grandel” Sp. z o. o.
7. Przedsiębiorstwo Transportu Leśnego TRANSLAS Sp. z o. o.
8. Przedsiębiorstwo Transportu Spedycji Produkcji i Handlu TRANSPED-LAS Sp. z o. o.
9. Zakład Budowlano-Drogowy BIESZCZADY Sp. z o. o.

6.2. WŁASNOŚĆ ROLNA SKARBU PAŃSTWA

Prawo własności i inne prawa rzeczowe na rzecz Skarbu Państwa w stosunku do nieruchomości rolnych, nieruchomości i innych składników mienia pozostałych po likwidacji państwowych przedsiębiorstw gospodarki rolnej oraz ich zjednoczeń i zrzeszeń, a także wobec innych nieruchomości rolnych przejętych przez Skarb Państwa z innych tytułów wykonywała do 31 sierpnia 2017 r. Agencja Nieruchomości Rolnych, a od 1 września 2017 r. **Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa**, działający na podstawie ustawy z dnia 10 lutego 2017 roku o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa³⁹.

Główne zadania realizowane przez KOWR obejmowały swoim zakresem:

1. gospodarowanie nieruchomościami rolnymi Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa,
2. kształtowanie ustroju rolnego,
3. reprezentację Skarbu Państwa w określonych spółkach o szczególnym znaczeniu dla gospodarki narodowej,
4. stabilizację rynków rolnych, rozwój obszarów wiejskich, promocję żywności oraz zwiększanie konkurencyjności polskich produktów rolno-spożywczych.

KOWR wykonywał również zadania określone odrębnymi przepisami, a w szczególności ustawą o kształtowaniu ustroju rolnego oraz ustawą z dnia 8 lipca 2005 r. o realizacji prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej⁴⁰.

6.2.1. Grunty Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa

Na koniec 2018 r. w Zasobie pozostawały grunty o ogólnej powierzchni **1.368.936 ha**⁴¹.

³⁹ Dz. U. z 2018 r. poz. 1154 oraz z 2019 r. poz. 1080.

⁴⁰ Ustawa z dnia 8 lipca 2005 r. o realizacji prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2017 r. poz. 2097). Agencja zobowiązana jest do przeznaczenia na Fundusz Rekompensacyjny przychodów ze sprzedaży co najmniej 400 tys. ha z ich częściami składowymi, realizowanej w trybach przetargowych. W 2018 r. do Funduszu Rekompensacyjnego została przekazana kwota 214,9 mln PLN.

⁴¹ Powierzchnia obejmuje pozostające w ewidencji zasobu grunty w innym zagospodarowaniu (w dożywotnim użytkowaniu, w bezumownym użytkowaniu i w użyczeniu) oraz obce grunty (pod wodami płynącymi, pozostające w ewidencji Zasobu, dla których prawa rybackiego użytkowania przeszły z dniem 01.01.2016 r. do RZGW, należące do uczelni publicznych, należące do jednostek samorządowych). Szczegółowe dane o gruntach i gospodarowaniu nimi zawiera „Sprawozdanie z działalności Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa w 2018 r.”.

Tab. 6.3. Grunty Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa według województw

województwo	powierzchnia [ha]	
	31 XII 2018 r.	31 XII 2017 r.
dolnośląskie	193 804	194 061
kujawsko-pomorskie	82 973	83 538
lubelskie	36 965	37 339
lubuskie	98 839	101 385
łódzkie	18 614	18 735
małopolskie	13 979	13 990
mazowieckie	28 854	29 060
opolskie	66 768	67 094
podkarpackie	26 327	26 520
podlaskie	31 868	31 950
pomorskie	91 835	91 847
śląskie	35 760	35 725
świętokrzyskie	10 110	10 421
warmińsko-mazurskie	149 090	149 161
wielkopolskie	205 126	205 387
zachodniopomorskie	278 024	278 940
ogółem	1 368 936	1 375 153

Źródło: Sprawozdanie z działalności Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa w 2018 roku.

W transakcjach zawieranych przez KOWR w 2018 r. przeciętna cena sprzedaży gruntów rolnych wyniosła 26.402,- PLN/ha (w 2017 r. – 31.058,- PLN/ha). Obliczona na tej podstawie **szacunkowa wartość rynkowa gruntów Zasobu WRSP wyniosła 36,1 mld PLN.**

Tab. 6.4. Powierzchnia i wartość gruntów Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa

stan	wartość ewidencyjna [tys. PLN]	powierzchnia ogółem [ha]	przeciętna cena sprzedaży gruntów rolnych [PLN/ha]	szacunkowa wartość rynkowa gruntów rolnych [mld PLN]
ogółem 2018 r.	4 703 143	1 368 936	26 402	36,1
ogółem 2017 r.	4 541 815	1 375 153	31 058	42,7

Źródło: Sprawozdanie finansowe i Sprawozdanie z działalności KOWR w 2018 r.

Tab. 6.5. Wartość Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa

pozycja bilansu	wartość [tys. PLN]	
	31 XII 2018 r.	31 XII 2017 r.
rzeczowe aktywa trwałe	5 148 424	5 011 764
w tym: – grunty ⁴²	4 703 143	4 541 815
– budynki i budowle	411 134	454 990
– urządzenia techniczne i maszyny	3 784	4 837
majątek obrotowy	5 927 358	6 411 996
wartość funduszu własnego Zasobu WRSP	10 764 810	11 184 505

Źródło: Bilans KOWR ZWRSP.

6.2.2. Gospodarowanie Zasobem Własności Rolnej Skarbu Państwa

Stan mienia Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa mógł ulegać zmianom w wyniku następujących działań:

1. dzierżawy i sprzedaży mienia,
2. nieodpłatnego przekazywania gruntów z Zasobu na rzecz jednostek samorządu terytorialnego (gmin, powiatów, województw),
3. nieodpłatnego przekazywania lasów i gruntów do zalesienia przez PGL Lasy Państwowe,
4. nieodpłatnego przekazania gruntów kościołom i innym związkom wyznaniowym w Rzeczypospolitej Polskiej w sprawach wynikających z postępowania regulacyjnego,
5. nieodpłatnego przekazania gruntów innym uprawnionym podmiotom (m.in. parkom narodowym, spółdzielniom mieszkaniowym, Polskiej Akademii Nauk, izbom rolniczym, czy też nadanie na własność osobom – dożywotnim użytkownikom),
6. przekazania gruntów z Zasobu w innych formach (np. wniesienie jako aport do spółek, grunty pod wodami przekazywane do RZGW lub marszałka województwa).

Natomiast nieruchomości wchodzące w skład Zasobu przeznaczone na drogi krajowe stawały się nieodpłatnie, z mocy prawa, przedmiotem trwałego zarządu ustanowionego na rzecz Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

⁴² Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 kwietnia 2012 r. w sprawie szczegółowego trybu sprzedaży nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa i ich części składowych, warunków obniżenia ceny sprzedaży nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków oraz stawek szacunkowych gruntów (Dz. U. poz. 540 oraz z 2018 r. poz. 1412). Wartość gruntów Zasobu do celów ewidencyjnych oblicza się stosując metodę stawek szacunkowych, uwzględniającą cenę żyta, rodzaj i klasę gruntu oraz okręg podatkowy, w którym położona jest nieruchomość.

Tab. 6.6. Stan zagospodarowania gruntów Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa

stan	przejęte do ZWRSP	sprze- dane	przeka- zane nieod- płatnie	pozosta- jące w ZWRSP	w tym		
					w dzierża- wie	w zarządzie i użytkowaniu wieczystym	do rozdyspo- nowania **
					[w tys. ha]		
ogółem 2018 r. *	4 744,0	2 712,3	662,8	1 368,9	1 024,1	72,2	207,2
ogółem 2017 r. *	4 741,8	2 707,7	658,9	1 375,2	1 033,8	72,6	214,3

* Narastająco od początku działalności (od 1992 r.) do 31 grudnia 2018 r.

** W tym grunty obce, do których prawa przeszły na rzecz innych podmiotów lecz pozostają w ewidencji ZWRSP, do czasu ich protokolarnego przekazania tym podmiotom (36,5 tys. ha). W tej powierzchni dominują grunty pokryte wodami płynącymi, fizycznie nie przejęte jeszcze z ZWRSP przez RZGW i marszałków województw.

Źródło: Sprawozdanie z działalności Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa w 2018 r.

Od wejścia w życie przepisów ustawy z dnia 14 kwietnia 2016 r. o wstrzymaniu sprzedaży nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa oraz o zmianie niektórych ustaw⁴³ podstawową formą zagospodarowania państwowych gruntów stała się dzierżawa, a nie jak w latach ubiegłych sprzedaż.

W 2018 r. wydierżawiono ogółem 40,4 tys. ha na podstawie 4,9 tys. zawartych umów (bez umów przedłużonych lub przywróconych), wobec prawie 53 tys. ha wydierżawionych w 2017 r. Spadek ten wynika zastosowania preferencji korespondujących z obowiązującą polityką państwa w zakresie rozwoju gospodarstw rodzinnych poprzez wydłużanie dotychczas zawartych umów dzierżawy.

W 2018 r. zrealizowana sprzedaż nieruchomości Zasobu wyniosła 3.358 ha (wobec 4.078 ha w roku ubiegłym), z czego 907 ha sprzedano bez przetargu uprawnionym podmiotom, a 2.451 ha w trybie przetargowym. Sprzedaż w porównaniu do 2017 roku spadła, co było efektem zmian ustawowych (ograniczenia w sprzedaży nieruchomości rolnych, a w przypadku ich sprzedaży – konieczność ogłaszania w pierwszej kolejności przetargów ograniczonych oraz ich niskiej atrakcyjności pod względem przydatności rolniczej). Szczególną grupę nabywców stanowiły osoby fizyczne, określane jako Zabuzanie. Nabywanie nieruchomości przez Zabuzan reguluje ustawa z dnia 8 lipca 2005 r. o realizacji prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej. Do końca 2018 r. Zabuzanie zakupili z Zasobu 5,5 tys. ha ziemi za łączną kwotę 80,3 mln PLN (w 2018 r. nie nastąpiła żadna transakcja z osobami z uprawnieniami zabużańskimi).

Cudzoziemcom od początku gospodarowania Zasobem sprzedano 2.206 ha gruntów (w 2018 r. – 60,2 ha na podstawie 11 zawartych umów)⁴⁴, a podmioty polskie z udziałem kapitału zagranicznego nabyły ok. 66 tys. ha ziemi (w 2018 r. – nie została zawarta żadna umowa sprzedaży).

W innych niż sprzedaż formach trwałego rozdysponowania RZGW i marszałkom województw przekazano nieodpłatnie prawie 236 tys. ha gruntów pod wodami płynącymi (w 2018 r. – 2,6 tys. ha), na rzecz PGL Lasy Państwowe przekazano 154 tys. ha (w 2018 r. – 50 ha), kościelnym osobom prawnym 90 tys. ha (w 2018 r. – 254 ha), jednostkom samorządu terytorialnego 58,6 tys. ha (w 2018 r. – 356 ha), a innym uprawnionym jednostkom i podmiotom (m.in. parkom narodowym, byłym właścicielom) 63,5 tys. ha (w 2018 r. – 509 ha).

⁴³ Dz. U. z 2018 r. poz. 869.

⁴⁴ Źródło: Sprawozdanie z działalności Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa w 2018 r.

6.2.3. Inne mienie Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa

Poza gruntami na Zasób Własności Rolnej Skarbu Państwa składały się inne składniki o wartości netto 7.131.331,7 tys. PLN. W Zasobie m. in. pozostawało 6,5 tys. mieszkań, 695 obiektów rolno-przemysłowych i usługowych oraz 435 zespołów dworskich i pałacowo-parkowych.

Na koniec 2018 r. Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa wykonywał prawa z udziałów i akcji oraz sprawował nadzór właścicielski nad działalnością 48 spółek z udziałem Skarbu Państwa, których wykaz znajduje się poniżej (z tego: 41 spółek hodowli roślin i zwierząt, Elewarr Sp. z o. o. oraz 6 spółek w ramach wykonywania ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego):

1. Ośrodek Hodowli Zarodowej Bobrowniki Sp. z o. o.,
2. Ośrodek Hodowli Zwierząt Zarodowych Sp. z o. o. Chodeczek,
3. DANKO Hodowla Roślin Sp. z o. o.,
4. Ośrodek Hodowli Zarodowej Dębówka Sp. z o. o.,
5. Przedsiębiorstwo Rolne Długie Stare Sp. z o. o.,
6. Stadnina Koni w Dobrzyniewie Sp. z o. o.,
7. Ośrodek Hodowli Zarodowej „Gajewo” Sp. z o. o.,
8. Przedsiębiorstwo Rolniczo-Hodowlane Gałopol Sp. z o. o.,
9. Ośrodek Hodowli Zarodowej „Garzyn” Sp. z o. o.,
10. Ośrodek Hodowli Zarodowej Sp. z o. o. Głogówek,
11. Stadnina Koni „Iwno” Sp. z o. o.,
12. Stadnina Koni Janów Podlaski Sp. z o. o.,
13. Ośrodek Hodowli Zarodowej w Kamieńcu Żąbkowickim Sp. z o. o.,
14. Kombinat Rolny Kietrz Sp. z o. o.,
15. Krakowska Hodowla i Nasiennictwo Ogrodnicze „Polan” Sp. z o. o.,
16. Stadnina Koni „Krasne” Sp. z o. o.,
17. Kutnowska Hodowla Buraka Cukrowego Sp. z o. o.,
18. Stadnina Koni Liski Sp. z o. o.,
19. Ośrodek Hodowli Zarodowej Lubiana Sp. z o. o.,
20. Stado Ogierów w Łącku Sp. z o. o.,
21. Małopolska Hodowla Roślin Sp. z o. o.,
22. Stadnina Koni Michałów Sp. z o. o.,
23. Mścisze Ośrodek Hodowli Zarodowej Sp. z o. o.,
24. „Spójnia” Hodowla i Nasiennictwo Ogrodnicze Sp. z o. o.,
25. Stadnina Koni „Nowe Jankowice” Sp. z o. o.,
26. Stadnina Koni Nowielice Sp. z o. o.,
27. Ośrodek Hodowli Zarodowej w Osieku Sp. z o. o.,
28. Ośrodek Hodowli Zarodowej Osieczyny Sp. z o. o.,
29. Hodowla Zwierząt Zarodowych Osowa Sień Sp. z o. o.,
30. Stadnina Koni „Pępowo” Sp. z o. o.,
31. Hodowla Zwierząt i Nasiennictwo Roślin Polanowice Sp. z o. o.,
32. Pomorsko-Mazurska Hodowla Ziemiaka Sp. z o. o.,
33. Poznańska Hodowla Roślin Sp. z o. o.,
34. Stadnina Koni Prudnik Sp. z o. o.,
35. Ośrodek Hodowli Zarodowej „Przerzeczyn Zdrój” Sp. z o. o.,
36. Stadnina Koni „Racot” Sp. z o. o.,
37. Stado Ogierów „Starogard Gdański” Sp. z o. o.,
38. Stadnina Koni Walewice Sp. z o. o.,
39. PlantiCo – Hodowla i Nasiennictwo Ogrodnicze Zielonki Sp. z o. o.,
40. Hodowla Zarodowa Zwierząt „Żołędnica” Sp. z o. o.,
41. Gospodarstwo Rolno-Hodowlane Żydowo Sp. z o. o.,
42. Stacja Hodowli i Unasienienia Zwierząt Sp. z o. o.,
43. Widawa Sp. z o. o.,

44. Gospodarstwo Agro-Turystyczne Kutry Sp. z o. o.,
45. Wielkopolskie Centrum Hodowli i Rozrodu Zwierząt w Poznaniu siedziba w Tulcach Sp. z o. o.,
46. Vitra Trade Sp. z o. o.,
47. Krajowa Spółka Cukrowa S. A.,
48. Elewarr Sp. z o. o.

41 jednoosobowych spółek Skarbu Państwa o szczególnym znaczeniu w pracach na rzecz postępu biologicznego w rolnictwie i dla gospodarki narodowej prowadzących działalność w zakresie hodowli roślin uprawnych, hodowli zwierząt gospodarskich, stadnin koni i stad ogierów miało status spółek strategicznych nieprzewidzianych aktualnie do prywatyzacji.

6.3. MIENIE POWIERZONE AGENCJI MIENIA WOJSKOWEGO

Z dniem 1 października 2015 r. zgodnie z ustawą z dnia 10 lipca 2015 r. o Agencji Mienia Wojskowego⁴⁵ nastąpiło połączenie Wojskowej Agencji Mieszkaniowej i Agencji Mienia Wojskowego. W wyniku połączenia poprzez przejęcie Agencji Mienia Wojskowego przez Wojskową Agencję Mieszkaniową ta ostatnia przyjęła nazwę Agencja Mienia Wojskowego.

Na podstawie ustawy o Agencji Mienia Wojskowego, Skarb Państwa powierzył Agencji wykonywanie w jego imieniu i na jego rzecz praw własności i innych praw rzeczowych w stosunku do nieruchomości stanowiących jego własność, wykorzystywanych do zakwaterowania żołnierzy zawodowych, zajętych pod budowlę i urządzenia związane z tymi nieruchomościami, uznanych za zbędne na cele obronności i bezpieczeństwa państwa.

Agencja realizowała zadania własne oraz zlecone. Do najważniejszych **zadań własnych** należały: gospodarowanie mieniem Skarbu Państwa powierzonym i użyczonym Agencji, obrót mieniem, w tym sprzedaż lokali mieszkalnych, innych nieruchomości oraz infrastruktury, przejmowanie i nabywanie mienia, budowanie domów mieszkalnych, współpraca z przedsiębiorcami wykonującymi zadania w dziedzinie obronności i bezpieczeństwa państwa w zakresie realizacji obrotu towarami, technologiami i usługami o znaczeniu strategicznym dla bezpieczeństwa państwa, o którym mowa w ustawie z dnia 29 listopada 2000 r. o obrocie z zagranicą towarami, technologiami i usługami o znaczeniu strategicznym dla bezpieczeństwa państwa, a także dla utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa⁴⁶.

Zadania zlecone to zadania powierzone przez Ministra Obrony Narodowej w zakresie gospodarki mieszkaniowej i internatowej oraz inwestycji i remontów zasobów mieszkaniowych i internatowych, w szczególności dotyczące: tworzenia warunków sprzyjających racjonalnemu wykorzystaniu zasobów mieszkaniowych i internatowych, planowania i realizowania inwestycji, w tym budowy, zakupów i ulepszeń oraz remontów budynków, lokali mieszkalnych i internatów oraz związanej z nimi infrastruktury, wypłacania osobom uprawnionym świadczeń pieniężnych, na które Agencja otrzymywała dotację budżetową, wydawania żołnierzom zawodowym decyzji o przydziale lokali mieszkalnych będących w dyspozycji Agencji.

⁴⁵ Ustawa z dnia 10 lipca 2015 r. o Agencji Mienia Wojskowego (Dz. U. z 2018 r. poz. 2308 oraz z 2019 r. poz. 432 i 1214).

⁴⁶ Dz. U. 2019 r. poz. 953 i 1214.

Tab. 6.7. Wybrane składniki mienia powierzonego Agencji Mienia Wojskowego

rodzaj składnika	wartość [tys. PLN]	
	31 XII 2018 r.	31 XII 2017 r.
grunty	935 044	1 139 442
budynki, lokale i budowle	2 647 369	2 638 896
udziały w Sp. z o. o. oraz spółdzielniach mieszkaniowych	1 207 187	1 211 562

Źródło: Sprawozdania finansowe i sprawozdania z działalności AMW za lata 2017–2018.

Wartość księgowa netto majątku trwałego Skarbu Państwa powierzonego AMW według stanu na 31.12.2018 r. wynosiła **4.915.128 tys. PLN**.

Odpis w wysokości 100% wartości nadwyżki przychodów nad kosztami uzyskanej przez Agencję z gospodarowania koncesjonowanymi i niekoncesjonowanymi ruchomymi składnikami majątku, przekazanymi przez jednostki organizacyjne podległe Ministrowi Obrony Narodowej lub przez niego nadzorowane, pomniejszonej o podatek dochodowy od osób prawnych, przeznacza się na Fundusz Modernizacji Sił Zbrojnych.

Odpis w wysokości 93% wartości nadwyżki przychodów nad kosztami uzyskanej przez Agencję z gospodarowania mieniem Skarbu Państwa przekazanym przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych, pomniejszonej o podatek dochodowy od osób prawnych, przeznacza się na Fundusz Modernizacji Bezpieczeństwa Publicznego⁴⁷.

AMW może tworzyć, łączyć, przystępować i przejmować, na podstawie przepisów odrębnych, spółki prawa handlowego i towarzystwa budownictwa społecznego, wnosić mienie, w tym także jako wkład niepieniężny do tych spółek i towarzystw budownictwa społecznego, które realizują zadania na potrzeby obronności i bezpieczeństwa państwa. Prawa i obowiązki wspólnika lub akcjonariusza w takich podmiotach wykonuje, w imieniu Skarbu Państwa, Agencja.

Na dzień 31 grudnia 2018 r. Agencja Mienia Wojskowego reprezentowała Skarb Państwa w następujących 9 spółkach:

1. AMW HOTELE Sp. z o. o.,
2. AMW INVEST Sp. z o. o.,
3. AMW REWITA Sp. z o. o.,
4. AMW SINEVIA Sp. z o. o.,
5. AMW TBS „KWATERA” Sp. z o. o.,
6. BOSACKA DEVELOPMENT PARTNERS Sp. z o. o. w likwidacji,
7. MAZOWIECKI PORT LOTNICZY WARSZAWA-MODLIN Sp. z o. o.,
8. WOJSKOWE BIURO PROJEKTÓW BUDOWLANYCH Sp. z o. o. w upadłości likwidacyjnej,
9. WOJSKOWE PRZEDSIĘBIORSTWO HANDLOWE Sp. z o. o.

Na 31 grudnia 2018 r. w dyspozycji AMW pozostawało 2 228 nieruchomości gruntowych, stanowiących w 100% własność Skarbu Państwa, o łącznej pow. 4 063,4979 ha. W Zasobie AMW znajdowało się 360 budynków mieszkalnych, 68 budynków internatowych i 2 368 budynków o innym przeznaczeniu. Pozostały zasób AMW to udziały w nieruchomościach wspólnych związane głównie z własnością niewyodrębnionych lokali mieszkalnych Skarbu Państwa w budynkach wspólnot mieszkaniowych, a także nieruchomości oddane w trwałe zarząd oraz nieruchomości, których Agencja była użytkownikiem wieczystym. W 2018 r. przejęto 7 nieruchomości trwale zbędnych dla potrzeb resortu spraw wewnętrznych, o łącznej powierzchni 3,2970 ha.

⁴⁷ W roku 2018 AMW dokonała kwartalnych naliczeń odpisów na Fundusz Modernizacji Sił Zbrojnych i Fundusz Modernizacji Bezpieczeństwa Publicznego. Zgodnie ze sprawozdaniem finansowym za rok 2018 ustalono odpis dla MON i MSWiA w wysokości 20.334 tys. PLN.

6.4. REZERWY STRATEGICZNE

Rezerwy strategiczne tworzy się na wypadek zagrożenia bezpieczeństwa i obronności państwa, bezpieczeństwa, porządku i zdrowia publicznego oraz wystąpienia klęski żywiołowej lub sytuacji kryzysowej, w celu wsparcia realizacji zadań w zakresie bezpieczeństwa i obrony państwa, odtworzenia infrastruktury krytycznej, złagodzenia zakłóceń w ciągłości dostaw służących funkcjonowaniu gospodarki i zaspokojeniu podstawowych potrzeb obywateli, ratowania ich życia i zdrowia, a także wypełnienia zobowiązań międzynarodowych Rzeczypospolitej Polskiej.

Rezerwy strategiczne mogą stanowić: surowce, materiały, urządzenia, maszyny, konstrukcje składanych wiaduktów, mostów drogowych i kolejowych, elementy infrastruktury krytycznej, produkty naftowe, produkty rolne i rolno-spożywcze, środki spożywcze i ich składniki, wyroby medyczne, produkty lecznicze, produkty lecznicze weterynaryjne oraz substancje czynne w rozumieniu ustawy Prawo farmaceutyczne, a także produkty biobójcze⁴⁸.

Rezerwy strategiczne stanowią wyodrębniony majątek Skarbu Państwa⁴⁹. Tworzy je minister właściwy do spraw energii, a jego decyzję wykonuje Agencja Rezerw Materiałowych, która kupuje i przechowuje określone ilości asortymentu rezerw. Do zakresu działania Agencji należy także prowadzenie inwestycji związanych z budową lub modernizacją infrastruktury technicznej utrzymywania rezerw strategicznych oraz opracowywanie projektu informacji o asortymencie rezerw strategicznych, ich ilości i wartości oraz ich finansowaniu, wykorzystaniu i rozmieszczeniu.

W zakresie ropy naftowej i produktów naftowych tworzone są zapasy interwencyjne. Na zapasy interwencyjne ropy naftowej i paliw składają się zapasy obowiązkowe, tworzone przez przedsiębiorców oraz zapasy agencyjne, tworzone przez Agencję Rezerw Materiałowych, nadzorowaną przez ministra właściwego do spraw energii. Zapasy interwencyjne tworzone są na wypadek wystąpienia zakłóceń w dostawach na rynek krajowy ropy naftowej lub paliw oraz konieczności wypełniania zobowiązań międzynarodowych. Zapasy agencyjne uzupełniają zapasy obowiązkowe, a ich stan ma zapewnić pokrycie dziewięćdziesięciodniowego importu ropy i produktów naftowych netto, z uwzględnieniem zapasów obowiązkowych (minimalne zapasy agencyjne ropy naftowej i paliw powinny więc odpowiadać co najmniej różnicy pomiędzy dziewięćdziesięciodniowymi zapasami a poziomem zapasów obowiązkowych sektora⁵⁰).

Rezerwy strategiczne i zapasy minister właściwy do spraw energii uwalnia w przypadkach i w trybie, o których mowa odpowiednio w ustawie o rezerwach strategicznych i ustawie o zapasach ropy naftowej, produktów naftowych i gazu ziemnego oraz zasadach postępowania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa paliwowego państwa i zakłóceń na rynku naftowym.

10 października 2017 r. Rada Ministrów przyjęła w trybie obiegowym Rządowy Program Rezerw Strategicznych na lata 2017–2021.

Wartość rezerw strategicznych oraz zapasów agencyjnych ropy naftowej i produktów naftowych 31 grudnia 2018 r. wynosiła **4.795,07 mln PLN** (w cenach ewidencyjnych⁵¹) wobec 4.203,14 mln PLN na koniec roku 2017.

⁴⁸ Ustawa z dnia 29 października 2010 r. o rezerwach strategicznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1846).

⁴⁹ W przypadkach uzasadnionych rachunkiem ekonomicznym lub szczególnymi względami technologicznymi lub organizacyjnymi dopuszcza się utrzymywanie rezerw strategicznych w postaci asortymentu powierzonego organom administracji publicznej albo stanowiącego własność przedsiębiorców lub podmiotów niebędących przedsiębiorcami, w magazynach będących w ich dyspozycji.

⁵⁰ Ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o zapasach ropy naftowej, produktów naftowych i gazu ziemnego oraz zasadach postępowania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa paliwowego państwa i zakłóceń na rynku naftowym (Dz. U. z 2018 r. poz. 1323, 1495 i 1517).

⁵¹ Zapasy zgodnie z bilansami Agencji Rezerw Materiałowych.

7. SEKTOR FINANSÓW PUBLICZNYCH

Znaczne zasoby majątku Skarbu Państwa (oraz publiczne środki finansowe) wykorzystywane są do realizacji konstytucyjnych i ustawowych zadań władzy publicznej – organów administracji rządowej, kontroli państwowej i ochrony prawa oraz sądów i trybunałów. Zadania te wykonywane są przez państwowe jednostki budżetowe tworzone do obsługi organów, a również przez podległe i podporządkowane im i nadzorowane instytucje i służby o różnej formie prawnej świadczące usługi publiczne, których działalność zasilana jest ze środków publicznych.

Sektor finansów publicznych tworzą⁵²:

1. organy władzy publicznej, w tym organy administracji rządowej, organy kontroli państwowej i ochrony prawa oraz sądy i trybunały,
2. jednostki samorządu terytorialnego oraz ich związki,
3. jednostki budżetowe,
4. samorządowe zakłady budżetowe,
5. agencje wykonawcze,
6. instytucje gospodarki budżetowej,
7. państwowe fundusze celowe,
8. Zakład Ubezpieczeń Społecznych i zarządzane przez niego fundusze oraz Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego i fundusze zarządzane przez Prezesa KRUS,
9. Narodowy Fundusz Zdrowia,
10. samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej,
11. uczelnie publiczne,
12. Polska Akademia Nauk i tworzone przez nią jednostki organizacyjne,
13. państwowe i samorządowe instytucje kultury,
14. inne państwowe lub samorządowe osoby prawne utworzone na podstawie odrębnych ustaw w celu wykonywania zadań publicznych, z wyłączeniem przedsiębiorstw, instytutów badawczych, banków i spółek prawa handlowego.

7.1. PAŃSTWOWE JEDNOSTKI BUDŻETOWE

Państwowe jednostki budżetowe pełnią rolę jednostek organizacyjnych Skarbu Państwa, jako że pokrywają swoje wydatki bezpośrednio z budżetu, a pobrane dochody odprowadzają na rachunek dochodów budżetu państwa. Ich inwestycje są finansowane z budżetu państwa.

W odniesieniu do mienia urzędów i w zakresie ich zadań, określonych w odrębnych przepisach Skarb Państwa reprezentują kierownicy urzędów. Kierownicy jednostek podległych lub podporządkowanych organom państwowym mogą reprezentować Skarb Państwa korzystając z udzielonych im pełnomocnictw. Gospodarują oni przydzielonym jednostkom mieniem Skarbu Państwa na zasadach racjonalnej i oszczędnej gospodarki oraz zapewniają ochronę tego mienia.

Jednostki budżetowe mogą zbywać składniki majątku ruchomego. Natomiast nieruchomości, które mają w trwałym zarządzie, mogą dysponować tylko w ograniczonym zakresie, za zgodą organu nadzorującego.

Zasady gospodarki finansowej jednostek określone są w ustawie o finansach publicznych. Ewidencja majątkowa w jednostkach budżetowych, prowadzona jest według przepisów tejże ustawy o finansach publicznych, ustawy o rachunkowości oraz aktów wykonawczych⁵³.

Wartości wynikające z tej ewidencji ujmowane są w łącznych bilansach dysponentów części budżetowych. Ich kopie wykorzystano przygotowując niniejsze Sprawozdanie.

⁵² Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 869, 1622 i 1649).

⁵³ Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2019 r. poz. 351, 1495, 1571, 1655 i 1680).

Tab. 7.1. Państwowe jednostki budżetowe w kraju

nazwa lub dysponent części budżetowej *	liczba jednostek budżetowych	
	31 XII 2018 r.	31 XII 2017 r.
Kancelaria Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej	1	1
Kancelaria Sejmu	1	1
Kancelaria Senatu	1	1
Sąd Najwyższy	1	1
Naczelny Sąd Administracyjny	17	17
Trybunał Konstytucyjny	1	1
Najwyższa Izba Kontroli	16	16
Rzecznik Praw Obywatelskich	1	1
Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji	1	1
Urząd Ochrony Danych Osobowych	1	1
Krajowe Biuro Wyborcze	50	50
Państwowa Inspekcja Pracy	18	18
Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu	12	12
Rzecznik Praw Dziecka	1	1
Krajowa Rada Sądownictwa	1	1
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów	1	1
Minister Cyfryzacji	2	2
Minister Finansów	20	20
Minister Energii	2	2
Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego	295	295
Minister Sportu i Turystyki	2	2
Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego	3	3
Minister Obrony Narodowej	97	97
Minister Edukacji Narodowej	6	6
Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	33	33
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	84	80
Minister Sprawiedliwości	449	489
Minister Środowiska	31	31
Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej	20	31
Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji	52	52
Minister Spraw Zagranicznych	2	2
Minister Zdrowia	38	39
Minister Inwestycji i Rozwoju	7	—
Minister Przedsiębiorczości i Technologii	6	—
Minister Infrastruktury	6	—
Urząd Zamówień Publicznych	1	1
Urząd Regulacji Energetyki	1	1
Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów	1	1
Urząd d/s Kombatantów i Osób Represjonowanych	1	1
Centralne Biuro Antykorupcyjne	1	1
Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego	6	7
Główny Urząd Statystyczny	20	20
Agencja Wywiadu	1	1

Wyższy Urząd Górniczy	1	1
Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej	1	1
Główny Urząd Miar	12	12
Polski Komitet Normalizacyjny	1	1
Biuro Rzecznika Praw Pacjenta	1	1
Państwowa Agencja Atomistyki	1	1
Komisja Nadzoru Finansowego	1	1
Urząd Transportu Kolejowego	1	1
Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej	1	1
Rządowe Centrum Legislacji	1	1
Urząd Komunikacji Elektronicznej	1	1
regionalne izby obrachunkowe	16	16
powszechne jednostki organizacyjne prokuratury	57	57
samorządowe kolegia odwoławcze	49	49
urzędy centralne ogółem	** 1 456	** 1 490
Wojewoda Dolnośląski	66	66
Wojewoda Kujawsko-Pomorski	52	52
Wojewoda Lubelski	55	55
Wojewoda Lubuski	37	37
Wojewoda Łódzki	51	51
Wojewoda Małopolski	50	50
Wojewoda Mazowiecki	86	86
Wojewoda Opolski	36	36
Wojewoda Podkarpacki	56	56
Wojewoda Podlaski	42	42
Wojewoda Pomorski	49	49
Wojewoda Śląski	50	50
Wojewoda Świętokrzyski	37	37
Wojewoda Warmińsko-Mazurski	52	52
Wojewoda Wielkopolski	76	76
Wojewoda Zachodniopomorski	53	53
urzędy wojewódzkie ogółem	848	848

* Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 5 lipca 2010 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, jednostek budżetowych, samorządowych zakładów budżetowych, państwowych funduszy celowych oraz państwowych jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2017 r. poz. 760).

** W zestawieniu nie ujęto państwowych jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej nie będących jednostkami budżetowymi jak ZUS, KRUS i PGL Lasy Państwowe.

Źródło: Opracowano na podstawie „Informacji o liczbie jednostek organizacyjnych działających w ramach części budżetowej według stanu na dzień 31 grudnia 2018 r.” przygotowanej przez Ministerstwo Finansów.

Tab. 7.2. Jednostki organizacyjne za granicą

dysponent części budżetowej	typy jednostek	liczba	
		31 XII 2018 r.	31 XII 2017 r.
Ministerstwo Spraw Zagranicznych	ambasady	92	91
	instytuty polskie	25	24
	konsulaty generalne	36	35
	stałe przedstawicielstwa	7	7
	agencje konsularne i konsulaty	2	3
	inne	2	2
	ogółem	164	162
Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii	Wydziały w przedstawicielstwach Rzeczypospolitej Polskiej	4	—
Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju	Wydział Polityki Regionalnej i Spójności w Stałym Przedstawicielstwie przy UE w Brukseli	1	—

Źródło: Dane urzędów

Tab. 7.3. Majątek jednostek budżetowych organów centralnych w układzie rodzajowym

dysponent części budżetowej	grunty	budynki, lokale, obiekty inżynierii lądowej i wodnej	maszyny, urządzenia, pojazdy, inne rzeczy we środki trwałe	środki trwałe w budowie	długo- terminowe należności i inne aktywa finansowe	zapasy	należności krótko- terminowe	środki pieniężne	aktywa ogółem	
									31 XII 2018 r.	31 XII 2017 r.
[tys. PLN]										
Kancelaria Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej	305 654	128 752	15 962	681	0	8 714	1 975	1 188	463 435	466 295
Kancelaria Sejmu	257 593	114 866	22 803	142 604	—	7 659	20 241	5 844	576 283	487 180
Kancelaria Senatu	10 301	5 180	6 637	81	47	857	6 399	1 617	31 466	32 392
Sąd Najwyższy	26 938	160 004	3 580	0	1 725	25	1 598	771	194 764	202 703
Naczelny Sąd Administracyjny	67 860	348 384	7 852	4 522	33 244	525	9 169	1 276	473 236	480 805
Trybunał Konstytucyjny	3 810	18 169	912	0	0	0	153	88	23 162	24 026
Najwyższa Izba Kontroli	11 119	96 712	14 768	1 835	0	1 393	5 535	6 183	138 985	136 225
Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich	12 592	16 267	2 803	518	—	—	576	230	33 528	32 999
Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji	0	242	836	156	153 413	207	31 703	27 255	213 935	885 574
Urząd Ochrony Danych Osobowych	0	514	1 708	0	0	0	432	269	3 236	2 583
Krajowe Biuro Wyborcze	2 730	4 457	3 662	0	0	103	971	472	14 785	13 641
Państwowa Inspekcja Pracy	8 445	57 968	8 200	39	0	122	21 383	3 354	100 296	103 666
IPN – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu	78 752	169 990	22 545	6 123	2 440	5 648	3 545	3 209	295 523	254 092
Rzecznik Praw Dziecka	0	0	423	0	0	0	2	12	493	558
Krajowa Rada Sądownictwa	0	0	730	0	0	0	76	125	1 252	1 135

Kancelaria Prezesa Rady Ministrów	329 482	70 170	10 798	3 899	51 071 676	536	50 551	70 967	51 608 829	14 113 679
Ministerstwo Cyfryzacji	16 166	42 388	23 684	37 782	1 750	39	1 631 623	422 993	2 242 021	1 278 410
Ministerstwo Finansów	474 252	1 984 145	381 064	156 701	572 549	16 890	4 599 318	5 015 407	32 722 924	28 408 299
Ministerstwo Energii	0	28	2 005	0	58 227 633	248	1 312	1 930	58 234 323	85 854 484
Ministerstwo Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej	276 537	7 207 003	171 602	256 767	1 087 963	8 696	29 502	6 755	9 124 926	4 812 567
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego	267 096	1 022 124	53 053	443 549	380 456	2 148	831 490	60 492	3 062 192	2 335 047
Ministerstwo Sportu i Turystyki	1 152 120	1 882 389	12 692	0	15 539	257	18 860	322 749	3 404 655	3 610 485
Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wzwyższego	33 775	4 323	2 202	30 225	168 093	192	15 871	836	309 205	231 801
Ministerstwo Obrony Narodowej	13 219 610	11 478 477	15 717 276	7 968 788	6 675	26 704 952	16 599 861	439 537	94 786 336	83 381 876
Ministerstwo Edukacji Narodowej	64 339	17 646	39 589	0	0	628	70 606	5 670	202 323	181 170
Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej *	78 303	135 820	15 370	10 116	0	772	148 765	18 373 777	18 763 866	13 692 909
Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	156 784	265 862	60 353	26 080	1 135 274	5 416	9 972	13 433	1 683 019	1 659 027
Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii **	181 118	31 765	11 979	1 169	1 964 190	857	92 861	5 218	2 308 268	—
Ministerstwo Sprawiedliwości	1 090 904	4 798 732	651 234	636 780	175 576	117 177	1 160 102	779 394	9 654 405	8 887 567
Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju ***	76 254	56 482	37 370	357	133	1 113	487 695	478 717	1 173 599	—
Ministerstwo Infrastruktury	29 831 150	156 959 568	188 128	32 562 454	21 699 570	62 264	3 410 076	499 139	246 811 953	242 851 479
Ministerstwo Środowiska	26 617	99 509	16 761	16 210	547 410	2 099	527 052	33 560	1 274 846	** 13 497 675

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji	2 566 048	3 991 048	1 554 879	789 596	173 209	429 468	334 832	976 108	10 921 175	10 056 695
Ministerstwo Spraw Zagranicznych	698 916	1 913 397	413 335	93 255	955	1 245	104 648	322 029	3 683 288	3 459 746
Ministerstwo Zdrowia	36 315	110 990	22 691	217 753	194 281	42 199	19 301	106 098	754 573	765 048
Urząd Zamówień Publicznych	0	0	811	0	0	0,7	70	66	1 349	1 325
Urząd Regulacji Energetyki	0	0	1 644	0	312 636	0	82 260	56 969	453 941	19 440
Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów	783	13 254	7 440	475	117	0	3 678	1 033	29 786	24 862
Urząd do spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych	0	0	430	0	108	58	54	5	676	738
Centralne Biuro Antykorupcyjne	37 029	63 029	23 992	5 345	0	0	1 050	3 249	138 537	122 983
Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego	135 216	228 470	35 379	9 504	39	8 851	10 014	36 127	464 757	459 610
Główny Urząd Statystyczny	16 350	75 362	7 641	1 840	0	2 993	3 520	2 921	122 422	110 137
Agencja Wywiadu	132 475	122 052	47 068	393	14	931	1 513	3 006	307 861	307 845
Wyższy Urząd Górniczy	4 937	6 652	1 736	71	0	44	387	57	13 887	14 337
Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej	16 518	16 004	3 035	1 696	0	1 529	858	885	41 609	40 734
Główny Urząd Miar	48 277	15 834	34 712	6 847	6	1 497	3 693	742	113 126	99 755
Polski Komitet Normalizacyjny	7 094	43 287	1 440	0	0	23	247	98	52 720	54 329
Rzecznik Praw Pacjenta	0	0	407	0	0	120	88	18	633	658
Państwowa Agencja Atomistyki	0	0	2 350	173	0	109	83	79	2 925	2 400
Komisja Nadzoru Finansowego	19 565	87 605	16 641	0	29	0	24 468	2 790	160 154	153 593
Urząd Transportu Kolejowego	0	0	2 957	0	0	0	2 196	657	9 884	7 086

Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej	0	0	509	0	18	123	23 205	2 326	26 222	23 672
Rządowe Centrum Legislacji	6 530	5 208	748	148	0	25	311	78	13 184	13 045
Urząd Komunikacji Elektronicznej	7 084	18 177	28 656	499	1 483 505	0	18 643	536	1 559 628	1 858 062
samorządowe kolegia odwoławcze	1 669	9 631	3 605	0	4	45	315	235	15 815	17 458
Prokuratura Krajowa	120 727	559 110	44 406	235 380	65 024	1 390	29 719	2 230 234	3 293 341	1 538 149
urzędy i instytucje centralne ogółem	51 915 834	194 457 046	19 765 093	43 670 411	139 475 301	27 440 191	30 454 428	30 328 813	562 113 562	559 877 415

* W ramach aktywów ogółem MRPIPS na dzień 31 grudnia 2018 r. ujęte są wartości niematerialne i prawne oraz rzeczowe aktywa trwałe Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych w wysokości 4.535 tys. PLN oraz ich umorzenie.

** Ministerstwo zostało utworzone 11 stycznia 2018 r. (z mocą obowiązującą od dnia 9 stycznia 2018 r.) po wydzieleniu części komórek z dotychczasowego Ministerstwa Rozwoju (Dz. U. z 2018 r. poz. 102).

*** Ministerstwo zostało utworzone 11 stycznia 2018 r. (z mocą obowiązującą od dnia 9 stycznia 2018 r.) po wydzieleniu części komórek z dotychczasowego Ministerstwa Rozwoju (Dz. U. z 2019 r. poz. 116).

Źródło: Bilanse łączne urzędów i instytucji. Wartości aktywów trwałych i obrotowych razem pobrane z bilansów nie są sumą wartości wyszczególnionych w tabeli grup rodzajowych. Zagregowane dane o wartości pozostałych grup rodzajowych zamieszczono w „Załączniku do Rozdziału 6. i 7.”.

Tab. 7.4. Mienie użytkowane przez jednostki podporządkowane wojewodom

dysponent części budżetowej – urząd wojewódzki	aktywa trwałe razem *	grunty	budynki, lokale, obiekty inżynierii lądowej i wodnej	maszyny, urządzenia, pojazdy, inne rzeczy- we środki trwałe	środki trwałe w budowie	długo- terminowe należności i inne aktywa finansowe	zapasy	należności krótko- terminowe	środki pieniężne	aktywa ogółem *	
										31 XII 2018 r.	31 XII 2017 r.
										[tys. PLN]	
Dolnośląski	313 690	59 645	136 445	92 530	3 695	21 007	2 487	16 522	1 410	334 904	355 861
Kujawsko-Pomorski	144 905	16 985	70 835	56 044	294	249	9 726	18 780	4 882	178 503	171 955
Lubelski	645 456	36 219	514 614	85 886	6 531	1 856	4 088	24 941	4 959	679 650	676 239
Lubuski	167 516	17 577	57 021	35 834	56 723	293	805	29 200	2 462	199 985	210 857
Łódzki	165 792	21 182	73 557	65 137	3 413	1 079	11 862	119 821	2 461	300 163	299 366
Małopolski	383 148	103 988	148 815	89 287	16 612	22 117	3 048	22 188	8 488	417 102	377 048
Mazowiecki	689 265	259 434	273 812	135 884	12 459	1 281	29 668	438 795	15 397	1 173 161	1 141 457
Opolski	101 958	17 183	44 923	39 254	157	135	1 370	10 347	821	115 102	116 019
Podkarpacki	462 668	25 000	351 496	81 048	3 198	1 022	6 796	24 352	3 091	497 047	499 420
Podlaski	406 398	60 510	255 790	83 782	2 987	2 752	5 540	7 266	1 930	421 229	424 642
Pomorski	212 125	42 509	81 315	78 479	5 648	3 537	3 293	18 467	5 045	238 960	211 786
Śląski	212 663	27 197	85 705	92 538	3 656	2 975	10 323	3 840 507	6 084	4 069 919	6 135 882
Świętokrzyski	124 656	13 947	68 882	40 475	843	230	8 408	22 008	4 679	159 770	152 096
Warmińsko-Mazurski	345 001	31 229	243 525	60 445	8 685	522	10 400	12 736	2 098	370 463	370 239
Wielkopolski	347 913	75 988	170 813	94 709	4 935	881	12 289	24 119	20 764	405 092	432 306
Zachodniopomorski	184 768	50 671	61 119	68 208	4 020	510	3 943	13 242	1 654	203 831	203 590
urzędy wojewódzkie ogółem	4 904 922	859 264	2 638 667	1 199 540	133 856	60 446	124 046	4 643 291	86 225	9 764 881	11 778 763

* Wartości aktywów trwałych i obrotowych razem pobrane z bilansów nie są sumą wartości wyszczególnionych w tabeli grup rodzajowych. Zagregowane dane o wartości pozostałych grup rodzajowych zamieszczono w „Załączniku do Rozdziału 6. i 7.”.

Źródło: Bilanse łączne urzędów wojewódzkich.

Tab. 7.5. Fundusze własne państwowych jednostek budżetowych i ich funduszy celowych

Dysponenci zasobów zasób	wartość [tys. PLN]	
	31 XII 2018 r.	31 XII 2017 r.
Jednostki i fundusze podporządkowane organom centralnym	501 399 609	504 646 082
Jednostki i fundusze podporządkowane wojewodom	9 163 674	10 916 441
ogółem	510 563 283	515 562 523

Źródło: Obliczenia PGRP na podstawie bilansów dysponentów części budżetowych.

7.2. AGENCJE WYKONAWCZE

Agencje wykonawcze są państwowymi osobami prawnymi, tworzonymi na podstawie odrębnej ustawy w celu realizacji zadań państwa. Zasady ich działania określają właściwe ustawy, oraz statuty. Agencja wykonawcza jest obowiązana corocznie wpłacać do budżetu państwa ustaloną na koniec roku nadwyżkę środków finansowych. Agencja może otrzymywać dotacje z budżetu państwa, w zakresie określonym w odrębnych ustawach. Plany finansowe agencji wykonawczych stanowią załączniki do budżetu państwa.

Agencjami wykonawczymi w rozumieniu ustawy o finansach publicznych są:

1. **Narodowe Centrum Badań i Rozwoju** – agencja wykonawcza powołana do realizacji zadań z zakresu polityki naukowej, naukowo-technicznej i innowacyjnej państwa, które zarządza strategicznymi programami badań naukowych i prac rozwojowych oraz finansuje lub współfinansuje te programy z dotacji celowych, a także może realizować programy badań naukowych lub prac rozwojowych oraz inne zadania finansowane ze środków pochodzących z innych źródeł niż budżet państwa⁵⁴,
2. **Narodowe Centrum Nauki** – agencja wykonawcza powołana do wspierania działalności naukowej w zakresie badań podstawowych z dotacji celowych na finansowanie zadań, a także m.in. ze środków przekazanych przez krajowe i zagraniczne podmioty finansujące programy badawcze⁵⁵,
3. **Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych**⁵⁶ który realizuje zadania państwa w zakresie badania i rejestracji odmian roślin, porejestrowego doświadczalnictwa odmianowego, ochrony prawnej odmian roślin,
4. **Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa**, do której należy wspieranie: inwestycji w rolnictwie, przetwórstwie rolno-spożywczym i usługach na rzecz rolnictwa; przedsięwzięć warunkujących wykorzystanie posiadanej bazy produkcyjnej gospodarstw rolnych i działów specjalnych produkcji rolnej w celu rozpoczęcia, zwiększenia lub wznowienia produkcji; poprawy struktury agrarnej m.in. ze środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej oraz z innych źródeł zagranicznych, jeśli umowy międzynarodowe tak stanowią⁵⁷,
5. **Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości**⁵⁸ realizująca zadania z zakresu administracji rządowej określone dla niej w programach rozwoju gospodarki w zakresie wspierania rozwoju

⁵⁴ Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju (Dz. U. z 2019 r. poz. 1770).

⁵⁵ Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Nauki (Dz. U. z 2019 r. poz. 1384).

⁵⁶ Ustawa z dnia 25 listopada 2010 r. o Centralnym Ośrodku Badania Odmian Roślin Uprawnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 2109).

⁵⁷ Ustawa z dnia 9 maja 2008 r. o Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (Dz. U. z 2019 r. poz. 1505).

⁵⁸ Ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości (Dz. U. z 2019 r. poz. 310, 836 i 1572).

małych i średnich przedsiębiorstw, eksportu, rozwoju regionalnego, wykorzystania nowych technik i technologii, tworzenia nowych miejsc pracy, przeciwdziałania bezrobociu,

6. **Polska Agencja Kosmiczna**⁵⁹ powołana celem wspierania polskiego przemysłu kosmicznego poprzez łączenie świata biznesu i nauki oraz świadczenie pomocy rodzimym przedsiębiorcom w pozyskiwaniu funduszy z Europejskiej Agencji Kosmicznej (ESA). Ważnym aspektem działań Agencji jest działanie na rzecz rozwoju technik satelitarnych, znajdujących zastosowanie na co dzień w naszym życiu w komunikacji, nawigacji, monitoringu środowiska czy prognozowaniu pogody,
7. **Narodowy Instytut Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego**, powołany na mocy ustawy z dnia 15 września 2017 r. (Dz. U. z 2018 r. poz. 1813) celem wspierania rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, a także działalności pożytku publicznego i wolontariatu w zakresie określonym w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2019 r. poz. 688 i 1570).
8. **Agencja Rezerw Materiałowych, Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa, Agencja Mienia Wojskowego**, omówione w poprzednim rozdziale, powołane do gospodarowania szczególnymi składnikami majątku Skarbu Państwa.

Tab. 7.6. Zasób majątkowy państwowych agencji wykonawczych

nazwa agencji	organ nadzorujący	fundusz własny [tys. PLN]	
		31 XII 2018 r.	31 XII 2017 r.
Narodowe Centrum Badań i Rozwoju	Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego	92	120
Narodowe Centrum Nauki	Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego	300	83
Agencja Rezerw Materiałowych *	Minister Energii	1 186 428	960 601
Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych	Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	66 336	67 272
Agencja Mienia Wojskowego **	Minister Obrony Narodowej	4 917 774	5 211 366
Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości	Minister Przedsiębiorczości i Technologii	26 988	25 327
Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa	Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	– 255 406	– 226 754
Polska Agencja Kosmiczna	Prezes Rady Ministrów	– 628	– 431
Narodowy Instytut Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego	Prezes Rady Ministrów	– 152	0
Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa	Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	151 573	157 758

* Bez majątku rzeczowego stanowiącego własność Skarbu Państwa, oddanego agencji w gospodarowanie.

** Agencja Mienia Wojskowego dysponuje wyłącznie mieniem powierzonym przez Skarb Państwa.

Źródło: Podmioty – bilanse, obliczenia PGRP.

⁵⁹ Ustawa z dnia 26 września 2014 r. o Polskiej Agencji Kosmicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 601 i 1669 oraz z 2019 r. poz. 1248).

7.3. INSTYTUCJE GOSPODARKI BUDŻETOWEJ

Instytucje gospodarki budżetowej są jednostkami sektora finansów publicznych tworzonymi w celu realizacji zadań publicznych. Wykonują one wyodrębnione zadania odpłatnie, a koszty swojej działalności oraz zobowiązania pokrywają z uzyskiwanych przychodów. Jeżeli odrębne ustawy tak stanowią, mogą one otrzymywać dotacje z budżetu państwa na realizację zadań publicznych.

Z chwilą wpisania do Krajowego Rejestru Sądowego instytucja gospodarki budżetowej uzyskuje osobowość prawną.

Instytucja gospodarki budżetowej samodzielnie gospodaruje mieniem, kierując się zasadą efektywności jego wykorzystania. Na jej mienie mogą składać się: przeniesione na własność nieruchomości, mienie stanowiące wyposażenie przekazane przez organ wykonujący funkcje organu założycielskiego w formie użyczenia oraz mienie nabyte z własnych środków. Tylko za zgodą organu założycielskiego wolno jej zaciągać zobowiązania przewyższające 30 % rocznych przychodów. Również wyłącznie na zasadach określonych przez organ założycielski instytucja gospodarki budżetowej może zbywać środki trwałe.

Wartość majątku instytucji gospodarki budżetowej odzwierciedla *fundusz instytucji gospodarki budżetowej*.

Tab. 7.7. Zasób majątkowy państwowych instytucji gospodarki budżetowej

nazwa instytucji	organ założycielski	fundusz instytucji [tys. PLN]	
		31 XII 2018 r.	31 XII 2017 r.
Centrum Obsługi Kancelarii Prezydenta RP	Kancelaria Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej	7 471	5 894
Centrum Obsługi Administracji Rządowej	Kancelaria Prezesa Rady Ministrów	264 278	265 271
Centralny Ośrodek Sportu	Minister Sportu i Turystyki	456 158	460 470
Zakład Inwestycji Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego	Minister Obrony Narodowej	6 997	4 944
Mazowiecka Instytucja Gospodarki Budżetowej Mazovia *	Minister Sprawiedliwości	b. d.	—
Centrum Zakupów dla Sądownictwa Instytucja Gospodarki Budżetowej	Dyrektor Sądu Apelacyjnego w Krakowie	5 775	5 606
Centralny Ośrodek Informatyki	Minister Cyfryzacji	34 560	17 708
Centrum Usług Logistycznych	Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji	17 998	18 040
Profilaktyczny Dom Zdrowia w Juracie	Minister Zdrowia	995	927
Centrum Badań i Edukacji Statystycznej GUS	Prezes Głównego Urzędu Statystycznego	50	– 60

* Instytucja utworzona na podstawie Zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 2018 r. w sprawie połączenia Mazowieckiej Instytucji Gospodarki Budżetowej MAZOVIA, Bałtyckiej Instytucji Gospodarki Budżetowej BALTICA, Pomorskiej Instytucji Gospodarki Budżetowej POMERANIA, Podkarpackiej Instytucji Gospodarki Budżetowej CARPATIA i Zachodniej Instytucji Gospodarki Budżetowej PIAST.

Źródło: Podmioty – bilanse, obliczenia PGRP.

7.4. PAŃSTWOWE FUNDUSZE CELOWE

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych⁶⁰ jest państwowym funduszem celowym i posiada osobowość prawną. Środkami Funduszu dysponuje Zarząd Funduszu. Przychodami Funduszu są wpłaty pracodawców zatrudniających co najmniej 25 pracowników w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy i nie osiągających 6% wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych, wpłaty pracodawców, którzy nie wydzielili lub nie zorganizowali odpowiedniego stanowiska pracy dla zatrudnionej osoby, która utraciła zdolność do pracy na dotychczasowym stanowisku wskutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej, wpłaty pracodawców prowadzących zakłady pracy chronionej z tytułu zwolnień określonych ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz o zatrudnianiu osób niepełnosprawnych z podatków i opłat, dotacje z budżetu państwa oraz inne dotacje i subwencje, spadki, zapisy i darowizny, dobrowolne wpłaty pracodawców, dochody z oprocentowania pożyczek oraz wolnych środków przekazanych w zarządzanie zgodnie z przepisami o finansach publicznych.

Przychodami są również wpłaty od publicznych i niepublicznych uczelni, publicznych i niepublicznych szkół, publicznych i niepublicznych przedszkoli, publicznych i niepublicznych innych form wychowania przedszkolnego oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych, placówek resocjalizacyjnych, publicznych i niepublicznych żłobków, a także klubów dziecięcych, w których wskaźnik osób niepełnosprawnych jest mniejszy niż 2% (zgodnie z art. 21 ust. 2b ustawy).

Wartość netto zasobów (fundusze własne) PFRON na koniec roku 2018 wynosiła **703.047 tys. PLN** (na koniec 2017 r. – 496.590 tys. PLN).

7.5. POLSKA AKADEMIA NAUK I TWORZONE PRZEZ NIĄ JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE

Polska Akademia Nauk jest państwową instytucją naukową⁶¹. Akademia działa poprzez: organy oraz korporacje uczonych, utworzone przez Akademię, instytuty naukowe posiadające osobowość prawną, a także pomocnicze jednostki naukowe i inne jednostki organizacyjne. Akademia służy rozwojowi, promocji, integracji i upowszechnianiu nauki oraz przyczynia się do rozwoju edukacji i wzbogacania kultury narodowej. Równowartość netto środków trwałych, wartości niematerialnych i prawnych oraz innych składników majątku stanowiących wyposażenie Akademii odzwierciedla fundusz statutowy Akademii. Fundusz statutowy ulega zwiększeniu o wartość zysku netto Akademii i ulega zmniejszeniu o wartość pokrycia straty netto Akademii. Mienie Akademii jest użytkowane przez działające w jej strukturze instytuty i centra naukowe prowadzące badania naukowe lub prace badawczo-rozwojowe oraz pomocnicze placówki naukowe: archiwa, biblioteki, muzea, stacje zagraniczne, a także domy pracy twórczej, domy zjazdów i konferencji oraz inne jednostki.

Na dzień 31 grudnia 2018 r. wartość funduszu własnego z bilansu łącznego PAN wynosiła 910 mln PLN (902 mln PLN na 31.12.2017 r.).

7.6. PAŃSTWOWE INSTYTUCJE KULTURY

Ministrowie oraz kierownicy urzędów centralnych organizują działalność kulturalną, tworząc państwowe instytucje kultury, dla których prowadzenie takiej działalności jest podstawowym celem statutowym⁶².

⁶⁰ Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. 2019 r. poz. 1172, 1495 i 1696).

⁶¹ Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Polskiej Akademii Nauk (Dz. U. z 2019 r. poz. 1183 i 1655).

⁶² Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1983 oraz z 2019 r. poz. 115, 730 i 1696).

Formami organizacyjnymi działalności kulturalnej mogą być w szczególności: teatry, opery, operetki, filharmonie, orkiestry, instytucje filmowe, kina, muzea, biblioteki, domy kultury, ogniska artystyczne, galerie sztuki oraz ośrodki badań i dokumentacji w różnych dziedzinach kultury.

Tab. 7.8. Majątek państwowych instytucji kultury

organizator instytucji kultury	liczba instytucji	wartość praw majątkowych Skarbu Państwa	fundusze własne	fundusze instytucji
		[tys. PLN]		
Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego	59	1 921 122	2 089 344	1 930 702
Minister Obrony Narodowej	5	213 768	217 015	213 768
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	1	1 013	1 314	1 013
Minister Zdrowia	1	8 538	10 077	8 538
instytucje kultury ogółem 31 XII 2018 r.	66	2 144 441	2 317 749	2 154 021
instytucje kultury ogółem 31 XII 2017 r.	67	2 112 026	2 252 370	2 115 336

Źródło: Podmioty – bilanse, obliczenia PGRP.

Wartość majątku instytucji kultury odzwierciedla fundusz instytucji kultury, który odpowiada wartości mienia wydzielonego instytucji i nabytego.

Organizatorami państwowych instytucji kultury są ministrowie: kultury, rolnictwa, obrony narodowej i zdrowia⁶³. Organizator zapewnia instytucji środki niezbędne do rozpoczęcia i prowadzenia działalności. Instytucja kultury gospodaruje samodzielnie przydzieloną i nabytą częścią mienia oraz prowadzi samodzielną gospodarkę w ramach posiadanych środków. Koszty bieżącej działalności i zobowiązania pokrywa z uzyskiwanych przychodów. Jej przychodami są wpływy z działalności, dotacje z budżetu, oraz środki z innych źródeł.

Ostatnia państwowa instytucja filmowa z dniem 1 stycznia 2013 r. została przekształcona w instytucję kultury.

7.7. SAMODZIELNE PUBLICZNE ZAKŁADY OPIEKI ZDROWOTNEJ

Samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej były tworzone przez ministra lub centralny organ administracji rządowej albo wojewodę w celu udzielania świadczeń zdrowotnych i promocji zdrowia. Samodzielnymi publicznymi zakładami opieki zdrowotnej są też jednostki organizacyjne publicznej służby krwi⁶⁴.

Skarb Państwa reprezentowany przez ministra, centralny organ administracji rządowej albo wojewodę może utworzyć podmiot leczniczy w celu prowadzenia działalności leczniczej w formie

⁶³ Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 8 grudnia 1998 r. w sprawie wykazu instytucji kultury wpisanych do rejestrów prowadzonych przez ministrów i kierowników urzędów centralnych, nie podlegających przekazaniu jednostkom samorządu terytorialnego ze względu na ogólnonarodowy charakter zadań przez nie wykonywanych (Dz. U. poz. 970).

⁶⁴ Ustawa z dnia 22 sierpnia 1997 r. o publicznej służbie krwi (Dz. U. z 2019 r. poz. 1222).

spółki kapitałowej, jednostki budżetowej, jednostki wojskowej i samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej⁶⁵. Ponadto, SP ZOZ nie mogą zostać przekształcane w jednostki budżetowe.

Skarb Państwa przekazał SP ZOZ nieruchomości i inny majątek w nieodpłatne użytkowanie. Zgodnie z ustawą wartość wydzielonej zakładowi części mienia Skarbu Państwa stanowi fundusz założycielski zakładu.

Tab. 7.9. Majątek samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej

organ założycielski	liczba zakładów	wartość wkładu Skarbu Państwa *	fundusz własny	fundusz założycielski
		[tys. PLN]		
Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji	29 (SP ZOZ i Centrum Krwiodawstwa)	266 988	545 768	495 960
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	6 (zakłady rehabilitacji rolników)	37 235	47 414	37 680
Minister Obrony Narodowej	46 (szpitale ogólne, uzdrowiskowe, przychodnie, centrum krwiodawstwa)	395 768	519 020	592 038
Minister Zdrowia	24 łącznie	249 993	797 113	339 425
	21 (centra krwiodawstwa)	169 451	650 069	176 690
	3 (inne SP ZOZ)	80 542	147 044	162 735
ogółem 31 XII 2018 r.	105	949 984	1 909 315	1 465 103
ogółem 31 XII 2017 r.	107	932 643	1 856 254	1 495 773

* Wartość wkładu majątkowego oznacza fundusz założycielski, a w jednostkach wykazujących w bilansach wartość majątku netto niższą od funduszu założycielskiego – sumę funduszy własnych jednostki.

Źródło: Podmioty – bilanse, obliczenia PGRP.

Samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej gospodaruje posiadanym mieniem. Zgodnie z brzmieniem art. 54 ust. 2 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej zbycie aktywów trwałych samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej, oddanie ich w dzierżawę, najem, użytkowanie oraz użyczenie może nastąpić wyłącznie na zasadach określonych przez podmiot tworzący, przy czym, z uwzględnieniem brzmienia art. 54 ust. 3 ustawy, brak jest ustawowego obowiązku uzyskania zgody podmiotu tworzącego na każdą czynność prawną z ww. zakresu.

⁶⁵ Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz. U. z 2018 r. poz. 2190 i 2219 oraz z 2019 r. poz. 492, 730, 959 i 1655). Rodzajami działalności leczniczej są stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne: szpitalne i inne niż szpitalne oraz ambulatoryjne świadczenia zdrowotne.

7.8. UCZELNIE PUBLICZNE

Uczelnie, pełniąc misję odkrywania i przekazywania prawdy poprzez prowadzenie badań i kształcenie studentów, stanowią integralną część narodowego systemu edukacji i nauki. Uczelnia jest autonomiczna we wszystkich obszarach swojego działania na zasadach określonych w ustawie. W swoich działaniach uczelnie kierują się zasadami wolności nauczania, wolności badań naukowych oraz wolności twórczości artystycznej⁶⁶.

Publiczne uczelnie akademickie powoływane są ustawą⁶⁷, a publiczne uczelnie zawodowe w drodze rozporządzenia ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego (wojskowe uczelnie zawodowe albo uczelnie zawodowe służb państwowych powoływane są rozporządzeniami odpowiednio Ministra Obrony Narodowej lub Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji wydawanymi w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw szkolnictwa wyższego).

Nadzór nad zgodnością działań uczelni z przepisami prawa i statutem, a także nad prawidłowością wydatkowania środków publicznych sprawuje minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego oraz: Minister Obrony Narodowej – w odniesieniu do uczelni wojskowych, minister właściwy do spraw wewnętrznych – w odniesieniu do uczelni służb państwowych, minister właściwy do spraw kultury – w odniesieniu do uczelni artystycznych, minister właściwy do spraw zdrowia – w odniesieniu do uczelni medycznych, minister właściwy do spraw gospodarki morskiej – w odniesieniu do uczelni morskich.

Publiczne uczelnie teologiczne i wydziały teologiczne uczelni publicznych znajdują się także w zakresie określonym przez umowę międzynarodową zawartą ze Stolicą Apostolską oraz ustawy regulujące stosunki między Rzeczypospolitą Polską a innymi kościołami i związkami wyznaniowymi oraz przez statuty tych uczelni, pod nadzorem władz kościołów i związków wyznaniowych.

Wartość mienia uczelni publicznej odzwierciedla fundusz zasadniczy.

Tab. 7.10. Majątek uczelni publicznych

organ nadzorujący	liczba jednostek	wartość praw majątkowych Skarbu Państwa	fundusze własne	fundusze zasadnicze
		[tys. PLN]		
Prezes Rady Ministrów	1	30 898	31 047	30 898
Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego	19	1 230 079	1 239 982	1 242 032
Minister Obrony Narodowej	5	2 353 299	2 424 961	2 353 299
Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego	93	26 814 049	27 243 718	26 938 072
Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej	2	169 472	169 472	176 073
Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji	2	126 693	131 620	126 693

⁶⁶ Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 r. poz. 1668, 2024 i 2245 oraz z 2019 r. poz. 276, 447, 534, 577, 730, 823 i 1655).

⁶⁷ Przepisy dotyczące państwowych szkół wyższych stosuje się odpowiednio do mienia i finansów Krajowej Szkoły Administracji Publicznej, Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury oraz Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego.

Minister Sprawiedliwości	1	120 348	128 008	120 348
Minister Zdrowia	10	6 619 789	6 687 039	6 628 679
ogółem 31 XII 2018 r.	133	37 464 628	38 055 847	37 616 095
ogółem 31 XII 2017 r.	136	38 624 328	39 307 075	38 687 029

Źródło: Podmioty – bilanse, obliczenia PGRP.

7.9. PARKI NARODOWE

Od 1 stycznia 2012 r. państwowymi osobami prawnymi są parki narodowe imiennie wykazane w ustawie⁶⁸. Park narodowy prowadzi samodzielną gospodarkę finansową, pokrywając z posiadanych środków i uzyskiwanych przychodów wydatki na finansowanie zadań określonych w ustawie, w tym zadań Służby Parku Narodowego, oraz kosztów działalności. Parki narodowe mogą wykonywać działalność gospodarczą na zasadach określonych w przepisach ustawy o swobodzie działalności gospodarczej.

Tab. 7.11. Majątek parków narodowych

l. p.	nazwa parku narodowego	fundusz własny [tys. PLN]	
		31 XII 2018 r.	31 XII 2017 r.
1.	Babiogórski	36 705	37 047
2.	Białowiecki	18 427	18 559
3.	Biebrzański	19 894	18 788
4.	Bieszczadzki	1 098 664	1 098 523
5.	Bory Tucholskie	3 375	3 326
6.	Drawieński	8 075	7 851
7.	Gorczański	15 711	16 148
8.	Gór Stołowych	24 500	22 119
9.	Kampinoski	4 608 144	4 601 984
10.	Karkonoski	14 212	13 376
11.	Magurski	11 534	10 524
12.	Narwiański	7 751	7 484
13.	Ojcowski	13 685	13 794
14.	Pieniński	80 836	80 249
15.	Poleski	93 474	92 837
16.	Roztoczański	637 177	636 798
17.	Słowiński	24 526	22 542

⁶⁸ Ustawa z dnia 18 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy o ochronie przyrody oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011 poz. 1337). Z dniem wejścia w życie ustawy mienie ruchome Skarbu Państwa zarządzane przez parki narodowe będące państwowymi jednostkami budżetowymi stało się mieniem parków narodowych będących państwowymi osobami prawnymi. Parki narodowe nabyły z mocy prawa prawo użytkowania wieczystego nieruchomości oddanych dotychczas w trwałą zarząd oraz własność położonych na tych nieruchomościach budynków i innych urządzeń oraz lokali.

18.	Świętokrzyski	365 888	365 806
19.	Tatrzański	2 213 501	2 210 093
20.	Ujście Warty	17 478	14 936
21.	Wielkopolski	18 513	17 114
22.	Wigierski	19 853	25 104
23.	Woliński	29 240	30 839
ogółem		9 380 891	9 365 841

Źródło: PGRP na podstawie bilansów podmiotów.

7.10. INNE PAŃSTWOWE OSOBY PRAWNE UTWORZONE USTAWAMI SZCZEGÓLNYMI

Przedstawiane w tej części państwowe osoby prawne powołano ustawami dla realizacji wyodrębnionych zadań publicznych innych niż gospodarowanie rzeczowymi składnikami mienia Skarbu Państwa, pod wieloma względami zbliżone do zakresu działania administracji rządowej. Korzystają one z mienia, w które zostały wyposażone przez Skarb Państwa, a przychody uzyskują ze środków funduszy celowych⁶⁹ tworzonych z wpłat budżetu państwa z obowiązkowych wpłat przedsiębiorstw, innych opłat (np. koncesyjnych) lub kar, pomocy zagranicznej, dotacji budżetowych, bądź uzyskują przychody z prowadzonej działalności. Wartość praw Skarbu Państwa ustalona została na podstawie wartości funduszy własnych.

Agencja Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji⁷⁰ jest państwową jednostką organizacyjną posiadającą osobowość prawną, nadzorowaną przez ministra właściwego do spraw zdrowia. Do zadań Agencji należy przede wszystkim ocena świadczeń opieki zdrowotnej.

Środki **Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej** służą finansowaniu ochrony środowiska i gospodarki wodnej w celu realizacji zasady zrównoważonego rozwoju. Przychodami Funduszu są wpływy z tytułu opłat i administracyjnych kar pieniężnych pobieranych na podstawie ustawy Prawo ochrony środowiska i innych przepisów ustawowych, opłat produktowych, wpływy z opłat ustalanych na podstawie ustawy Prawo geologiczne i górnicze, wpływy z operacji finansowych, a także wpływy z przedsięwzięć organizowanych na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej⁷¹.

Polską Organizację Turystyczną utworzono w celu promocji Polski w dziedzinie turystyki i tworzenia warunków współpracy organów władzy publicznej z organizacjami przedsiębiorców działających w tej dziedzinie⁷².

Polski Instytut Sztuki Filmowej utworzony w celu wspierania rozwoju kinematografii i realizowania zadań z zakresu polityki państwa w dziedzinie sztuki filmowej⁷³. Instytut prowadzi samodzielną gospodarkę w ramach posiadanych środków, kierując się zasadą efektywnego ich wykorzystania, ale nie może wykonywać działalności gospodarczej. Przychodami Instytutu są dotacje podmiotowe z budżetu państwa, wpłaty podmiotów prowadzących kina i dystrybucję nośników z nagrań na nich filmami oraz nadawców programu telewizyjnego, operatorów platform cyfrowych i telewizji kablowej.

⁶⁹ Aktywa funduszy celowych nie posiadających osobowości prawnej, stanowiących tylko wyodrębniony rachunek bankowy, którym dysponuje organ wskazany w ustawie tworzącej fundusz, zostały w Sprawozdaniu potraktowane jako część majątku jednostek budżetowych.

⁷⁰ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1373, 1394, 1590, 1694 i 1726).

⁷¹ Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2019 r. poz. 1396, 1403, 1495, 1501, 1527, 1579, 1680 i 1712).

⁷² Ustawa z dnia 25 czerwca 1999 r. o Polskiej Organizacji Turystycznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 563).

⁷³ Ustawa z dnia 30 czerwca 2005 r. o kinematografii (Dz. U. z 2018 r. poz. 597 oraz z 2019 r. poz. 50).

Osobowość prawną mają **jednostki dozoru technicznego**: Urząd Dozoru Technicznego (dalej „UDT”) i Transportowy Dozór Techniczny (dalej „TDT”).

Do zakresu działania **UDT** należy m.in. nadzór i kontrola przestrzegania przepisów o dozorcze technicznym, a także przepisów i zasad z zakresu bezpieczeństwa techniki, dotyczących urządzeń technicznych, wykonywanie dozoru technicznego nad urządzeniami technicznymi. W zakresie określonym ustawą UDT podlega ministrowi właściwemu do spraw gospodarki.

Do zakresu działania **TDT** należy wykonywanie dozoru technicznego nad m.in.:

1. urządzeniami technicznymi zainstalowanymi na obszarze kolejowym, w kolejowych pojazdach szynowych oraz na bocznicach kolejowych, osobowymi i towarowymi kolejami liniowymi oraz wyciągami narciarskimi oraz zbiornikami, wykorzystywanymi w ruchu kolejowym, drogowym i w żegludze śródlądowej,
2. urządzeniami technicznymi znajdującymi się na statkach morskich i żeglugi śródlądowej, na pontonach, w dokach, na terenie portów i przystani morskich oraz żeglugi śródlądowej, oraz innymi związanymi z żeglugą morską i śródlądową, w szczególności urządzeniami ciśnieniowymi, bezciśnieniowymi zbiornikami (cysternami) i dźwignicami,
3. urządzeniami technicznymi w portowych bazach przeładunkowych żeglugi morskiej.

TDT wydaje świadectwa dopuszczenia pojazdów do przewozu niektórych materiałów niebezpiecznych i wydaje decyzje w sprawach wynikających z wykonywania dozoru technicznego.

UDT i TDT prowadzą samodzielną gospodarkę finansową. Przychodami UDT i TDT są przychody z pobieranych opłat i inne przychody. UDT i TDT 30% zysku przeznaczają na wpłatę do budżetu⁷⁴. W zakresie określonym ustawą TDT podlega ministrowi właściwemu do spraw transportu.

Do zakresu działania **Polskiego Centrum Akredytacji**⁷⁵ należy w szczególności:

1. akredytowanie jednostek oceniających zgodność,
2. sprawowanie nadzoru nad akredytowanymi jednostkami oceniającymi zgodność, w zakresie przestrzegania przez nie wymagań akredytacyjnych,
3. prowadzenie wykazu akredytowanych jednostek oceniających zgodność,
4. prowadzenie działań popularyzujących i promujących zagadnienia akredytacji, w tym organizowanie szkoleń i prowadzenie działalności wydawniczej w zakresie akredytacji,
5. współpraca międzynarodowa w zakresie akredytacji, w szczególności w ramach członkostwa w jednostce European co-operation for Accreditation.

Polskie Centrum Akredytacji prowadzi samodzielną gospodarkę finansową. Przychody czerpie z prowadzonej działalności. Nadzór nad nim sprawuje minister właściwy do spraw gospodarki.

Polska Agencja Żeglugi Powietrznej⁷⁶ (dalej „PAŻP”) zapewnia w polskiej przestrzeni powietrznej służbę ruchu lotniczego oraz inne służby żeglugi powietrznej: służbę łączności, służbę nawigacji, służbę dozoru oraz służbę informacji lotniczej. Źródłami przychodów Agencji są w szczególności: przychody z opłat pobieranych w ramach systemu CRCO za świadczone usługi nawigacyjnej trasowej i terminalowej. Zgodnie z obowiązującymi przepisami udziela się dotacji celowej z części budżetu państwa, której dysponentem jest minister właściwy do spraw transportu na sfinansowanie kosztów ponoszonych przez PAŻP związanych z zapewnieniem służb w przypadku lotów ustawowo zwolnionych z opłat nawigacyjnych.

Polska Agencja Antydopingowa⁷⁷ jest państwową jednostką organizacyjną posiadającą osobowość prawną powołaną do realizacji przepisów ustawy o zwalczaniu dopingu w sporcie - planowanie i realizacja kontroli antydopingowej. Nadzór nad Agencją sprawuje minister właściwy do spraw kultury fizycznej.

⁷⁴ Ustawa z dnia 21 grudnia 2000 r. o dozorcze technicznym. (Dz. U. z 2019 r. poz. 667 z późn. zm.).

⁷⁵ Ustawa z dnia 13 kwietnia 2016 r. o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku (Dz. U. z 2019 r. poz. 544).

⁷⁶ Ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o Polskiej Agencji Żeglugi Powietrznej (Dz. U. z 2017 r. poz. 1967).

⁷⁷ Ustawa z dnia 21 kwietnia 2017 r. o zwalczaniu dopingu w sporcie (Dz. U. z 2017 r. poz. 1051 oraz z 2018 r. poz. 2245 i 2320 oraz z 2019 r. poz. 730).

Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej⁷⁸ jest państwową jednostką organizacyjną posiadającą osobowość prawną powołaną do realizacji zadań z zakresu umiędzynarodowienia szkolnictwa wyższego i nauki. Do podstawowych zadań Agencji należy inicjowanie i realizacja działań wspierających międzynarodową wymianę akademicką oraz proces umiędzynarodowienia polskich uczelni i jednostek naukowych, upowszechnianie informacji o polskim systemie szkolnictwa wyższego i nauki oraz upowszechnianie języka polskiego poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej.

Krajowy Zasób Nieruchomości⁷⁹ jest państwową jednostką organizacyjną posiadającą osobowość prawną, której Skarb Państwa powierzył wykonywanie prawa własności i innych praw rzeczowych w stosunku do mienia stanowiącego własność Skarbu Państwa, w tym nieruchomości zarządzanych przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe, a także powierzonych Krajowemu Ośrodkowi Wsparcia Rolnictwa, powierzonych Agencji Mienia Wojskowego, i które nie zostały oddane w użytkowanie wieczyste. Krajowy Zasób Nieruchomości wykonuje we własnym imieniu związane z tym prawa i obowiązki w stosunku do osób trzecich, w tym również obowiązki publicznoprawne.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych⁸⁰ jest państwową jednostką organizacyjną posiadającą osobowość prawną powołaną do realizacji przepisów o ubezpieczeniach społecznych, ustalania obowiązku ubezpieczeń i uprawnień do świadczeń z ubezpieczeń, wymierzania i pobierania składek oraz dysponowania środkami finansowymi funduszy ubezpieczeń społecznych. Podstawowym źródłem przychodów ZUS są odpisy z funduszy i zwrot kosztów poboru składek.

Narodowy Fundusz Zdrowia jest państwową jednostką organizacyjną posiadającą osobowość prawną. Fundusz działając w imieniu własnym na rzecz ubezpieczonych oraz osób uprawnionych do świadczeń zdrowotnych przeprowadza konkursy ofert, rokowania i zawiera umowy o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej, a także monitoruje ich realizację i rozliczanie. Fundusz zarządza środkami finansowymi które stanowią przede wszystkim należne składki na ubezpieczenie zdrowotne⁸¹.

Rzecznik Finansowy reprezentuje interesy klientów podmiotów rynku finansowego. Przy Rzeczniku Finansowym prowadzone są pozasądowe postępowania w sprawie rozwiązywania sporów między klientami podmiotów rynku finansowego a tymi podmiotami. Swoje zadania wykonuje przy pomocy Biura Rzecznika Finansowego. Rzecznika Finansowego, powołuje Prezes Rady Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw instytucji finansowych. Koszty działalności Rzecznika i jego Biura ponoszą zakłady ubezpieczeń, powszechnie towarzystwa emerytalne, banki, krajowe instytucje płatnicze oraz krajowe instytucje pieniądza elektronicznego, biura usług płatniczych, spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe, towarzystwa funduszy inwestycyjnych oraz inne podmioty rynku finansowego wskazane w ustawie⁸².

Instytut Europy Środkowej powołany celem prowadzenia badań naukowych i prac rozwojowych w zakresie nauk społecznych, nauk humanistycznych, międzydiscyplinarnych nauk z przewagą nauk społecznych i humanistycznych⁸³.

Polski Instytut Ekonomiczny powołany celem realizacji zadań, do których należy m. in. inspirowanie, organizowanie i prowadzenie badań naukowych w zakresie nauk ekonomicznych i społecznych oraz przekazywanie ich wyników organom władzy publicznej, przygotowywanie analiz, ekspertyz i studiów prognostycznych z zakresu nauk ekonomicznych i społecznych⁸⁴.

⁷⁸ Ustawa z dnia 7 lipca 2017 r. o Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1582).

⁷⁹ Ustawa z dnia 20 lipca 2017 roku o Krajowym Zasobie Nieruchomości (Dz. U. z 2018 r. poz. 2363 oraz z 2019 r. poz. 1309).

⁸⁰ Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 300, 303, 730, 1495, 1553, 1590 i 1655).

⁸¹ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1373, 1394, 1590, 1694 i 1726).

⁸² Ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 r. o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego i o Rzeczniku Finansowym (Dz. U. z 2018 r. poz. 2038, 2215, 2243 oraz z 2019 r. poz. 875).

⁸³ Ustawa z dnia 9 listopada 2018 r. o Instytucji Europy Środkowej (Dz. U. poz. 2270).

⁸⁴ Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. o Polskim Instytucji Ekonomicznym (Dz. U. poz. 1735).

Instytut Współpracy Polsko-Węgierskiej im. Wacława Felczaka⁸⁵ powołany celem pogłębiania polsko-węgierskiej przyjaźni i współpracy.

Bezpośrednio na mocy odpowiednich powołujących je ustaw działają także:

1. Narodowy Instytut Fryderyka Chopina⁸⁶,
2. Międzynarodowy Instytut Biologii Molekularnej i Komórkowej w Warszawie⁸⁷.

Ich majątek ujęto odpowiednio w częściach o instytucjach kultury i PAN.

Tab. 7.12. Majątek agencji, fundacji, funduszy i innych państwowych osób prawnych utworzonych ustawami szczególnymi

l. p.	nazwa podmiotu	organ nadzorujący	fundusz własny [tys. PLN]	
			31 XII 2018 r.	31 XII 2017 r.
1.	Agencja Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji	Minister Zdrowia	85 895	82 013
2.	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	Minister Środowiska	13 538 458	12 915 003
3.	Ośrodek Studiów Wschodnich im. Marka Karpia ⁸⁸	Prezes Rady Ministrów	404	300
4.	Instytut Zachodni im. Zygmunta Wojciechowskiego	Prezes Rady Ministrów	3 887	3 878
5.	Centrum Badania Opinii Społecznej ⁸⁹	Prezes Rady Ministrów	1 062	1 430
6.	Zakład Narodowy im. Ossolińskich ⁹⁰	Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego	37 914	38 226
7.	Polski Instytut Sztuki Filmowej	Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego	18 337	17 578
8.	Polska Organizacja Turystyczna	Minister Sportu i Turystyki	2 940	2 157
9.	Polskie Centrum Akredytacji	Minister Przedsiębiorczości i Technologii	20 796	19 292
10.	Urząd Dozoru Technicznego	Minister Przedsiębiorczości i Technologii	698 598	609 014
11.	Transportowy Dozór Techniczny	Minister Infrastruktury	191 664	184 527
12.	Polska Agencja Żeglugi Powietrznej	Minister Infrastruktury	1 114 637	906 560
13.	Polski Klub Wyścigów Konnych ⁹¹	Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	7 635	7 440
14.	Centrum Polsko-Rosyjskiego	Minister Kultury	291	205

⁸⁵ Ustawa z dnia 8 lutego 2018 r. o Instytucie Współpracy Polsko-Węgierskiej im. Wacława Felczaka (Dz. U. z 2018 r. poz. 538).

⁸⁶ Ustawa z dnia 3 lutego 2001 r. o ochronie dziedzictwa Fryderyka Chopina (Dz. U. poz. 168 oraz z 2019 r. poz. 730).

⁸⁷ Ustawa z dnia 26 czerwca 1997 r. o Międzynarodowym Instytucie Biologii Molekularnej i Komórkowej w Warszawie (Dz. U. poz. 674).

⁸⁸ Ustawa z dnia 15 lipca 2011 r. o Ośrodku Studiów Wschodnich im. Marka Karpia (Dz. U. z 2011 r. poz. 1029), który ma status państwowej osoby prawnej.

⁸⁹ Ustawa z dnia 20 lutego 1997 r. o fundacji – Centrum Badania Opinii Społecznej (Dz. U. poz. 163, z 2002 r. poz. 1271 oraz z 2007 r. poz. 560).

⁹⁰ Ustawa z dnia 5 stycznia 1995 r. o fundacji – Zakład Narodowy imienia Ossolińskich (Dz. U. z 2017 r. poz. 1881).

⁹¹ Ustawa z dnia 18 stycznia 2001 r. o wyścigach konnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 194).

	Dialogu i Porozumienia ⁹²	i Dziedzictwa Narodowego		
15.	Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie	Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	14 267	14 264
16.	16 wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego	Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	79 294	81 680
17.	Polski Instytut Spraw Międzynarodowych ⁹³	Minister Spraw Zagranicznych	298	523
18.	Rzecznik Finansowy	Prezes Rady Ministrów	318	318
19.	Zakład Ubezpieczeń Społecznych	Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	1 667 681	1 480 878
20.	Narodowy Fundusz Zdrowia	Minister Zdrowia	5 232 038	2 964 983
21.	Polska Agencja Antydopingowa	Minister Sportu i Turystyki	87	81
22.	Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej	Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego	16	– 62
23.	Krajowy Zasób Nieruchomości	Minister Inwestycji i Rozwoju	103 957	568
24.	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie	Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej	14 092 523	0
25.	Instytut Europy Środkowej	Prezes Rady Ministrów	– 67	—
26.	Polski Instytut Ekonomiczny	Prezes Rady Ministrów	b. d.	—
27.	Instytut Współpracy Polsko-Węgierskiej im. Wacława Felczaka	Prezes Rady Ministrów	0	—

Źródło: PGRP na podstawie bilansów podmiotów.

7.11. FUNDUSZE UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

Organizację, zasady działania i finansowania **funduszy ubezpieczeń społecznych**⁹⁴. określa ustawa z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych⁹⁵. Nadzór nad zgodnością działań z obowiązującymi przepisami sprawuje minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego.

Ubezpieczenie społeczne rolników⁹⁶ realizuje Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z funduszy⁹⁷ zarządzanych przez Prezesa KRUS.

Wypłacalność świadczeń z ubezpieczeń społecznych gwarantowana jest przez państwo. W celu zrównoważenia wpływów i wydatków fundusze korzystają z dotacji budżetu państwa.

⁹² Ustawa z dnia 25 marca 2011 r. o Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia (Dz. U. z 2019 r. poz. 640).

⁹³ Ustawa z dnia 20 grudnia 1996 r. o Polskim Instytucie Spraw Międzynarodowych (Dz. U. z 2015 r. poz. 1386).

⁹⁴ Fundusz Ubezpieczeń Społecznych - realizuje zadania z zakresu ubezpieczeń społecznych. Fundusz jest podzielony na pięć odrębnych funduszy: emerytalny, rentowy, chorobowy i wypadkowy oraz fundusze rezerwowe dla ubezpieczeń rentowych oraz chorobowego i ubezpieczenia wypadkowego. Głównym źródłem przychodów FUS są składki na ubezpieczenia społeczne, a kosztami – świadczenia z ubezpieczenia. Uzupełnieniem dochodów Funduszu jest dotacja z budżetu państwa; Fundusz Rezerwy Demograficznej - gromadzi środki na uzupełnienie niedoboru funduszu emerytalnego wynikającego z przyczyn demograficznych. Od 1 stycznia 2009 r. Skarb Państwa jest zobowiązany do przekazywania Funduszowi 40 % przychodów ze sprzedaży majątku pomniejszonych o kwoty obowiązkowych odpisów na fundusz reprivatyzacyjny. Pozyskane z prywatyzacji środki mają być lokowane w papiery skarbowe, a o innych inwestycjach będą decydować wspólnie ministrowie finansów i pracy; Fundusz Emerytur Pomostowych - finansuje emerytury pomostowe.

⁹⁵ Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych.

⁹⁶ Ustawa z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2019 r. poz. 299 i 303).

⁹⁷ Fundusz Emerytalno-Rentowy, Fundusz Prewencji i Rehabilitacji, Fundusz Administracyjny.

W 2018 roku przychody funduszy związanych z ubezpieczeniami społecznymi wyniosły 261.161.685 tys. PLN, w tym dotacja z budżetu państwa 53.476.125 tys. PLN. Natomiast łączne koszty wyniosły 253.278.628 tys. PLN.

Tab. 7.13. Fundusze ubezpieczeń społecznych

nazwa funduszu	fundusz własny [tys. PLN]	
	31 XII 2018 r.	31 XII 2017 r.
Fundusz Ubezpieczeń Społecznych (fundusz emerytalny, rentowy, chorobowy i wypadkowy razem)	4 660 464	– 2 190 720
Fundusz Rezerwy Demograficznej	42 462 356	25 047 681
Fundusz Emerytur Pomostowych	1 042 093	23 755
fundusze zarządzane przez Prezesa KRUS (fundusz emerytalno-rentowy, prewencji i rehabilitacji oraz administracyjny razem)	421 997	407 824

Źródło: PGRP na podstawie bilansów podmiotów.

8. AKCJE I UDZIAŁY SKARBU PAŃSTWA

8.1. PODMIOTY WYKONUJĄCE PRAWA Z AKCJI I UDZIAŁÓW SKARBU PAŃSTWA

Do dnia 31 grudnia 2016 roku w świetle ustawy o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa⁹⁸, organem uprawnionym do wykonywania praw z akcji i udziałów był minister właściwy do spraw Skarbu Państwa.

Posiadanie akcji i udziałów oraz wykonywanie praw Skarbu Państwa przez innych ministrów wynikało z przepisów szczególnych dotyczących określonych sektorów lub zakresów działalności (m.in. górnictwa węgla kamiennego, przemysłowego potencjału obronnego, transportu kolejowego, świadczenia usług pocztowych, ubezpieczenia eksportowego, specjalnych stref ekonomicznych, zarządzania obiektami budowlanymi powstałymi w wyniku realizacji przedsięwzięć Euro 2012) oraz ustawy o działach administracji rządowej oraz niektórych innych ustaw⁹⁹.

Z dniem 1 stycznia 2017 r. na mocy ustawy o zasadach zarządzania majątkiem państwowym¹⁰⁰ oraz ustawy Przepisy wprowadzające ustawę o zasadach zarządzania mieniem państwowym¹⁰¹ Ministerstwo Skarbu Państwa zostało postawione w stan likwidacji. Na podstawie stosownego rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 3 stycznia 2017 r.¹⁰² uprawnienia właścicielskie w stosunku do spółek nadzorowanych dotychczas przez Ministra Skarbu Państwa przejęli członkowie Rady Ministrów, pełnomocnicy Rządu lub państwowe osoby prawne. Prezes Rady Ministrów koordynował politykę właścicielską państwa i dążył do zapewnienia jednolitego sposobu wykonywania praw z akcji należących do Skarbu Państwa, w przypadku ich przekazania innym podmiotom.

Wyodrębniona została grupa spółek o istotnym znaczeniu dla gospodarki państwa, która podlegała szczególnemu nadzorowi Prezesa Rady Ministrów, który m.in. zatwierdzał instrukcje dotyczące sposobu wykonywania prawa głosu na Walnym Zgromadzeniu lub Zgromadzeniu Wspólników tych spółek. Prezes Rady Ministrów w Rozporządzeniu z dnia 13 stycznia 2017 r. określił wykaz spółek o istotnym znaczeniu dla gospodarki państwa (Dz. U. z 2017 r., poz. 95). Obejmował on 30 spółek, w tym spółki, których akcje były notowane na giełdzie a także m.in. Polską Grupę Zbrojeniową oraz Polski Holding Obronny. Akcje i udziały należące do Skarbu Państwa w ww. spółkach co do zasady podlegają zakazowi zbycia. Nie mogą być także przedmiotem darowizny na rzecz jednostki samorządu terytorialnego lub związku jednostek samorządu terytorialnego.

⁹⁸ Ustawa z dnia 8 sierpnia 1996 r. o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa (Dz. U. z 2016 r. poz. 154, 888, 1933 i 1954).

⁹⁹ Ustawa z dnia 16 listopada 2016 r. o zmianie ustawy o działach administracji rządowej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2016 r. poz. 1954).

¹⁰⁰ Ustawa z dnia 16 grudnia 2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym (Dz. U. z 2019 r. poz. 1302, 1309, 1571 i 1655).

¹⁰¹ Ustawa z dnia 16 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o zasadach zarządzania mieniem państwowym (Dz. U. z 2016 r. poz. 2260, z 2018 r. poz. 1669 i 2156 oraz z 2019 r. poz. 730).

¹⁰² Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 3 stycznia 2017 r. w sprawie wykazu spółek, w których prawa z akcji Skarbu Państwa wykonują inni niż Prezes Rady Ministrów członkowie Rady Ministrów, pełnomocnicy Rządu lub państwowe osoby prawne (Dz. U. z 2017 r. poz. 10, 205, 1164, 1908 i 2358).

Tab. 8.1. Spółki kapitałowe z udziałem Skarbu Państwa

reprezentant Skarbu Państwa	liczba spółek					
	prowadzące działalność		w likwi- dacji	nieprowa- dzące działalno- ści	w upadło- ści	ogółem
	jedno- osobowe	udział częściowy				
Minister Energii	18	24	—	—	—	42
Minister Finansów	2	—	—	—	—	2
Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej	6	11	2	—	4	23
Minister Infrastruktury	7	10	2	—	6	25
Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego	23	—	—	—	—	23
Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego	1	—	—	—	—	1
Minister Obrony Narodowej	3	19	—	—	1	23
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	—	21	—	—	—	21
Minister Przedsiębiorczości i Technologii	13	77	22	21	36	169
Minister Sportu i Turystyki	1	—	1	—	—	2
Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji	1	—	—	—	—	1
Minister Zdrowia	4	1	—	—	—	5
Prezes Rady Ministrów	15	26	—	—	—	41
Pełnomocnik Rządu do spraw Strategicznej Infrastruktury Energetycznej	3	—	—	—	—	3
Polska Organizacja Turystyczna	—	—	1	—	—	1
Dyrektor Generalny PGL Lasy Państwowe	1	8	—	—	—	9
Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa	44	4	—	—	—	48
Agencja Mienia Wojskowego	6	1	1	—	1	9
ogółem 31 XII 2018 r.	148	202	29	21	48	* 448
ogółem 31 XII 2017 r.	150	201	37	21	55	* 464

* W dwóch spółkach Skarb Państwa był reprezentowany przez dwa organy.

Źródło: Dane organów nadzorujących.

Informacje o akcjach i udziałach Skarbu Państwa wykorzystane w niniejszym Sprawozdaniu pochodzą z ewidencji zbiorczej Prokuratury Generalnej RP oraz od innych jednostek organizacyjnych zajmujących się nadzorem właścicielskim. Z tych źródeł PGRP otrzymywała zestawienia podstawowych danych o spółkach i ich bilanse. Prowadzenie przez te jednostki szczegółowej ewidencji akcji i udziałów regulują przepisy ogólne i wewnętrzne związane z gospodarką finansową i rachunkowością jednostek.

8.2. AKCJE I UDZIAŁY SKARBU PAŃSTWA

Spółki z udziałem Skarbu Państwa podzielono na trzy główne grupy: spółki jednoosobowe, niepubliczne spółki z częściowym udziałem Skarbu Państwa oraz spółki publiczne, których akcje znajdowały się w obrocie giełdowym.

Tab. 8.2. Akcje i udziały Skarbu Państwa

typy spółek	liczba spółek		wartość nominalna akcji lub udziałów [tys. PLN]	
	31 XII 2018 r.	31 XII 2017 r.	31 XII 2018 r.	31 XII 2017 r.
jednoosobowe spółki Skarbu Państwa	173	181	41 914 299	38 721 186
– prowadzące działalność	148	150	41 786 825	38 550 156
– w likwidacji, w upadłości z likwidacją majątku, nie prowadzące działalności	25	31	127 474	171 030
z częściowym udziałem Skarbu Państwa	275	283	43 935 012	42 596 204
– niepubliczne prowadzące działalność	180	180	20 468 362	19 132 268
– niepubliczne w likwidacji, upadłości z likwidacją majątku, nie prowadzące działalności	73	82	1 219 026	1 228 128
– publiczne	22	21	22 247 624	22 235 808
ogółem	448	464	85 849 310	81 350 614

Źródło: Dane PGRP i organów nadzorujących.

8.2.1. Jednoosobowe spółki Skarbu Państwa

Skarb Państwa reprezentowany przez 16 podmiotów 31 grudnia 2018 r. posiadał akcje i udziały w 173 jednoosobowych spółkach Skarbu Państwa.

W ciągu 2018 r. liczba jednoosobowych spółek Skarbu Państwa zmalała. Głównym czynnikiem mającym wpływ na zmniejszenie było wykreślenie spółek z Krajowego Rejestru Sądowego po zakończeniu procesu likwidacji, upadłości lub wniesienie akcji lub udziałów do innych podmiotów.

8.2.2. Spółki z częściowym udziałem Skarbu Państwa

Skarb Państwa reprezentowany przez 12 podmiotów 31 grudnia 2018 r. posiadał, obok innych akcjonariuszy lub udziałowców, pakiety akcji lub udziałów w 275 spółkach, z których 180 prowadziło wówczas działalność gospodarczą, a 22 było spółkami publicznymi.

Udział Skarbu Państwa w tych spółkach wynikał w głównej mierze z prywatyzacji pośredniej, gdy w posiadaniu Skarbu Państwa pozostały akcje (udziały):

1. celowo zatrzymane przez Skarb Państwa w celu realizacji polityki właścicielskiej lub przeznaczone do zbycia po realizacji umownych zobowiązań inwestorów,
2. przeznaczone dla uprawnionych pracowników rolników i rybaków i pozostałe po niepełnym wykorzystaniu tej rezerwy.

W roku 2018 liczba spółek z częściowym udziałem Skarbu Państwa po raz kolejny zmalała. Przyczyną tego było wykreślenie spółek z Krajowego Rejestru Sądowego po zakończeniu likwidacji lub upadłości oraz zbycie mniejszościowych pakietów akcji lub udziałów, pozostałych po prywatyzacji w tym po procesie nieodpłatnego udostępniania dla osób uprawnionych¹⁰³

Tab. 8.3. Akcje i udziały, z których prawa wykonywały organy reprezentujące Skarb Państwa

organ reprezentujący Skarb Państwa	liczba spółek w nadzorze	wartość nominalna akcji lub udziałów [tys. PLN]
Minister Energii	42	24 805 724
Minister Finansów	2	314 142
Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej	23	1 087 963
Minister Infrastruktury	25	21 557 534
Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego	23	380 441
Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego	1	131 869
Minister Obrony Narodowej	23	4 466 202
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	21	1 133 466
Minister Przedsiębiorczości i Technologii	169	1 731 252
Minister Sportu i Turystyki	2	14 000
Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji	1	130 650
Minister Zdrowia	5	181 382
Prezes Rady Ministrów	41	13 029 137
Pełnomocnik Rządu do spraw Strategicznej Infrastruktury Energetycznej	3	14 613 441
Polska Organizacja Turystyczna	1	31 139
Dyrektor Generalny PGL Lasy Państwowe	9	59 648
Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa	48	809 192
Agencja Mienia Wojskowego	9	1 372 128
ogółem	448	85 849 310

Źródło: Bilanse spółek, dane organów nadzorujących.

W roku 2018 prawa z akcji i udziałów Skarbu Państwa wykonywało 18 podmiotów. Skarb Państwa posiadał akcje i udziały w 448 spółkach o łącznej wartości nominalnej 85.849.310 tys. PLN.

¹⁰³ Zbywanie akcji lub udziałów przez podmioty uprawnione do wykonywania praw z tych akcji lub udziałów odbywało się wyłącznie za zgodą Rady Ministrów na podstawie art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym. W wyniku realizacji postanowień umów prywatyzacyjnych zawartych w latach wcześniejszych zbycie mogło nastąpić na podstawie art. 108 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. przepisy wprowadzające ustawę o zasadach zarządzania mieniem państwowym, jeśli nabywca i cena były wskazane w tych umowach, a zbycie dotyczyło akcji lub udziałów, w których Skarb Państwa posiadał mniej niż 50% kapitału zakładowego (realizacja tzw. opcji z umów prywatyzacyjnych).

8.2.3. Akcje Skarbu Państwa w spółkach publicznych

Tab. 8.4. Akcje Skarbu Państwa w spółkach publicznych

udział Skarbu Państwa	organ reprezentujący Skarb Państwa							
	Minister Energii		Minister Przedsiębiorczości i Technologii		Prezes Rady Ministrów		Dyrektor Generalny PGL Lasy Państwowe	
	liczba spółek	wartość rynkowa [tys. PLN]	liczba spółek	wartość rynkowa [tys. PLN]	liczba spółek	wartość rynkowa [tys. PLN]	liczba spółek	wartość rynkowa [tys. PLN]
do 5%	1	3 354	2	106	1	0	1	212
ponad 5% do 25%	—	—	1	566	1	50 751	1	37 838
ponad 25% do 50%	2	6 805 668	—	—	5	41 771 154	—	—
ponad 50%	5	47 914 222	—	—	2	8 990 838	—	—
ogółem 2018 r.	8	54 723 244	3	672	9	50 812 743	2	38 050
ogółem 2017 r.	10	77 418 440	7	19 349 370	1	12 446 361	2	35 574

Źródło: Dane PGRP, dane organów nadzorujących.

Zgodnie ze stanem na koniec 2018 r. Skarb Państwa posiadał akcje w 22 spółkach publicznych o łącznej wartości rynkowej 105.574.709 tys. PLN. Większościowe pakiety (ponad 50%) Skarb Państwa posiadał w siedmiu spółkach. Spółki te działają w kluczowych dla gospodarki sektorach i mają ugruntowaną pozycję. Szczegółowy wykaz przedstawiono w załączniku do Rozdziału 8. w tab. 13.4.

8.3. WARTOŚĆ AKCJI I UDZIAŁÓW SKARBU PAŃSTWA

Wartość akcji i udziałów Skarbu Państwa w spółkach zasadniczo ustalono na podstawie wartości majątku netto spółki wykazanej w bilansie i udziału Skarbu Państwa. Odmienne wyceniono:

1. akcje będące w obrocie na rynku regulowanym – według kursu giełdowego z dnia ostatniego notowania w roku 2018,
2. akcje i udziały spółek z bardzo małym udziałem Skarbu Państwa, które nie złożyły bilansu w organie nadzorującym – ich wartość pominięto,
3. akcje spółek, w których kapitały własne są wielkością ujemną, jeżeli nie zostały zbyte lub wycenione – przypisano im wartość zero.

Tab. 8.5. Majątek jednoosobowych spółek Skarbu Państwa

organ reprezentujący Skarb Państwa	liczba spółek		wartość majątku netto spółek [tys. PLN]	
	31 XII 2018 r.	31 XII 2017 r.	31 XII 2018 r.	31 XII 2017 r.
Minister Energii	18	19	5 839 279	5 921 196
Minister Finansów	2	—	1 023 288	—
Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej	7	8	547 911	489 990
Minister Infrastruktury i Budownictwa	—	22	—	13 932 868
Minister Infrastruktury	13	—	12 487 112	—
Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego	23	23	857 664	843 332
Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego	1	1	76 331	37 650
Minister Obrony Narodowej	3	3	490 311	515 142
Minister Rozwoju i Finansów	—	46	—	7 495 635
Minister Przedsiębiorczości i Technologii	29	—	314 087	—
Minister Sportu i Turystyki	2	4	33 308	59 473
Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji	1	1	878 360	869 199
Minister Zdrowia	4	1	241 131	159 659
Prezes Rady Ministrów	15	—	10 601 125	—
Pełnomocnik Rządu do spraw Strategicznej Infrastruktury Energetycznej	3	3	26 197 803	24 854 731
Dyrektor Generalny PGL Lasy Państwowe	1	1	727	608
Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa	44	42	1 954 343	1 946 795
Agencja Mienia Wojskowego	7	7	1 221 339	1 273 541
ogółem	173	181	62 764 119	58 399 820

Źródło: Obliczenia PGRP na podstawie bilansów spółek lub informacji od organów nadzorujących.

Wartość majątku netto jednoosobowych spółek Skarbu Państwa na koniec 2018 r. wynosiła 62.764.119 tys. PLN¹⁰⁴. W stosunku do roku poprzedniego wzrosła o 4.364.299 tys. PLN.

Tab. 8.6. Akcje i udziały w spółkach niepublicznych z częściowym udziałem Skarbu Państwa

organ reprezentujący Skarb Państwa	liczba spółek		wartość majątku netto Skarbu Państwa [tys. PLN]	
	31 XII 2018 r.	31 XII 2017 r.	31 XII 2018 r.	31 XII 2017 r.
Minister Energii	16	13	481 412	330 127
Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej	16	17	3 126 151	2 956 738
Minister Infrastruktury i Budownictwa	—	21	—	7 775 498
Minister Infrastruktury	12	—	8 018 683	—
Minister Obrony Narodowej	20	20	4 007 031	4 029 290
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	21	21	2 423 716	2 399 476
Minister Rozwoju i Finansów	—	159	—	5 553 766
Minister Przedsiębiorczości i Technologii	137	—	1 089 515	—
Minister Zdrowia	1	—	204 026	—
Prezes Rady Ministrów	17	1	3 479 777	0
Polska Organizacja Turystyczna	1	1	11	10
Dyrektor Generalny PGL Lasy Państwowe	6	7	3 462	3 854
Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa	4	—	2 821	—
Agencja Mienia Wojskowego	2	2	0	67 151
ogółem	253	262	22 836 605	23 115 909

Źródło: Obliczenia PGRP na podstawie bilansów spółek lub informacji od organów nadzorujących.

Wartość majątku netto spółek w części odpowiadającej udziałowi Skarbu Państwa na koniec 2018 r. wynosiła 22.836.605 tys. PLN. W stosunku do roku poprzedniego uległa zmniejszeniu o 279.304 tys. PLN.

¹⁰⁴ Jednostkowe dane o kapitałach jednoosobowych spółek Skarbu Państwa ujęto w załączniku do Rozdziału 8.

9. INNE PAŃSTWOWE OSOBY PRAWNE

Do sektora finansów publicznych nie należą państwowe osoby prawne będące przedsiębiorstwami, instytucjami badawczymi, bankami. Ich mienie jest w całości mieniem państwowym. Z mocy ustaw szczególnych, Skarb Państwa ma określone uprawnienia majątkowe, które ograniczają ich prawo własności. Państwu przysługuje prawo do nadzoru nad gospodarką danej jednostki oraz prawo jej zlikwidowania i przejęcia mienia jednostki na warunkach określonych w ustawach.

W niniejszym Sprawozdaniu, zgodnie z par. 21 rozporządzenia w sprawie szczegółowych zasad ewidencjonowania majątku Skarbu Państwa¹⁰⁵, za wartość praw majątkowych Skarbu Państwa przyjęto wartość wkładu założycielskiego. Wartość ta z reguły równa się funduszowi podstawowemu¹⁰⁶, ale w jednostkach których majątek netto jest mniejszy od funduszu podstawowego, za aktualną wartość praw majątkowych uznano wielkość funduszu własnego.

9.1. PRZEDSIĘBIORSTWA PAŃSTWOWE

Tab. 9.1. Liczba przedsiębiorstw państwowych w ostatnich latach

rok	ogółem	prowadzące działalność	w likwidacji	w upadłości
2018	31	18	4	9
2017	33	18	6	9
2016	37	19	8	10
2015	41	19	9	13
2014	52	20	17	15
2013	58	21	20	17
2012	68	23	20	25

Źródło: Informacje przekazane przez właściwe ministerstwa i urzędy wojewódzkie.

Głównym czynnikiem mającym wpływ na zmniejszenie liczby przedsiębiorstw państwowych było wykreślenie z Krajowego Rejestru Sądowego po zakończeniu likwidacji, upadłości.

Status przedsiębiorstwa państwowego w końcu 2018 roku zachowały jeszcze:

1. podmioty o specyficznym charakterze ze względu na dotyczące je przepisy i szczególne zadania: PP Porty Lotnicze (nadzorowane przez Ministra Infrastruktury); Polska Żegluga Morska (nadzorowana przez Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej), Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej (nadzorowane przez Ministra Środowiska) oraz Państwowe Przedsiębiorstwo Użyteczności Publicznej Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Promieniotwórczych (nadzorowane przez Ministra Energii)¹⁰⁷,
2. przywiezione zakłady pracy w nadzorze założycielskim Ministra Sprawiedliwości (Centralnego Zarządu Służby Więziennej)¹⁰⁸.

¹⁰⁵ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 września 2017 r. w sprawie sposobu ewidencjonowania mienia Skarbu Państwa (Dz. U. z 2017 r. poz. 1804) wyłącza z ewidencji majątek Narodowego Banku Polskiego.

¹⁰⁶ Dla jednostek wykazujących w bilansie obok funduszu podstawowego fundusz z aktualizacji wyceny uwzględniono sumę obu tych funduszy.

¹⁰⁷ Na podstawie ustawy z dnia 13 maja 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo atomowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011 r. poz. 766).

¹⁰⁸ Ustawa z dnia 28 sierpnia 1997 r. o zatrudnianiu osób pozbawionych wolności (Dz. U. z 2017 r. poz. 2151).

Tab. 9.2. Przedsiębiorstwa państwowe według organów założycielskich

organ nadzorujący	prowadzące działalność		w likwidacji	w upadłości	ogółem
	31 XII 2018 r.	31 XII 2017 r.	31 XII 2018 r.		
Minister Energii	1	1	—	—	1
Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej	1	1	—	—	1
Minister Infrastruktury	1	1	—	—	1
Minister Sprawiedliwości	12	12	—	1	13
Minister Środowiska	1	1	—	—	1
Wojewoda Kujawsko-Pomorski	—	—	—	1	1
Wojewoda Lubelski	—	—	—	1	1
Wojewoda Małopolski	2	2	1	—	3
Wojewoda Mazowiecki	—	—	—	2	2
Wojewoda Pomorski	—	—	—	1	1
Wojewoda Śląski	—	—	2	1	3
Wojewoda Świętokrzyski	—	—	—	1	1
Wojewoda Wielkopolski	—	—	1	1	2
ogółem	18	18	6	9	31

Źródło: Informacje przekazane przez właściwe ministerstwa i urzędy wojewódzkie.

Wartość majątku przedsiębiorstwa odzwierciedlają: fundusz założycielski, fundusz przedsiębiorstwa, fundusz z aktualizacji wyceny¹⁰⁹. Fundusz założycielski przedsiębiorstwa odzwierciedla wartość wydzielonej przedsiębiorstwu części mienia państwowego. Wartości praw majątkowych Skarbu Państwa odpowiada suma funduszy własnych.

Tab. 9.3. Majątek przedsiębiorstw państwowych „czynnych”

organ nadzorujący	suma funduszy [tys. PLN]			
	założycielskich		własnych	
	31 XII 2018 r.	31 XII 2017 r.	31 XII 2018 r.	31 XII 2017 r.
Minister Energii	32 999	32 999	34 417	33 885
Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej	7 443	7 443	3 540	7 400
Minister Infrastruktury	386 188	386 188	2 368 107	2 434 321
Minister Sprawiedliwości	22 999	24 867	163 229	145 908
Minister Środowiska	144	144	23 054	22 823
Wojewoda Małopolski	790	790	1 677	1 338
ogółem	450 563	452 431	2 594 024	2 645 675

Źródło: Obliczenia PGRP na podstawie danych urzędów i bilansów przedsiębiorstw.

Za wartość majątku przedsiębiorstwa, w którym suma funduszy własnych jest wielkością ujemną (zobowiązania przewyższają wartość aktywów) przyjęto 0, bowiem Skarb Państwa nie ponosi odpowiedzialności za zobowiązania przedsiębiorstw państwowych.

¹⁰⁹ Ustawa z dnia 31 stycznia 1989 r. o gospodarce finansowej przedsiębiorstw państwowych (Dz. U. z 2017 r. poz. 2069).

9.2. INSTYTUTY BADAWCZE

Instytutem badawczym jest państwowa jednostka organizacyjna, wyodrębniona pod względem prawnym, organizacyjnym i ekonomiczno-finansowym, która prowadzi badania naukowe i prace rozwojowe ukierunkowane na ich wdrożenie i zastosowanie w praktyce. Instytut posiada osobowość prawną. Instytut tworzy, w drodze rozporządzenia, Rada Ministrów, na wniosek ministra właściwego ze względu na planowaną działalność instytutu, złożony po zasięgnięciu opinii ministra właściwego do spraw nauki. Przy tworzeniu instytutu minister nadzorujący wyposaża go w środki niezbędne do prowadzenia działalności. Równowartość majątku według stanu na dzień rozpoczęcia działalności odzwierciedla fundusz statutowy.

Na podstawie art. 19 ust. 4 ustawy o instytutach badawczych zysk brutto instytutu z działalności określonej w art. 2 ust. 1–3 oraz zysk netto z działalności określonej w art. 2 ust. 4 przeznacza się na działalność podstawową instytutu określoną w art. 2 ust. 1 poprzez zwiększenie funduszu rezerwowego, funduszu badań własnych, funduszu nagród oraz zakładowego funduszu świadczeń socjalnych¹¹⁰.

Tab. 9.4. Majątek instytutów badawczych

organ nadzorujący	liczba jednostek	wartość praw majątkowych *	fundusze własne	fundusz statutowy **
		[tys. PLN]		
Minister Cyfryzacji	3	104 302	302 818	105 181
Minister Edukacji Narodowej	1	2 074	2 975	2 074
Minister Energii	12	351 084	535 741	351 866
Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej	4	115 874	134 059	122 597
Minister Infrastruktury	3	127 550	145 178	129 476
Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego	4	6 643	6 643	7 758
Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego	1	1 467	2 304	1 467
Minister Obrony Narodowej	9	615 990	739 144	628 605
Minister Przedsiębiorczości i Technologii	35	870 446	1 101 316	911 751
Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	2	31 810	34 982	31 810
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	10	705 185	768 349	705 742
Minister Inwestycji i Rozwoju	3	101 370	115 315	101 398
Minister Sportu i Turystyki	1	5 908	7 709	5 908
Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji	3	38 047	42 331	38 047
Minister Spraw Zagranicznych ***	1	– 304	– 304	1
Minister Środowiska	4	160 907	180 014	160 907
Minister Zdrowia	16	– 60 552	– 4 654	598 256
Ogółem 31 XII 2018 r.	112	3 177 801	4 113 921	3 902 842
Ogółem 31 XII 2017 r.	117	3 359 869	5 860 495	4 013 312

* Wartość praw majątkowych Skarbu Państwa oznacza fundusz statutowy, a w jednostkach wykazujących w bilansach wartość majątku netto niższą od funduszu statutowego – sumę funduszy własnych jednostki.

** suma funduszu podstawowego i funduszu z aktualizacji wyceny.

*** Bez Państwowego Instytutu Spraw Międzynarodowych będącego państwową osobą prawną sektora finansów publicznych.

Źródło: Obliczenia PGRP na podstawie bilansów jednostek lub informacji od organów nadzorujących.

¹¹⁰ Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1350).

9.3. BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO

Do zadań Banku Gospodarstwa Krajowego należy wspieranie rządowych programów społeczno-gospodarczych oraz programów samorządności lokalnej i rozwoju regionalnego, realizowanych ze środków publicznych¹¹¹. Zadania te realizowane są poprzez zarządzanie funduszami utworzonymi, powierzonymi lub przekazanymi na podstawie ustaw i poprzez obsługę programów rządowych.

Na koniec 2018 r. BGK dysponował funduszem własnym o **wartości 19.127 mln PLN** (na koniec 2017 roku kapitał własny wyniósł 20.047 mln PLN).

¹¹¹ Ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o Banku Gospodarstwa Krajowego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1543 oraz z 2019 r. poz. 492, 823 i 1572). Bank prowadzi również działalność własną na zasadach komercyjnych.

10. INNE SKŁADNIKI MIENIA SKARBU PAŃSTWA

10.1. NALEŻNOŚCI Z TYTUŁU ZBYCIA I ODPŁATNEGO KORZYSTANIA Z MIENIA SKARBU PAŃSTWA

Mienie przedsiębiorstwa państwowego oddane do odpłatnego korzystania spółce z udziałem pracowników (tzw. leasing pracowniczy) pozostaje własnością Skarbu Państwa do chwili całkowitej spłaty lub wcześniejszego przeniesienia własności. Wartość takiego mienia oceniana jest według kwoty pozostałej do spłaty.

Tab. 10.1. Należności z tytułu umów zbycia i odpłatnego korzystania z mienia Skarbu Państwa

przedmiot umowy	liczba umów		należności [tys. PLN]	
	31 XII 2018 r.	31 XII 2017 r.	31 XII 2018 r.	31 XII 2017 r.
odpłatne korzystanie z mienia	71	94	240 274	284 224
sprzedaż przedsiębiorstw	40	45	124 677	132 794
wniesienie do spółki	5	5	12 536	12 230
sprzedaż majątku	2	2	622	604
sprzedaż akcji i udziałów	71	92	1 023 368	982 229
ogółem	189	238	1 401 477	1 412 081

Źródło: Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii.

W roku 2018 liczba niezakończonych rozliczeń z tytułu zawartych umów, spadła w wyniku wywiązywania się inwestorów z ich postanowień. Natomiast spadek stanu należności w 2018 roku w stosunku do roku poprzedniego wynika głównie z umorzenia należności przypadających Skarbowi Państwa od osób prawnych, które zostały wykreślone z właściwych rejestrów przy jednoczesnym braku majątku, z którego można by egzekwować należności, a odpowiedzialność z tytułu należności nie przeszła z mocy prawa na osoby trzecie.

Tab. 10.2. Struktura należności z tytułu umów zbycia mienia Skarbu Państwa

przedmiot umowy	tytuł należności [tys. PLN]			
	raty kapitałowe	oprocentowanie rat i odsetki	kary umowne, odsetki i zastępstwo procesowe	pozostałe
odpłatne korzystanie z mienia	42 736	95 815	49 595	52 128
sprzedaż przedsiębiorstw	9 794	44 528	56 120	14 235
wniesienie do spółki	0	0	12 536	0
sprzedaż majątku	243	349	0	30
sprzedaż akcji i udziałów	70 164	80 238	827 069	45 897
ogółem	122 937	220 930	945 320	112 290

Źródło: Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii.

10.2. NALEŻNOŚCI W EWIDENCJI MINISTRA FINANSÓW

Minister Finansów ewidencjonuje należności podatkowe, niepodatkowe, a także inne: powstałe z tytułu pożyczek, kredytów i gwarancji udzielonych ze środków budżetu państwa.

Tab. 10.3. Należności Skarbu Państwa będące w ewidencji Ministra Finansów w układzie prezentowanym w Sprawozdaniu z wykonania budżetu państwa

rodzaj należności	wartość [mln PLN]	
	31 XII 2018 r.	31 XII 2017 r.
I. należności podatkowe i niepodatkowe pozostałe do zapłaty	137 782,4	124 796,7
1. należności podatkowe	111 794,6	102 424,7
– podatki pośrednie	99 350,8	90 269,0
– podatek dochodowy od osób prawnych	4 920,3	4 824,7
– podatek dochodowy od osób fizycznych	7 516,0	7 325,5
– podatek od niektórych instytucji	2,5	0,0
– podatki zniesione	5,1	5,5
2. należności niepodatkowe	25 987,8	22 372,0
– wpłaty z zysku od przedsiębiorstw państwowych i spółek Skarbu Państwa	1,8	4,6
– cła	275,2	318,8
– pozostałe dochody	25 710,8	22 048,7
II. należności z tytułu przejściowego wykupienia odsetek od kredytów mieszkaniowych	647,3	3 800,5
III. należności z tytułu pożyczek ze środków budżetu państwa	1 424,3	8 621,9
1. pożyczka dla Funduszu Ubezpieczeń Społecznych	0,0	7 174,1
2. pożyczki na prefinansowanie dla jednostek sektora finansów publicznych	183,2	193,0
3. pożyczki dla publicznych zakładów opieki zdrowotnej i jednostek badawczo-rozwojowych	0,0	7,0
4. pożyczki udzielane sędziom i prokuratorom na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych	303,9	304,6
5. pożyczka dla KUKI S. A.	391,3	447,8
6. pożyczki udzielone jednostkom samorządu terytorialnego	545,9	495,4
IV. należności bieżące i zaległe z tytułu udzielonych kredytów zagranicznych	6 602,7	5 828,4
V. należności z tytułu gwarancji i poręczeń Skarbu Państwa	265,7	396,2
1. z tytułu poręczeń i gwarancji krajowych	254,3	385,1
2. z tytułu gwarancji zagranicznych	11,4	11,1
VI. inne należności	413,8	410,2
ogółem	147 136,1	143 854,0

Źródło: „Sprawozdanie z wykonania budżetu państwa za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2018 r.”.

10.3. UDZIAŁY W MIĘDZYNARODOWYCH INSTYTUCJACH FINANSOWYCH

Tab. 10.4. Udziały Rzeczypospolitej Polskiej w międzynarodowych organizacjach finansowych

organizacja	waluta	udziały opłacone *
Międzynarodowy Bank Odbudowy i Rozwoju (MBOiR)	USD	** 124 124 367,38
Międzynarodowe Stowarzyszenie Rozwoju (MSR) ***	USD	42 006 738,00
	SDR	5 019 040,00
	EUR	72 000,00
Wielostronna Agencja Gwarancji Inwestycyjnych (WAGI)	USD	826 648,00
Międzynarodowa Korporacja Finansowa (IFC)	USD	7 605 000,00
Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju (EBOiR)	EUR	80 130 000,00
Bank Rozwoju Rady Europy (BRRE)	EUR	16 224 000,00
Europejski Bank Inwestycyjny (EBI)	EUR	878 537 557,32
Azjatycki Bank Inwestycji Infrastrukturalnych (AIIB)	USD	133 120 000,00
Międzynarodowy Bank Współpracy Gospodarczej (MBWG)	EUR	24 016 053,00

* Kategoria obejmuje jedynie udziały.

** W tym kwota 71.636.018,56 USD opłacona w PLN.

*** Zobowiązania wobec MSR w ramach uzupełnień funduszy tej instytucji obejmują, zarówno udziały jak i darowizny. W tabeli podane są wyłącznie udziały.

Źródło: Ministerstwo Finansów

Polska jest także członkiem Międzynarodowego Funduszu Walutowego. Na podstawie art. 5 ust. 1a ustawy o Narodowym Banku Polskim (Dz. U. z 2017 r. poz. 1373, z 2018 r. poz. 2243., z 2019 r. poz. 371 i 730) wydatki związane z członkostwem Rzeczypospolitej Polskiej w MFW pokrywa ze środków własnych NBP. Wpłaty do MFW wykazywane są w księgach i bilansie NBP.

Ponadto Polska wykazuje należność z tytułu udziału w Międzynarodowym Banku Inwestycyjnym w wysokości 29.150.599,17 EUR (należność niepotwierdzona, wynikająca z wpłaty na kapitał statutowy Banku wniesionej przez RP na mocy Porozumienia o utworzeniu Międzynarodowego Banku Inwestycyjnego).

Pozostałe należności Skarbu Państwa to:

1. należności zaległe Skarbu Państwa z tytułu kredytów zagranicznych udzielonych w jednostkach rozliczeniowych – 2.268.778,95 XTR (Kuba),
2. należności Skarbu Państwa na bankowych rachunkach likwidacyjnych – 62.613.315,86 XTR (Kuba),
3. należności zaległe Skarbu Państwa z tytułu kredytów udzielonych w walutach obcych – 103.869.138,47 USD (Sudan) oraz 26.769.889,77 USD (Mozambik).

Natomiast stan środków na rachunkach specjalnych otwartych w NBP do obsługi kredytów z Międzynarodowego Banku Odbudowy i Rozwoju wynosił odpowiednio:

1. rachunek nr 67 1010 1023 6018 6115 1697 8000 – „Projekt Ochrony Przeciwpowodziowej Dorzecza Rzeki Odry” – 4.890.717,84 EUR,
2. rachunek nr 74 1010 1010 6018 6115 1697 8001 – „Projekt Ochrony Przeciwpowodziowej Dorzecza Odry i Wisły” – 12.205.892,24 EUR.

11. OBCIĄŻENIA PUBLICZNOPRAWNE I ZOBOWIĄZANIA SKARBU PAŃSTWA

11.1. ZASOBY MAJĄTKOWE SŁUŻĄCE REALIZACJI ZADAŃ PUBLICZNYCH PAŃSTWA

Część zasobów majątkowych Skarbu Państwa służy realizacji zadań z zakresu sprawowania władzy publicznej. Taką rolę według stanu prawnego na 31 grudnia 2018 roku pełnią:

1. majątek rzeczowy i środki finansowe państwowych jednostek sektora finansów publicznych,
2. zasoby majątku podmiotów o zadaniach niegospodarczych utworzonych ustawami (m.in. PGL Lasy Państwowe, agencji, funduszy i innych, o których była mowa w rozdziałach 6. i 7.), jak również niektórych przedsiębiorców – przedsiębiorstw, banków i spółek, na które ustawy nakładają szczególne obowiązki o charakterze publicznym,
3. prawa udziałowe w spółkach wykorzystywane w polityce rządu i właściwych ministrów dla realizacji celów publicznych dzięki zachowaniu przez Skarb Państwa pozycji właściciela decydującego o przekształceniach własnościowych albo dzięki posiadaniu szczególnych praw korporacyjnych pozwalających wywierać wpływ na kluczowe decyzje spółki,
4. zasoby (rezerwy w akcjach i udziałach) przeznaczone na zaspokojenie roszczeń z tytułu poręczeń i gwarancji Skarbu Państwa oraz na nieodpłatne udostępnienie uprawnionym,
5. określone części przychodów z prywatyzacji lub zbywania składników majątku przeznaczone na finansowanie zadań ustawowych.

11.2. ZADANIA PUBLICZNE PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH REALIZOWANE NA PODSTAWIE USTAW

Przepisy ustawowe ustanawiając zadania publiczne określają nazwę, formę prawną i przedmiot działalności podmiotu powołanego do realizacji zadań. Niekiedy ustawy określają minimalny udział Skarbu Państwa w kapitale zakładowym i dopuszczalny udział innych akcjonariuszy. Podmioty te z reguły mogą prowadzić inną zarobkową działalność gospodarczą, jeżeli nie pozostaje ona w sprzeczności z zadaniami określonymi w ustawie. Takie szczególne zadania wykonują:

1. **zarządy portów o podstawowym znaczeniu dla gospodarki narodowej (Gdańsk, Gdynia, Szczecin i Świnoujście)** – spółki akcyjne, w których Skarb Państwa ma co najmniej po 51% akcji i sumy głosów, utworzone przez ustawę o portach i przystaniach morskich w celu zarządzania gruntami i infrastrukturą portową¹¹²;
2. **Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych S. A.** – jednoosobowa spółka akcyjna Skarbu Państwa, która organizuje oraz inspirowa przedsięwzięcia zwiększające zainteresowanie podmiotów zagranicznych inwestowaniem kapitału w Polskę;

¹¹² Ustawa z dnia 20 grudnia 1996 r. o portach i przystaniach morskich. Akcjonariuszami spółek zarządzających portami o podstawowym znaczeniu dla gospodarki narodowej są: Skarb Państwa jako akcjonariusz większościowy oraz odpowiednie gminy miast, na terenie których są zlokalizowane ww. porty. Ponadto, w każdej ze spółek niewielki procent akcji jest w posiadaniu innych akcjonariuszy. Przekształcenia własnościowe tych spółek były realizowane zgodnie z ustawą o portach i przystaniach morskich i polegały na udostępnianiu akcji uprawnionym pracownikom oraz sprzedaży akcji spółek świadczących usługi portowe. Na podstawie ustawy z 16 listopada 2016 r. o zmianie ustawy o działach administracji rządowej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1954) kwestie dotyczące gospodarowania mieniem Skarbu Państwa w odniesieniu do przedsiębiorstw państwowych i spółek z udziałem Skarbu Państwa funkcjonujących w obszarze gospodarki morskiej, w tym wykonywania praw majątkowych i osobistych przysługujących Skarbowi Państwa, komercjalizacji i prywatyzacji, jak również ochrony interesów Skarbu Państwa weszły w katalog zagadnień objętych działem administracji rządowej „gospodarka morską”. Tym samym nastąpiło przejęcie uprawnień Ministra Skarbu Państwa w zakresie praw z akcji podmiotów zarządzających portamiorskimi przez ministra właściwego do spraw gospodarki morskiej. Portamiorskimi niemającymi podstawowego znaczenia dla gospodarki narodowej zarządzają spółki powołane przez właściwe gminy.

3. **Telewizja Polska S. A., Polskie Radio S. A. i regionalne rozgłośnie radia publicznego**, wykonujące zadania jednostek publicznej radiofonii i telewizji i realizujące misję publiczną, które mogą działać wyłącznie w formie jednoosobowych spółek Skarbu Państwa¹¹³;
4. **Polskie Linie Kolejowe S. A.**, zarządzające liniami kolejowymi oraz pozostałą infrastrukturą kolejową określoną w przepisach o transporcie kolejowym;
5. **Korporacja Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych S. A.**, która prowadzi działalność w zakresie ubezpieczeń eksportowych gwarantowanych przez Skarb Państwa¹¹⁴;
6. **Polski Rejestr Statków S. A.**, działający na rzecz bezpieczeństwa statków i ochrony środowiska morskiego, prowadzący rejestr statków¹¹⁵;
7. **Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S. A.**, do którego należy prowadzenie depozytu papierów wartościowych, prowadzenie rozliczeń i rozrachunku transakcji w papierach wartościowych, prowadzenie systemu zabezpieczania płynności rozliczeń oraz wykonywanie czynności w zakresie prowadzenia systemu rejestracji, rozliczeń i rozrachunku instrumentów finansowych nie będących papierami wartościowymi¹¹⁶;
8. **Poczta Polska S. A.**, w której ustawowo Skarb Państwa jest jedynym akcjonariuszem, a przedmiotem działalności gospodarczej spółki jest m.in. prowadzenie działalności polegającej na świadczeniu usług pocztowych, w tym usług o charakterze powszechnym¹¹⁷;
9. **PP Porty Lotnicze** – przedsiębiorstwo państwowe, prowadzące działalność w zakresie rozwoju i eksploatacji portów lotniczych w Polsce służących do obsługi krajowego i międzynarodowego ruchu lotniczego¹¹⁸;
10. **Agencja Rozwoju Przemysłu S. A.**, wykonująca zadania ustalone m. in. w ustawach o restrukturyzacji finansowej przedsiębiorstw i banków, specjalnych strefach ekonomicznych, wspieraniu restrukturyzacji przemysłowego potencjału obronnego, różnych przepisach o udzielaniu pomocy na ratowanie i na restrukturyzację przedsiębiorców. Przedmiotem działalności spółki jest m. in.:
 - wspieranie procesów restrukturyzacji przedsiębiorców, między innymi w ramach pomocy finansowej, szkoleniowej i organizacyjnej; prowadzenie prac w zakresie wykorzystania środków finansowych pochodzących ze źródeł zagranicznych,
 - doradztwo w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej i zarządzania, pełnienie funkcji inwestora w odniesieniu do restrukturyzujących się przedsiębiorców, zarządzanie mieniem i udziałami Skarbu Państwa i innych państwowych osób prawnych na zlecenie; wykonywanie na zlecenie praw z akcji i udziałów w spółkach kapitałowych; udział w tworzeniu przez organy państwowe oraz samorządowe rozwiązań prawnych i instytucjonalnych dla dalszej transformacji gospodarki, organizowanie specjalnych stref ekonomicznych, centrów innowacji, parków przemysłowych i technologicznych,
 - realizacja zadań restrukturyzacyjnych określonych przez rządowe programy strategiczne;
11. **Bank Gospodarstwa Krajowego**, będący bankiem państwowym działającym na podstawie szczególnej ustawy¹¹⁹, do którego należy wspieranie rządowych programów społeczno-gospodarczych oraz programów samorządności lokalnej i rozwoju regionalnego,

¹¹³ Ustawa z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji.

¹¹⁴ Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. o gwarantowanych przez Skarb Państwa ubezpieczeniach eksportowych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1378 oraz z 2019 r. poz. 1572). Korporacja prowadzi rozliczenia finansowe związane z prowadzeniem ubezpieczeń eksportowych gwarantowanych przez Skarb Państwa na wyodrębnionym rachunku bankowym pod nazwą „Interes Narodowy”.

¹¹⁵ Ustawa z dnia 26 października 2000 r. o Polskim Rejestrze Statków (Dz. U. z 2017 r. poz. 2036).

¹¹⁶ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (Dz. U. z 2018 r. poz. 2243, 2244 i 2286 oraz z 2019 r. poz. 730, 875 i 1655).

¹¹⁷ Ustawa z dnia 5 września 2008 r. o komercjalizacji państwowego przedsiębiorstwa użyteczności publicznej „Poczta Polska” (Dz. U. z 2019 r. poz. 261).

¹¹⁸ Ustawa z dnia 15 września 2017 r. o przedsiębiorstwie państwowym „Porty Lotnicze” (Dz. U. z 2017 r. poz. 1902).

¹¹⁹ Ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o Banku Gospodarstwa Krajowego.

realizowanych ze środków publicznych. Bank wykonuje również inne zadania powierzone lub przekazane wynikające z ustaw i umów zawieranych z ministrami¹²⁰. Bank specjalizuje się w obsłudze sektora publicznego i jednostek samorządu terytorialnego, krajowego i zagranicznego długu publicznego, finansowaniu dużych projektów inwestycyjnych (np. drogowych, jest akcjonariuszem **Polskiego Funduszu Rozwoju S. A.**), budownictwa mieszkaniowego, działalności poręczeniowo-gwarancyjnej, wspierania eksportu (w tym także jako akcjonariusz KUKI S. A.);

12. **Polska Agencja Prasowa S. A.** – publiczna agencja prasowa, zobowiązana między innymi do upowszechniania stanowiska naczelnych organów państwa¹²¹;
13. **Totalizator Sportowy Sp. z o. o.**, wykonujący monopol państwa w zakresie gier liczbowych¹²²;
14. **podmioty zarządzające specjalnymi strefami ekonomicznymi** – spółki, w stosunku do których Skarb Państwa albo samorząd województwa posiada większość głosów, które mogą być oddane na walnym zgromadzeniu lub zgromadzeniu wspólników¹²³;
15. **Aplikacje Krytyczne Sp. z o. o.** – jednoosobowa spółka Skarbu Państwa, powołana do realizacji projektów, których celem jest zapewnienie organom administracji podatkowej, Służby Celnej i kontroli skarbowej, systemów teleinformatycznych wspierających ich działania¹²⁴;
16. **spółki utworzone w celu przygotowania i wykonania przedsięwzięć Euro 2012**¹²⁵.

11.3. BEZPIECZEŃSTWO ENERGETYCZNE W POLITYCE WŁAŚCICIELSKIEJ

11.3.1. Sektor elektroenergetyczny

W 2018 roku obowiązującym dokumentem strategicznym, dotyczącym bezpieczeństwa elektroenergetycznego państwa była „Polityka energetyczna Polski do 2030 roku” z 2009 r., „Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 roku”, a także przyjęty w 2014 roku „Program polskiej energetyki jądrowej”.

Aktualnie opracowywane są szczegółowe zadania polityki energetycznej – PEP w perspektywie dłuższej niż 2030 r. Kluczowym elementem mogącym wpłynąć na ostateczny kształt PEP są efekty prac nad nowymi regulacjami Unii Europejskiej w ramach pakietu „Czysta energia dla wszystkich Europejczyków” – tzw. pakietu zimowego.

¹²⁰ BGK obsługuje m.in. Krajowy Fundusz Drogowy, Fundusz Kredytu Technologicznego, Fundusz Pożyczek i Kredytów Studenckich, rachunek rezerw poręczeniowych, windykację należności Skarbu Państwa z tytułu umów poręczeń i gwarancji. BGK prowadzi obsługę bankową rachunków państwowych funduszy celowych, agencji wykonawczych, państwowych osób prawnych utworzonych na podstawie odrębnych ustaw w celu wykonywania zadań publicznych (z wyłączeniem przedsiębiorstw, instytutów badawczych, banków i spółek), zgodnie z art. 196 ust. 5 ustawy o finansach publicznych. BGK od 1 maja 2011 r. dokonuje na zlecenie Ministra Finansów wszelkich czynności prawnych i faktycznych związanych z przyjmowaniem wolnych środków – agencji wykonawczych, Narodowego Funduszu Zdrowia, innych państwowych osób prawnych utworzonych na podstawie odrębnych ustaw w celu wykonywania zadań publicznych (z wyłączeniem przedsiębiorstw, instytutów badawczych, banków i spółek) oraz państwowych funduszy celowych – w depozyt lub zarządzanie oraz ich zwrotem, co jest przejawem tzw. konsolidacji środków publicznych.

¹²¹ Ustawa z dnia 31 lipca 1997 r. o Polskiej Agencji Prasowej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1595).

¹²² Ustawa z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 847 i 1495).

¹²³ Ustawa z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 482).

¹²⁴ Ustawa z dnia 29 kwietnia 2016 r. o szczególnych zasadach wykonywania niektórych zadań z zakresu informatyzacji działalności organów Krajowej Administracji Skarbowej (Dz. U. z 2017 r. poz. 2192 oraz z 2019 r. poz. 492 i 730).

¹²⁵ Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o przygotowaniu finałowego turnieju Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej UEFA EURO 2012 (Dz. U. z 2017 r. poz. 1372).

Ponadto istotne znaczenie miały także ustalenia związane z kształtem rynku mocy, którego kształt w sposób znaczący wpłynie na bilans energetyczny. Prace nad ustawą zostały zakończone, a rozstrzygnięte kwestie są implementowane do powstającego projektu polityki.

W ramach obowiązku nałożonego na państwa członkowskie Unii Europejskiej¹²⁶ Ministerstwo Energii prowadzi prace nad przygotowaniem *Krajowego planu na rzecz energii i klimatu*, będącego częścią systemu zarządzania unią energetyczną. Dokument będzie przedstawiał działania Polski podejmowane na rzecz realizacji 5 wymiarów unii energetycznej. *Krajowy plan* ze względu na zakres i zawartość będzie spójny z polityką energetyczną, ale ww. dokumenty będą mieć odmienny charakter.

11.3.2. Sektor gazowniczy i paliwowo-naftowy

Strategicznym dokumentem rządowym poświęconym bezpieczeństwu energetycznemu kraju, z zakresu sektora gazowniczego i paliwowo-naftowego jest Uchwała Rady Ministrów nr 182/2017 z dnia 28 listopada 2017 r. w sprawie przyjęcia Polityki Rządu RP dla infrastruktury logistycznej w sektorze naftowym. Główny cel to określenie działań zmierzających do poprawy bezpieczeństwa paliwowego RP. Narzędziami realizacji *Polityki* są działania legislacyjne, działania podejmowane w ramach wykonywania praw z udziałów lub akcji należących do Skarbu Państwa oraz działania względem organów nadzorowanych i podległych.

Wspólne oceny ryzyka. Dokument, zgodnie z rozporządzeniem *Parlamentu Europejskiego i Rady UE Nr 2017/1938 z dnia 25 października 2017 r. dotyczącego środków zapewniających bezpieczeństwo dostaw gazu ziemnego i uchylającego rozporządzenie (UE) nr 994/2010*, opracowany jest dla grup państw członkowskich zidentyfikowanych w rozporządzeniu. Celem dokumentu jest identyfikacja istotnych czynników ryzyka, które mogłyby spowodować urzeczywistnienie głównego ryzyka międzynarodowego dla bezpieczeństwa dostaw gazu ziemnego, takich jak klęski żywiołowe, ryzyka technologiczne, handlowe, społeczne, polityczne i inne.

Wspólna ocena ryzyka przygotowywana jest wraz z państwami członkowskimi należącymi do danej grupy ryzyka. Ze względu na fakt, iż Polska należy do białoruskiej oraz ukraińskiej grupy ryzyka, w 2018 roku rozpoczęto prace nad opracowaniem wspólnej oceny ryzyka ze względu na dostawy gazu ziemnego ze Wschodu, zarówno dla białoruskiej, jak i ukraińskiej grupy ryzyka. Ze względu na fakt, że dokument zawiera dane wrażliwe stanowiące tajemnice poszczególnych państwa członkowskich, nie jest on publikowany.

Ocena ryzyka związanego z dostarczeniem gazu ziemnego do Polski – w 2018 roku pozostał aktualny dokument opracowany w 2016 r. (na podstawie art. 9 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady UE Nr 994/2010 z 20 października 2010 r. w sprawie środków zapewniających bezpieczeństwo dostaw gazu ziemnego i uchylenia dyrektywy Rady 2004/67/WE). Dokument ten m. in. identyfikuje główne zagrożenia dla polskiego systemu gazowego. Dokument został przygotowany wspólnie z operatorem systemu przesyłowego. Ze względu na fakt, że dokument zawiera dane wrażliwe stanowiące tajemnice spółki OGP Gaz-System S. A. nie jest on publikowany. Na podstawie Oceny ryzyka został przygotowany Plan działań zapobiegawczych oraz Plan na wypadek sytuacji nadzwyczajnej.

Obecnie dokument z 2016 roku nie jest już aktualny i został zastąpiony Oceną ryzyka zatwierdzoną przez Ministra Energii w czerwcu 2019 r. na podstawie nowego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady UE Nr 2017/1938 z dnia 25 października 2017 r. dotyczącego

¹²⁶ Opracowanie wyżej wymienionego dokumentu wynika z projektu rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie zarządzania unią energetyczną, zmieniające dyrektywę 94/22/WE, dyrektywę 98/70/WE, dyrektywę 2009/31/WE, rozporządzenie (WE) nr 663/2009, rozporządzenie (WE) nr 715/2009, dyrektywę 2009/73/WE, dyrektywę Rady 2009/119/WE, dyrektywę 2010/31/UE, dyrektywę 2012/27/UE, dyrektywę 2013/30/UE i dyrektywę Rady (UE) 2015/652 oraz uchylające rozporządzenie (UE) nr 525/2013.

środków zapewniających bezpieczeństwo dostaw gazu ziemnego i uchylającego rozporządzenie (UE) nr 994/2010.

Ocena ryzyka z 2019 r. została opracowana na podstawie Wspólnej oceny ryzyka i obejmuje, w porównaniu do poprzedniej, dodatkowo wymiar regionalny, tj. w szczególności określa środki zapobiegawcze, przyjęte w odniesieniu do poszczególnych ryzyk zidentyfikowanych zgodnie ze Wspólną oceną ryzyka.

Plan na wypadek sytuacji nadzwyczajnych oraz Plan działań zapobiegawczych zostały opracowane na podstawie art. 4 ust. 1 lit. a, b) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady UE Nr 994/2010 z 20 października 2010 r. w sprawie środków zapewniających bezpieczeństwo dostaw gazu ziemnego i uchylenia dyrektywy Rady 2004/67/WE. Zgodnie z wymogami rozporządzenia dokumenty te zostały skonsultowane z sąsiednimi państwami członkowskimi UE. Powyższe dokumenty pozostaną aktualne do momentu wydania ich aktualizacji na podstawie nowego rozporządzenia PE Rady UE Nr 2017/1938 z dnia 25 października 2017 r. dotyczącego środków zapewniających bezpieczeństwo dostaw gazu ziemnego i uchylającego rozporządzenie (UE) nr 994/2010.

Celem dokumentów jest szczegółowa analiza sektora gazu ziemnego, stanu istniejącej infrastruktury gazowej w celu podjęcia działań przeciwdziałających lub ograniczających możliwe do wystąpienia zakłócenia w dostawach gazu ziemnego, co przekłada się na poprawę bezpieczeństwa energetycznego.

Plan na wypadek sytuacji nadzwyczajnej sporządzany jest na podstawie Oceny ryzyka. Zawiera on definicje stanów kryzysowych (stan wczesnego ostrzeżenia, stan alarmowy, stan nadzwyczajny) oraz opis środków, które mają być przyjęte w poszczególnych stanach kryzysowych. Ponadto, określa role i obowiązki przedsiębiorstw gazowych, odbiorców przemysłowych oraz producentów energii elektrycznej w odniesieniu do dostaw kryzysowych.

Plan Działania Zapobiegawczego sporządzany jest na podstawie oceny ryzyka. Zawiera on analizę zagrożeń zidentyfikowanych w ocenie ryzyka oraz przedstawia propozycje działań oraz opis środków zapobiegawczych, których realizacja przyczyni się do poprawy bezpieczeństwa energetycznego Polski w sektorze gazu ziemnego.

11.3.3. Sektor górnictwa węgla kamiennego i brunatnego

W styczniu 2018 r. Rada Ministrów przyjęła „Program dla sektora Górnictwa węgla kamiennego w Polsce”, a w maju 2018 r. został przyjęty „Program dla sektora Górnictwa węgla brunatnego w Polsce”. Programy przewidziane są do realizacji na lata 2018–2030. W dniu 6 kwietnia 2018 r. Minister Energii podpisał Zarządzenie w sprawie powołania Komitetu Sterującego do spraw górnictwa, który będzie wspierał Ministra w realizacji Programu.

Celem głównym „Programu dla sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce”, jak również dla „Programu dla sektora Górnictwa węgla brunatnego w Polsce”, jest tworzenie warunków sprzyjających budowie rentownego, efektywnego i nowoczesnego sektora górnictwa węgla kamiennego i brunatnego, opartego na kooperacji, wiedzy i innowacjach, który działając w przyjaznym oraz przewidywalnym otoczeniu programowo-prawnym, pozwala na efektywne wykorzystanie kapitału zasobowego, społecznego i gospodarczego dla zapewnienia wysokiej niezależności energetycznej Polski oraz wspierania konkurencyjności gospodarki narodowej. Oczekiwane rezultaty realizacji „Programu dla sektora Górnictwa węgla kamiennego w Polsce” pojawią się w postaci:

1. zaspokojenia krajowego zapotrzebowania na węgiel kamienny i zagwarantowania niezbędnych dostaw węgla kamiennego na rynek krajowy,
2. poprawy warunków pracy górników w podziemnych wyrobiskach oraz zmniejszenie liczby wypadków przy pracy,

3. wsparcia konkurencyjności krajowego rynku energetycznego, ciepła i rynku koksowego, a poprzez to konkurencyjności gospodarki narodowej, poprzez dostęp do surowców po racjonalnych i konkurencyjnych kosztach,
4. nośnika energii akceptowalnego z punktu widzenia ochrony środowiska oraz ochrony rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
5. wsparcia procesów przechodzenia polskiej gospodarki do gospodarki niskoemisyjnej poprzez poprawę, jakości produkowanych surowców i rozwój produkcji kwalifikowanych paliw niskoemisyjnych.

Natomiast oczekiwane rezultaty realizacji *Programu dla sektora Górnictwa węgla brunatnego w Polsce* to:

1. zaspokojenie krajowego zapotrzebowania na węgiel brunatny,
2. zapewnienie stabilnej pozycji węgla brunatnego w krajowym miksie energetycznym,
3. udostępnienie nowych złóż węgla brunatnego, a tym samym możliwość skutecznego wypełnienia luki powstałej po wyeksploatowaniu aktualnie pracujących kompleksów energetycznych opartych na tym surowcu,
4. zapewnienie miejsc pracy,
5. wprowadzenie ulepszeń związanych z dostosowaniem dokumentów planistycznych.

11.4. SZCZEGÓLNE ZASADY PRYWATYZACJI I RESTRUKTURYZACJI SPÓŁEK

Polskie Koleje Państwowe S. A., restrukturyzowane są w oparciu o przepisy ustawy o *komercjalizacji, restrukturyzacji przedsiębiorstwa państwowego Polskie Koleje Państwowe* (ustawa o PKP)¹²⁷.

Spółka pełni dominującą rolę w Grupie PKP, którą tworzą spółki zarządzające infrastrukturą kolejową, spółki przewozowe i inne spółki świadczące usługi na rzecz spółek grupy. Do jej podstawowych zadań należą:

1. realizacja procesów restrukturyzacji,
2. zagospodarowanie zbędnego majątku,
3. zarządzanie płynnością finansową spółek Grupy PKP,
4. koordynacja przedsięwzięć związanych z rozwojem spółek Grupy PKP,
5. przygotowanie projektów prywatyzacyjnych dla spółek Grupy.

Należące do Skarbu Państwa i państwowych osób prawnych akcje lub udziały spółek, o których mowa w art. 14 i 19 ustawy o PKP, mogą być zbywane przez ministra właściwego do spraw transportu lub PKP S. A. na podstawie pełnomocnictwa udzielonego przez tego ministra. Zbyciu nie podlegają akcje spółki PKP PLK S. A. i PKP S. A. Jednocześnie ustawa o PKP stanowi, że akcje PKP PLK S. A., będące własnością spółki PKP S. A., mogą być zbyte wyłącznie na rzecz Skarbu Państwa. Przychody PKP ze sprzedaży akcji i udziałów przeznaczone są zgodnie z art. 20d ust. 2 ustawy o PKP.

W ramach restrukturyzacji majątku PKP S. A. planuje się wnoszenie do spółek zależnych wkładów niepieniężnych, na które składają się nieruchomości gruntowe wraz z posadowionymi budynkami i budowlami. Równocześnie nie planuje się żadnych decyzji prywatyzacyjnych dotyczących spółek wchodzących w skład Grupy Kapitałowej.

Również w przypadku restrukturyzacji majątku PKP PLK S. A. planuje się wnoszenie do spółek zależnych wkładów niepieniężnych, na które składać się będą nieruchomości gruntowe wraz z posadowionymi budynkami i budowlami. Ponadto PKP S. A. zaangażowała się w rządowy Program

¹²⁷ Ustawa z dnia 8 września 2000 r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego „Polskie Koleje Państwowe”. PKP S. A., utworzyły spółki, wnosząc do nich składniki materialne wyodrębnione z przedsiębiorstwa. Akcje i udziały spółek utworzonych przez PKP S. A., z wyjątkiem spółki PKP Polskie Linie Kolejowe S. A., mogą być zbywane. Nie podlega sprzedaży mienie wchodzące w skład linii kolejowych o znaczeniu państwowym, będące własnością PKP S. A., PLK S. A. lub Skarbu Państwa.

Mieszkanie Plus, w postaci wskazywania swych nieruchomości, które mogą być zagospodarowane pod budownictwo wielorodzinne. Nieruchomości te mogą być, zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 2017 r. o Krajowym Zasobie Nieruchomości, zbywane w trybie bezprzetargowym według ceny rynkowej na rzecz Skarbu Państwa w celu włączenia do Krajowego Zasobu Nieruchomości.

Akcje **Krajowej Spółki Cukrowej S. A. z siedzibą w Toruniu** (dalej „KSC”) nie podlegające nieodpłatnemu udostępnieniu dla uprawnionych pracowników i plantatorów mogły zostać zbyte przez Skarb Państwa wyłącznie plantatorom buraków cukrowych związanych umowami kontraktacji z KSC oraz pracownikom spółki¹²⁸.

11.5. ZASÓB NA ZASPOKOJENIE ROSZCZEŃ Z TYTUŁU PORĘCZEŃ I GWARANCJI SKARBU PAŃSTWA

Na mocy art. 25 ustawy o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne¹²⁹, został utworzony zasób majątkowy Skarbu Państwa jako alternatywne, obok budżetu państwa, źródło spłaty poręczonych i gwarantowanych przez Skarb Państwa kredytów¹³⁰. Na zasób składają się akcje i udziały uzyskane w wyniku dochodzenia przez ministra finansów, w imieniu Skarbu Państwa, wierzytelności z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji oraz akcje i udziały w spółkach stanowiące własność Skarbu Państwa wyodrębnione przez Radę Ministrów do 17 lipca 2009 r.

Na dzień 31.12.2018 roku w zasobie majątkowym Skarbu Państwa przeznaczonym na zaspokojenie roszczeń z tytułu poręczeń i gwarancji udzielonych przez Skarb Państwa znajdowały się akcje i udziały przedstawione w poniższej tabeli.

Tab. 11.1. Zasób majątkowy na zaspokojenie roszczeń z tytułu poręczeń i gwarancji Skarbu Państwa

nazwa podmiotu	liczba akcji i udziałów
Centrum Techniki Okrętowej S. A. z siedzibą w Gdańsku	1 240 000
Chłodnia Szczecińska Sp. z o. o. z siedzibą w Szczecinie	7 440
Jastrzębska Spółka Węglowa S. A. z siedzibą w Jastrzębiu Zdroju	930 786
Lubinex Sp. z o. o. z siedzibą w Lubinie	16 168
Polskie Pracownie Konserwacji Zabytków S. A. z siedzibą w Warszawie	321 843
Pomorskie Hurtowe Centrum Rolno-Spożywcze S. A. z siedzibą w Gdańsku	53 070
Przemysłowy Instytut Maszyn Budowlanych Sp. z o. o. z siedzibą w Kobyłce	100 800
Warszawski Rolno-Spożywczy Rynek Hurtowy S. A. z siedzibą w Broniszach	6 171
Warszawskie Zakłady Sprzętu Ortopedycznego S. A. z siedzibą w Warszawie	627 900
WELUX S. A. z siedzibą w Katowicach	110 106
Zakłady Przemysłu Wełnianego 9 MAJA S. A. z siedzibą w Łodzi	40 586
Zespół Elektrowni Wodnych Niedzica S. A. z siedzibą w Niedzicy	230 785

Źródło: Dokument pt. „Informacja o poręczeniach i gwarancjach udzielonych w 2018 roku przez Skarb Państwa, niektóre osoby prawne oraz Bank Gospodarstwa Krajowego”, przygotowany przez Ministerstwo Finansów.

Środki pochodzące ze zbycia tych papierów wartościowych, a także z opłat prowizyjnych od udzielonych gwarancji i poręczeń, wpływają na utworzony (na podstawie art. 30 uopig) rachunek rezerw poręczeniowych i gwarancyjnych Skarbu Państwa.

¹²⁸ Ustawa z dnia 20 listopada 1996 r. o zmianie ustawy o regulacji rynku cukru i przekształceniach własnościowych w przemyśle cukrowniczym (Dz. U. poz. 724).

¹²⁹ Ustawa z dnia 8 maja 1997 r. o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne (Dz. U. z 2018 r. poz. 1808 oraz z 2019 r. poz. 492 i 504).

¹³⁰ O należnościach Skarbu Państwa z tytułu poręczeń lub gwarancji spłaty kredytów zob. w części 10.3.

Na dzień 31.12.2018 r. Minister Finansów przekazał całość środków z wyżej wymieniony rachunku w wysokości 1.178.029.109,56 PLN na finansowanie potrzeb pożyczkowych budżetu państwa oraz zarządzanie długiem Skarbu Państwa, gdyż nie było potrzeby ich wykorzystania w celu dokonania płatności za zobowiązania zaciągnięte w wyniku udzielenia poręczeń i gwarancji.

Tab. 11.2. Potencjalne zobowiązania Skarbu Państwa z tytułu gwarancji i poręczeń

tytuł zobowiązania	wartość zobowiązania [mln PLN]			
	31 XII 2018 r.	31 XII 2017 r.	31 XII 2016 r.	31 XII 2015 r.
poręczenia i gwarancje krajowe	11 692,5	26 301,2	28 978,2	31 418,3
gwarancje zagraniczne	97 106,2	90 577,3	95 535,4	81 783,9
ogółem *	108 798,7	116 878,5	124 513,6	113 202,2

* (łączna kwota ewentualnych wypłat z budżetu w przypadku, gdyby kredytobiorcy nie wywiązali się ze spłaty poręczonych lub gwarantowanych kredytów).

Źródło: Dokument pt. „Informacja o poręczeniach i gwarancjach udzielonych w 2018 roku przez Skarb Państwa, niektóre osoby prawne oraz Bank Gospodarstwa Krajowego”, przygotowany przez Ministerstwo Finansów.

11.6. ZOBOWIĄZANIA WOBEC PRACOWNIKÓW, ROLNIKÓW I RYBAKÓW

W przypadku zbycia akcji Skarbu Państwa na zasadach ogólnych, uprawnionym pracownikom, rolnikom lub rybakom przysługuje prawo do nieodpłatnego nabycia do 15% akcji objętych przez Skarb Państwa w dniu wpisania spółki do rejestru. W spółkach, w których proces udostępnienia rozpoczął się przez 31.12.2016 r., akcje na rzecz uprawnionych pracowników w imieniu Skarbu Państwa, zbywa właściwy minister wykonujący prawa z akcji w danej spółce, a w przypadku akcji na rzecz uprawnionych rolników czy rybaków – minister właściwy do spraw rolnictwa, do spraw rozwoju wsi i do spraw rybołówstwa.

Natomiast w spółkach, gdzie zbycie akcji na zasadach ogólnych nastąpiło po 01.01.2017 r., uprawnionym pracownikom, rolnikom lub rybakom akcje zbywa minister właściwy do spraw gospodarki.

We wszystkich spółkach, gdzie proces nieodpłatnego udostępniania akcji był realizowany, prawo do nieodpłatnego zbycia wygasło. Aktualnie zawierane są tylko umowy ze spadkobiercami osób uprawnionych.

11.7. ZAPLANOWANE W BUDŻECIE PAŃSTWA PRZYCHODY Z PRYWATYZACJI

Planowane kwoty oraz przeznaczenie przychodów z prywatyzacji określa ustawa budżetowa.

Tab. 11.3. Wykonanie przychodów z prywatyzacji

tytuł przychodu	wartość planowana [tys. PLN]		wartość uzyskana [tys. PLN]	
	31 XII 2018 r.	31 XII 2017 r.	31 XII 2018 r.	31 XII 2017 r.
prywatyzacja pośrednia	690	3 973	2 479	4 116
prywatyzacja bezpośrednia	6 800	9 060	11 001	13 022
pozostałe przychody	0	0	0	8 227
ogółem	7 490	13 033	13 480	25 365

Źródło: Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii.

11.8. FUNDUSZE ZWIĄZANE Z PRYWATYZACJĄ

11.8.1. Fundusz Reprywatyzacji

Państwowy fundusz celowy utworzony na podstawie art. 56 ust. 1 ustawy o komercjalizacji i niektórych uprawnieniach pracowników¹³¹. Na rachunku Funduszu gromadzone są środki pochodzące ze sprzedaży 5% akcji należących do Skarbu Państwa w każdej ze spółek powstałych w wyniku komercjalizacji oraz odsetki od tych środków z przeznaczeniem na cele związane z zaspakajaniem roszczeń byłych właścicieli mienia przejętego przez Skarb Państwa.

Przychody Funduszu w 2018 r. zostały zrealizowane w kwocie 2.167.585 tys. PLN. Kwotę tę stanowiły odsetki od środków zgromadzonych na rachunku Funduszu Reprywatyzacji, odsetki od udzielonych pożyczek oraz środki w wysokości 2.100.000 tys. PLN wynikające z ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o szczególnych rozwiązaniach służących realizacji ustawy budżetowej na rok 2018. Ze środków Funduszu zrealizowano koszty w wysokości 101.363 tys. PLN.

Saldo środków finansowych na rachunku Funduszu Reprywatyzacji na dzień 31.12.2018 r. wyniosło **4.896.691 tys. PLN** (na koniec 2017 r. – 3.181.622 tys. PLN.).

11.8.2. Fundusz Rekompensacyjny

Prawo do rekompensaty z tytułu pozostawienia mienia poza obecnymi granicami państwa polskiego w wysokości równej 20 % wartości nieruchomości pozostawionych poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej w wyniku wypędzenia z byłego terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub jego opuszczenia w związku z wojną rozpoczętą w 1939 r., przysługuje właścicielowi, który był w dniu 1 września 1939 r. obywatelem polskim, zamieszkiwał w tym dniu na byłym terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz posiada obywatelstwo polskie.

W przypadku śmierci właściciela nieruchomości pozostawionych poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej, prawo do rekompensaty przysługuje wszystkim spadkobiercom albo niektórym z nich, wskazanym przez pozostałych spadkobierców, jeżeli posiadają obywatelstwo polskie¹³². Na realizację rekompensat w formie świadczenia pieniężnego¹³³, wypłacanego ze środków Funduszu Rekompensacyjnego, przeznaczane są przychody ze sprzedaży nieruchomości pochodzących z Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa, z ich częściami składowymi, o łącznej powierzchni nie mniejszej niż 400.000 ha oraz wpływy z tytułu odpłatnego korzystania z mienia Zasobu oraz odsetki bankowe.

Przychody Funduszu w 2018 r. wyniosły 373.198 tys. PLN. Były to głównie wpłaty Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa środków ze sprzedaży nieruchomości oraz dzierżawy mienia pochodzącego z Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa, zgodnie z art. 16 ust. 4 ustawy o realizacji prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej (360.400 tys. PLN). Natomiast koszty wyniosły 337.094 tys. PLN.

¹³¹ Do 31.12.2016 r. art. 56 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji (Dz. U. z 2016 r. poz. 981).

¹³² Ustawa z dnia 8 lipca 2005 r. o realizacji prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2017 r. poz. 2097). Dla zasadniczej grupy właścicieli ostateczny termin składania wniosków o stwierdzenie prawa do rekompensaty upłynął 31 grudnia 2008 r.

¹³³ Prawo do rekompensaty może być także zrealizowane w formie zaliczenia wartości nieruchomości pozostawionych poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej na poczet:

- a) ceny sprzedaży nieruchomości stanowiących własność Skarbu Państwa,
- b) ceny sprzedaży prawa użytkowania wieczystego przysługującego Skarbowi Państwa,
- c) opłat z tytułu użytkowania wieczystego nieruchomości gruntowych stanowiących własność Skarbu Państwa i ceny sprzedaży położonych na nich budynków oraz innych urządzeń lub lokali,
- d) opłaty za przekształcenie prawa użytkowania wieczystego w prawo własności nieruchomości stanowiących własność Skarbu Państwa.

Saldo środków finansowych na rachunku Funduszu Rekompensacyjnego na dzień 31.12.2018 r. wyniosło **786.982 tys. PLN** (na koniec 2017 r. – 777.453 tys. PLN).

11.9. ZADŁUŻENIE SKARBU PAŃSTWA

Tab. 11.4. Zadłużenie Skarbu Państwa według kryterium miejsca emisji

Zadłużenie Skarbu Państwa ogółem (według nominału w mln PLN)	Stan na dzień	
	31 XII 2018 r.	31 XII 2017 r.
	954 269,3	928 473,0
I. Zadłużenie krajowe Skarbu Państwa	674 422,0	644 533,1
II. Zadłużenie zagraniczne Skarbu Państwa	279 847,2	283 939,9
Kurs przyjęty do obliczeń EUR/PLN	4,3000	4,1709
Kurs przyjęty do obliczeń USD/PLN	3,7597	3,4813

Źródło:

Tab. 11.5. Zadłużenie Skarbu Państwa według kryterium rezydenta

Zadłużenie Skarbu Państwa ogółem (według nominału w mln PLN)	Stan na dzień	
	31 XII 2018 r.	31 XII 2017 r.
	954 269,3	928 473,0
Zadłużenie krajowe Skarbu Państwa	502 956,8	456 110,5
Zadłużenie zagraniczne Skarbu Państwa	451 312,5	472 362,4

Źródło:

Tab. 11.6. Zobowiązania Skarbu Państwa z tytułu kredytów zaciągniętych w międzynarodowych instytucjach finansowych

Zobowiązanie z tytułu kredytu	Waluta	Kwota
Europejski Bank Inwestycyjny	EUR	9,005 mld
Bank Rozwoju Rady Europy	EUR	214,130 mln
Międzynarodowy Bank Odbudowy i Rozwoju	EUR	106,269 mln

Źródło: Ministerstwo Finansów.

12. ZESTAWIENIE ZBIORCZE MIENIA SKARBU PAŃSTWA

Tab. 12.1. Zestawienie zbiorcze składników mienia Skarbu Państwa

składniki *	wartość [mln PLN]	
	31 XII 2018 r.	31 XII 2017 r.
zabytki	bez wyceny	bez wyceny
zasoby naturalne	bez wyceny	bez wyceny
grunty	400 726	417 411
budynki, budowle i obiekty inżynierii lądowej i wodnej (bez tych, którymi gospodarują starostowie)	206 667	204 654
drogi, mosty i wiadukty **	181 421	183 537
melioracje ***	b. d.	11 324
środki trwałe w budowie i zaliczki na środki trwałe w budowie	47 935	50 200
wartości niematerialne i prawne	561	506
maszyny i urządzenia techniczne	7 450	6 737
środki transportu	10 381	9 378
inne środki trwałe	3 529	3 431
należności długoterminowe	3 558	3 763
akcje i udziały	191 175	191 219
inne aktywa długoterminowe	4	2
rozliczenia długoterminowe	12	12
mienie zlikwidowanych jednostek	48	41
zapasy	32 663	31 298
rezerwy strategiczne i zapasy agencyjne	4 795	4 201
należności i roszczenia krótkoterminowe	40 998	33 779
środki pieniężne	36 741	27 537
krótkoterminowe papiery wartościowe	457	0
rozliczenia międzyokresowe	17 479	16 557
należności budżetu ewidencjonowane przez Ministra Finansów	147 136	143 854

* Mienie wykorzystywane przez państwowe jednostki organizacyjne i powierzone agencjom wykonującym zadania z zakresu gospodarowania składnikami majątku Skarbu Państwa.

** Obejmuje także drogi krajowe i obiekty drogowe w miastach na prawach powiatu.

*** Wartość nieujmowana w bilansach jednostek.

Źródło: jak w Sprawozdaniu, obliczenia PGRP.

Tab. 12.2. Wartość praw majątkowych z tytułu wkładu Skarbu Państwa

podmiot	wartość [mln PLN]	
	31 XII 2018 r.	31 XII 2017 r.
agencje wykonawcze	6 093	5 408
instytucje gospodarki budżetowej	794	924
Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	703	497
instytucje kultury	2 144	2 112
samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej	950	933
uczelnie publiczne	37 465	38 624
agencje, fundacje, fundusze i inne państwowe osoby prawne realizujące szczególne niegospodarcze zadania ustawowe	36 913	19 289
jednostki ubezpieczeń społecznych w tym: Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	48 587 4 660	23 289 – 2 191
przedsiębiorstwa państwowe	2 594	2 646
instytuty badawcze	3 178	3 360
parki narodowe	9 381	9 366
Polska Akademia Nauk	910	902
Bank Gospodarstwa Krajowego	19 127	20 047

* Wartości składników majątku wykorzystywanego przez państwowe jednostki organizacyjne i powierzonego agencjom wykonującym zadania z zakresu gospodarowania składnikami majątku Skarbu Państwa, nie wskazane w częściach szczegółowych, przedstawiono w załączniku (tab. 13.3.).

Źródło: jak w Sprawozdaniu, obliczenia PGRP.

Przyjęte zasady wyceny oraz zastosowane metody oszacowania, a w przypadku niektórych składników - brak możliwości wyceny - powodują, że poszczególne wartości są niewspółmierne, a w związku z tym podanie łącznej wartości mienia Skarbu Państwa wyrażonej w jednej kwocie obarczone jest dużym ryzykiem.

13. ZAŁĄCZNIKI

13.1. ZAŁĄCZNIKI DO ROZDZIAŁU 4.

Tab. 13.1.1. Grunty Skarbu Państwa według województw z podziałem na grupy rejestrowe

województwo	Zasób Własności Rolnej Skarbu Państwa	PGL Lasy Państwowe	w trwałym zarządzie państwowych jednostek organizacyjnych bez PGL	Zasób Nieruchomości Skarbu Państwa	Agencja Mienia Wojskowego	Wojskowa Agencja Mieszkaniowa	pozostałe grunty Skarbu Państwa	grunty Skarbu Państwa w użytkowaniu wieczystym			
								osób fizycznych	państwo- wych osób prawnych	spółdzielni mieszka- niowych	pozostałych osób
	[ha]										
dolnośląskie	185 708	586 892	16 681	14 098	1 145	0	15 003	3 475	22 720	51	21 710
kujawsko-pomorskie	74 272	379 801	19 449	35 075	251	0	27 404	2 012	5 459	36	9 157
lubelskie	33 809	331 809	10 436	23 808	214	0	13 635	1 177	20 437	32	4 886
lubuskie	90 450	673 095	8 723	13 546	178	0	12 164	850	14 968	11	3 244
łódzkie	14 112	243 923	4 662	38 070	933	0	12 653	1 344	5 767	39	5 629
małopolskie	10 228	187 479	32 862	36 363	192	0	15 335	1 363	10 614	48	12 266
mazowieckie	24 196	428 944	38 477	42 417	879	0	29 320	1 939	31 962	86	10 671
opolskie	64 299	243 204	8 657	3 337	88	0	10 684	1 169	4 210	16	7 238
podkarpackie	27 266	502 665	19 852	11 925	275	0	15 251	1 204	46 917	52	7 428
podlaskie	29 529	394 875	13 701	24 702	59	0	11 103	1 642	49 933	5	8 175
pomorskie	83 862	616 555	30 075	22 125	984	6	29 206	999	32 378	18	9 100
śląskie	31 448	320 910	14 201	30 930	30	7	11 787	4 563	10 976	617	20 709
świętokrzyskie	5 737	153 940	3 783	35 882	45	0	4 737	642	3 356	23	3 760
warmińsko-mazurskie	141 218	756 463	53 570	7 390	303	0	95 604	1 701	8 344	16	4 476
wielkopolskie	172 558	705 295	20 541	66 074	321	0	10 796	3 290	15 810	36	14 648
zachodniopomorskie	270 976	847 664	57 435	38 633	1 270	0	38 776	1 585	25 493	41	6 418

Źródło: Główny Geodeta Kraju – Krajowe Zestawienie Zbiorcze danych objętych ewidencją gruntów i budynków według stanu na 1 stycznia 2019 r., obliczenia PGRP.

Tab. 13.2. Grunty Skarbu Państwa według województw z podziałem na rodzaje użytków

województwo	użytki rolne	użytki leśne i grunty zadrzewione	grunty zabudowane i zurbanizowane	tereny komunikacyjne	grunty pod wodami	użytki ekologiczne, tereny różne, nieużytki	ogółem	udział gruntów Skarbu Państwa w powierzchni województwa
	[ha]							[%]
dolnośląskie	210 547	588 030	16 944	20 202	16 570	15 190	867 483	43,55
kujawsko-pomorskie	85 824	381 120	6 577	18 308	43 392	17 695	552 916	30,82
lubelskie	45 137	345 998	4 814	15 367	15 072	13 855	440 243	17,53
lubuskie	105 458	655 945	3 732	10 913	23 933	17 248	817 228	58,52
łódzkie	28 434	256 754	7 900	16 658	10 831	6 555	327 132	17,96
małopolskie	22 988	234 612	8 909	14 189	18 294	7 758	306 750	20,20
mazowieckie	47 401	468 967	12 065	28 691	39 557	12 210	608 891	17,12
opolskie	72 400	242 079	5 627	7 844	11 882	3 070	342 902	36,54
podkarpackie	43 908	544 441	4 702	11 464	18 626	9 694	632 835	35,47
podlaskie	39 143	427 293	2 505	12 588	26 650	25 545	533 724	26,44
pomorskie	102 402	605 202	6 141	15 892	70 114	25 557	825 308	45,09
śląskie	49 600	323 615	23 068	26 106	16 383	7 406	446 178	36,21
świętokrzyskie	12 257	180 699	3 772	7 407	5 301	2 469	211 905	18,08
warmińsko-mazurskie	162 151	720 843	3 311	13 079	136 552	33 149	1 069 085	44,22
wielkopolskie	210 213	698 411	8 739	30 963	38 914	22 129	1 009 369	33,91
zachodniopomorskie	263 669	819 101	9 571	15 806	118 682	61 462	1 288 292	56,26

Źródło: Główny Geodeta Kraju – Krajowe Zestawienie Zbiorcze danych objętych ewidencją gruntów i budynków według stanu na 1 stycznia 2019 r., obliczenia PGRP.

13.2. ZAŁĄCZNIK DO ROZDZIAŁÓW 6. I 7.

Tab. 13.3. Wartość grup rodzajowych składników majątku jednostek państwowych

składniki	urzędy i instytucje centralne *	urzędy i instytucje wojewódzkie	Zasób WRSP	AMW	ARM	PGL Lasy Państwowe	ogółem 31 XII 2018 **
	[tys. PLN]						
grunty	51 915 834	859 264	4 703 142	935 044	43 603	197 677	58 654 005
budynki, lokale i obiekty inżynierii lądowej i wodnej	194 457 046	2 638 667	411 134	2 647 369	79 071	6 433 523	206 666 810
wartości niematerialne i prawne	532 995	14 787	2	1 758	4 651	7 065	561 258
maszyny i urządzenia techniczne	6 927 181	300 175	3 784	9 175	4 235	205 082	7 449 632
środki transportu	9 555 750	712 119	6	1 502	2 509	108 857	10 380 743
inne środki trwałe	3 282 163	187 244	865	1 530	792	56 431	3 529 025
środki trwałe w budowie	43 670 412	133 856	29 487	105 184	14 431	288 570	44 241 940
środki przekazane na poczet inwestycji	3 692 711	0	5	0	0	31	3 692 747
należności długoterminowe	3 495 736	60 255	88	190	0	1 727	3 557 996
akcje i udziały	135 973 161	0	758 534	1 207 187	0	41 638	137 980 520
inne aktywa długoterminowe	7	230	0	0	0	3 792	4 029
długoterminowe papiery wartościowe	6 398	0	0	0	0	0	6 398
rozliczenia długoterminowe	0	0	70	6 189	326	5 364	11 879
mienie zlikwidowanych jednostek	46 314	1 325	0	0	0	0	47 639
zapasy	27 440 197	124 046	16	25 491	4 795 072	277 686	32 662 508
należności i roszczenia	30 454 428	4 643 291	4 963 152	92 143	226 692	598 084	40 977 790
środki pieniężne	30 328 810	86 225	963 907	137 101	1 860 587	3 364 746	36 741 376
krótkoterminowe papiery wartościowe	456 771	0	0	0	0	0	456 771
rozliczenia międzyokresowe	17 441 123	3 397	60	2 825	170	31 179	17 478 754
suma bilansowa 2018 r. **	562 113 562	9 764 881	11 834 475	5 172 688	7 032 140	11 724 077	
suma bilansowa 2017 r. **	559 877 413	11 778 762	12 164 059	5 461 048	5 965 878	11 239 057	

* Bez placówek zagranicznych.

** Liczby w kolumnach mogą nie sumować się z powodu zaokrągleń w trakcie kolejnych agregacji.

Źródło: Obliczenia własne PGRP na podstawie bilansów łącznych dysponentów części budżetu i bilansów Agencji.

13.3. ZAŁĄCZNIKI DO ROZDZIAŁU 8.

Tab. 13.4. Akcje Skarbu Państwa w spółkach publicznych

podmiot	liczba akcji	udział	wartość rynkowa *
		[%]	[tys. PLN]
Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S. A.	4 153 706 157	71,88	28 702 110
Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski S. A.	367 918 980	29,43	14 521 762
Powszechny Zakład Ubezpieczeń S. A.	295 217 300	34,19	12 960 039
Polski Koncern Naftowy ORLEN S. A.	117 710 196	27,52	12 730 358
PGE Polska Grupa Energetyczna S. A.	1 072 984 098	57,39	10 729 841
Grupa LOTOS S. A.	98 329 515	53,19	8 702 162
KGHM Polska Miedź S. A.	63 589 900	31,79	5 651 870
Jastrzębska Spółka Węglowa S. A.	64 387 333	54,84	4 330 692
ENEA S. A.	227 357 768	51,50	2 250 842
ENERGA S. A.	213 326 317	51,52	1 900 737
TAURON Polska Energia S. A.	526 848 384	30,06	1 153 798
GRUPA AZOTY S. A.	32 734 509	33,00	1 020 662
Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie S. A.	14 688 470	35,00	538 332
Polski Holding Nieruchomości S. A.	32 655 617	69,76	288 676
GRUPA AZOTY ZAKŁADY CHEMICZNE „POLICE” S. A.	3 759 356	5,01	50 751
BOŚ S. A.	5 148 000	5,54	37 838
Elektrociepłownia Będzin S. A.	157 466	5,00	3 354
Ruch Chorzów S. A.	2 981 479	5,45	566
MBANK S. A.	500	0,001	212
KOFAMA Koźle S. A.	102 504	1,18	106
Grupa Azoty Zakłady Azotowe „Puławy” S. A.	1	0,000005	0
Regnon S. A.	29	0,00061	0

* Według kursu z dnia 28.12.2018 r.

Źródło: Dane PGRP i organów nadzorujących.

Tab. 13.5. Jednoosobowe spółki Skarbu Państwa

podmiot *	wartość nominalna akcji i udziałów	kapitał własny	wynik finansowy netto za 2018 r.
	[tys. PLN]		
PKP S. A.	10 150 716	12 469 360	68 849
Polskie Sieci Elektroenergetyczne S. A.	9 605 473	14 515 983	489 908
Agencja Rozwoju Przemysłu S. A.	5 297 908	5 949 734	47 194
Operator Gazociągów Przesyłowych Gaz-System S. A.	3 771 991	7 165 178	392 530
Polska Grupa Lotnicza S. A.	2 597 603	2 603 492	7 599
Towarzystwo Finansowe Silesia Sp. z o. o.	1 723 494	1 944 731	16 737
PERN S. A.	1 235 978	4 516 641	420 837
POCZTA POLSKA S. A.	774 140	1 172 169	- 69 794
Exatel S. A.	576 855	482 007	- 20 557
„WĘGLOKOKS” S. A.	558 819	2 375 802	- 73 014
AMW REWITA Sp. z o. o.	534 072	379 064	- 46 688
AMW TBS „KWATERA” Sp. z o. o.	525 460	637 456	2 574
Chopin Airport Development Sp. z o. o.	509 379	543 111	1 330
Międzynarodowa Korporacja Gwarancyjna Sp. z o. o.	342 704	53 505	- 11 529
Telewizja Polska S. A.	286 597	466 042	3 493
Totalizator Sportowy Sp. z o. o.	279 142	1 012 987	233 625
Katowicki Holding Węglowy S. A.	235 870	0	0
Zespół Elektrowni Wodnych Niedzica S. A.	225 838	291 449	15 588
Spółka Restrukturyzacji Kopalń S. A.	143 837	337 944	- 10 578
Elewarr Sp. z o. o.	143 011	139 065	- 17 222
Polska Agencja Inwestycji i Handlu S. A.	138 007	100 952	- 36 270
AMW HOTELE Sp. z o. o.	132 156	118 187	- 9 898
PORT Polski Ośrodek Rozwoju Technologii Sp. z o. o.	131 869	76 331	- 25 197
POLSKA WYTWÓRNIĄ PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH S. A.	130 650	878 360	111 468
Kombinat Rolny Kietrz Sp. z o.o	101 122	245 184	7 590
Regionalny Fundusz Gospodarczy S. A.	85 100	92 992	288
Przedsiębiorstwo Budownictwa Przemysłowego CHEMOBUDOWA – KRAKÓW S. A.	75 332	96 676	1 895
DANKO Hodowla Roślin Sp. z o. o.	74 655	215 297	5 900
Fundusz Rozwoju Spółek S. A.	62 367	391 549	3 625
H.CEGIELSKI – POZNAŃ S. A.	59 300	51 154	- 51 199
Centrala Farmaceutyczna „CEFARM” S. A.	55 400	71 759	8 856
Uzdrowisko Krynica-Żegiestów S. A.	51 680	54 246	215
AMW SINEVIA Sp. z o. o.	51 347	73 052	6 459
Małopolska Hodowla Roślin – HBP Sp. z o. o.	50 182	95 737	1 000
Ośrodek Hodowli Zarodowej w Kamieńcu Żąbkowickim Sp. z o. o.	47 095	93 466	567
Polska Żegluga Bałtycka S. A.	40 497	79 331	- 10 926
NOWE CENTRUM ADMINISTRACYJNE Sp. z o. o.	38 529	38 147	- 682
Specjalistyczne Centrum Medyczne S. A.	36 800	160 156	635
Siarkopol Tarnobrzeg Sp. z o. o.	35 000	273 457	2 333
Aplikacje Krytyczne Sp. z o. o.	35 000	10 301	- 14 657

Stadnina Koni „Iwno” Sp. z o. o.	32 710	47 096	– 3 071
Polska Agencja Prasowa S. A. w Warszawie	30 696	32 183	– 3 532
Krakowska Hodowla i Nasiennictwo Ogrodnicze „Polan” Sp. z o. o.	29 331	29 769	– 3 816
Fabryka Przewodów Energetycznych S. A.	26 800	29 301	1 819
GLIWICKA AGENCJA TURYSTYCZNA S. A.	25 085	22 562	– 2 204
Przedsiębiorstwo Wydawnicze „RZECZPOSPOLITA” Sp. z o. o.	24 000	38 962	111
Pomorsko-Mazurska Hodowla Ziemniaka Sp. z o. o.	22 287	51 108	– 1 433
„Uzdrowisko Rabka” S. A.	21 300	22 009	– 457
Kopalnia Soli „Wieliczka” S. A.	21 000	171 895	25 374
Plantico – Hodowla i Nasiennictwo Ogrodnicze Zielonki Sp. z o. o.	18 963	25 901	280
Hodowla Zwierząt Zarodowych Osowa Sień Sp. z o. o.	17 508	49 474	123
Ośrodek Hodowli Zarodowej „Garzyn” Sp. z o. o.	17 309	101 917	1 480
Polskie Radio S. A.	16 366	175 068	15 300
Poznańska Hodowla Roślin Sp. z o. o.	16 153	76 646	632
Centralna Stacja Ratownictwa Górniczego S. A.	16 000	48 632	3 682
Polskie Centrum Badań i Certyfikacji S. A.	16 000	20 535	49
Hotele Olsztyn Sp. z o. o.	15 724	16 026	– 331
Centrum Techniki Okrętowej S. A.	15 500	33 888	1 027
OHZ OSIĘCINY Sp. z o. o.	15 158	52 731	1 251
Polskie Ratownictwo Okrętowe Sp. z o. o.	15 000	18 907	– 404
Hodowla Zwierząt i Nasiennictwo Roślin Polanowice Sp. z o. o.	14 379	32 617	69
Gospodarstwo Rolno-Hodowlane Żydowo Sp. z o. o.	13 526	40 708	– 2 778
Hodowla Zarodowa Zwierząt "Żołędźnica" Sp. z o. o.	13 074	48 411	1 282
Zakłady Urządzeń Chemicznych i Armatury Przemysłowej „CHEMAR” S. A.	12 500	708	884
Przedsiębiorstwo Rolne Długie Stare Sp. z o. o.	12 356	48 570	– 1 710
PL.2012+ Sp. z o. o.	12 000	30 977	4 933
AMW INVEST Sp. z o. o.	11 257	9 387	– 1 887
Stadnina Koni „Pępowo” Sp. z o. o.	10 929	43 851	790
SKLEJKA ORZECHOWO S. A.	10 500	15 666	259
Zakłady Przemysłu Odzieżowego CORA-TEX S. A. w Krasnymstawie	10 380	– 7 349	– 1 303
Centralny Port Komunikacyjny Sp. z o. o.	10 000	8 929	– 1 071
Przedsiębiorstwo Rolniczo-Hodowlane Gałopol Sp. z o. o.	9 546	36 830	157
Stadnina Koni w Dobrzyniewie Sp. z o. o.	9 510	31 621	79
Kutnowska Hodowla Buraka Cukrowego Sp. z o. o.	9 491	84 861	6 118
Ośrodek Hodowli Zwierząt Zarodowych Sp. z o. o. Chodeczek	9 168	17 975	– 1 661
Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej POLONUS w Warszawie S. A.	9 000	9 357	– 1 480
Wytwórnia Surowic i Szczepionek BIOMED Sp. z o. o.	9 000	3 360	– 1 297
Stadnina Koni Liski Sp. z o. o.	8 207	3 795	– 399
Polski Rejestr Statków S. A.	8 000	13 600	1 673
Ośrodek Hodowli Zarodowej Lubiana Sp. z o. o.	7 927	41 842	206
Stadnina Koni „Nowe Jankowice” Sp. z o. o.	7 923	35 118	203
Stado Ogierów „Starogard Gdański” Sp. z o. o.	7 621	5 542	– 485

Mścice Ośrodek Hodowli Zarodowej Sp. z o. o.	7 535	15 673	232
Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej CZĘSTOCHOWA w Częstochowie S. A.	7 500	774	977
Stadnina Koni Nowielice Sp. z o. o.	7 300	12 706	– 1 652
Stadnina Koni Prudnik Sp. z o. o.	7 176	25 155	1 732
Zakłady Chemiczne RUDNIKI S. A.	7 000	76 558	14 996
Centralny Ośrodek Badawczo Rozwojowy Aparatury Badawczej i Dydaktycznej COBRABID Sp. z o. o.	6 900	4 745	– 661
Ośrodek Hodowli Zarodowej „Gajewo” Sp. z o. o.	6 753	17 258	82
Ośrodek Hodowli Zarodowej „Przerzeczyn Zdrój” Sp. z o. o.	6 500	22 206	376
Przemysłowy Instytut Maszyn Budowlanych Sp. z o. o.	6 300	17 570	– 962
OHZ Sp. z o. o. Głogówek	6 224	20 531	603
Stadnina Koni „Racot” Sp. z o. o.	6 192	13 822	– 861
Stadnina Koni „Krasne” Sp. z o. o.	5 937	6 284	– 7 173
Centrum Logistyczne Gryf Sp. z o. o.	5 650	10 636	72
Zakłady Ceramiczne „BOLESŁAWIEC” w Bolesławcu Sp. z o. o.	5 545	18 343	897
Stado Ogierów w Łącku Sp. z o. o.	5 543	3 576	204
Warszawskie Zakłady Sprzętu Ortopedycznego S. A.	5 123	5 855	424
Stadnina Koni Walewice Sp. z o. o.	5 055	4 870	– 1 143
Spójnia Hodowla i Nasiennictwo Ogrodnicze Sp. z o. o.	4 911	19 627	– 1 682
Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Ostrowcu Świętokrzyskim S. A.	4 830	3 266	– 143
Fabryka Obrabiarek do Drewna Sp. z o. o.	4 800	7 590	342
Ośrodek Hodowli Zarodowej w Osieku Sp. z o. o.	4 796	29 669	1 359
Stadnina Koni Michałów Sp. z o. o.	4 733	39 459	– 1 276
Polskie Pracownie Konserwacji Zabytków S. A.	4 443	4 443	– 2 815
Wojskowe Zakłady Kartograficzne Sp. z o. o. w Warszawie	4 200	8 304	– 4 261
Stadnina Koni Janów Podlaski Sp. z o. o.	3 913	0	0
Centrum Badań i Dozoru Górnictwa Podziemnego Sp. z o. o.	3 700	18 616	1 996
Przedsiębiorstwo Przewozu Towarów Powszechnej Komunikacji Samochodowej S. A.	3 600	4 354	– 1 081
Ośrodek Hodowli Zarodowej Bobrowniki Sp. z o. o.	3 501	8 419	– 677
Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Usług Turystycznych Sp. z o. o.	3 500	6 629	163
HUTMAR S. A.	3 450	4 332	2 501
Ośrodek Hodowli Zarodowej Dębołęka Sp. z o. o.	2 813	11 866	160
Radio Kraków S. A.	2 753	2 372	– 627
Wojskowe Przedsiębiorstwo Handlowe Sp. z o. o.	2 500	4 192	71
Centrum Biurowe PLAC GRUNWALDZKI S. A.	2 200	3 876	– 166
Zakłady Artykułów Technicznych „ARTECH” Sp. z o. o.	2 000	4 523	679
Techfilm Spółka z o. o.	1 800	2 321	308
Przedsiębiorstwo Usług Hotelarskich PUH Sp. z o. o.	1 400	2 268	– 104
Radio Wrocław S. A.	1 329	9 201	814
Radio Lublin S. A.	1 217	6 257	447
Radio Gdańsk S. A.	1 202	13 546	22
Kopalnia Soli Bochnia Sp. z o. o.	1 000	612	– 247
Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Ostrowie Wielkopolskim Sp. z o. o.	1 000	– 74	358

Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Gnieźnie Sp. z o. o.	1 000	0	0
Radio Katowice S. A.	951	11 027	347
Radio Łódź S. A.	942	3 666	1 010
Polskie Radio RDC S. A.	900	5 877	201
Polskie Radio Szczecin S. A.	866	14 866	1 492
Radio Kielce S. A.	823	9 605	259
Radio Poznań S. A.	822	2 812	– 756
Radio Białystok S. A.	783	5 382	– 427
Radio Olsztyn S. A.	713	5 332	116
Radio PiK S. A.	704	10 845	574
Polskie Radio Rzeszów S. A.	693	11 142	356
Radio Koszalin S. A.	634	6 552	– 374
Radio Opole S. A.	624	11 478	– 1 062
Przedsiębiorstwo Budowy Tras Komunikacyjnych TRAKT w Szczecinie Sp. z o. o.	600	339	1
Radio Zachód S. A.	583	8 686	313
Zarządca Rozliczeń S. A.	500	500	0
Chłodnia „MORS-WOLA” Sp. z o. o.	400	1 427	260
Ośrodek Badawczy Ekonomiki Transportu Sp. z o. o.	145	375	21
Zakład Budowlano-Drogowy BIESZCZADY Sp. z o. o.	95	727	118
„WIDAWA” Sp. z o. o.	50	8 087	52
VITRA TRADE Sp. z o. o.	6	0	0
Holding KW Sp. z o. o.	5	245 743	990
Nieruchomości KW Sp. z o. o.	5	2 563	– 509
Holding Węglowy Sp. z o. o.	5	0	0

* Bez spółek w likwidacji, upadłości i nie prowadzących działalności.

** Jeżeli rok obrotowy spółki nie kończył się 31 grudnia lub gdy spółka została sprywatyzowana przed sporządzeniem bilansu, w miarę możliwości wykorzystano dane z innych sprawozdań.

Źródło: Dane PGRP z bilansów na koniec 2018 r.

Tab. 13.6. Wybrane spółki niepubliczne z częściowym udziałem Skarbu Państwa

podmiot	udział	wartość majątku spółki w części odpowiadającej udziałowi Skarbu Państwa *
	[%]	[tys. PLN]
PKP PLK S. A.	64,76	7 989 655
Polski Fundusz Rozwoju S. A.	99,39	3 013 952
Polska Grupa Zbrojeniowa S. A. w Radomiu	40,10	2 295 270
Krajowa Spółka Cukrowa S. A.	79,69	1 980 299
Polski Holding Obronny Sp. z o. o. w Warszawie	84,08	1 615 768
Zarząd Morskiego Portu Gdynia S. A.	99,48	1 447 233
Zarząd Morskich Portów Szczecin i Świnoujście S. A.	91,13	872 818
Zarząd Morskiego Portu Gdańsk S. A.	95,50	792 143
Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna INVEST-PARK Sp. z o. o.	67,70	385 530
Jastrzębskie Zakłady Remontowe Sp. z o. o.	41,39	299 397
Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna Sp. z o. o.	59,91	255 660
Tarchomińskie Zakłady Farmaceutyczne „Polfa” S. A.	85,69	204 026
Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S. A.	33,33	176 255
Warszawski Rolno-Spożywczy Rynek Hurtowy S. A.	71,84	143 710
Korporacja Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych S. A.	63,31	135 086
Dolnośląskie Centrum Rolno-Spożywcze S. A.	86,30	102 320

* Według największych wartości majątku netto spółki.

Źródło: Obliczenia PGRP na podstawie bilansów spółek i informacji od organów nadzorujących.